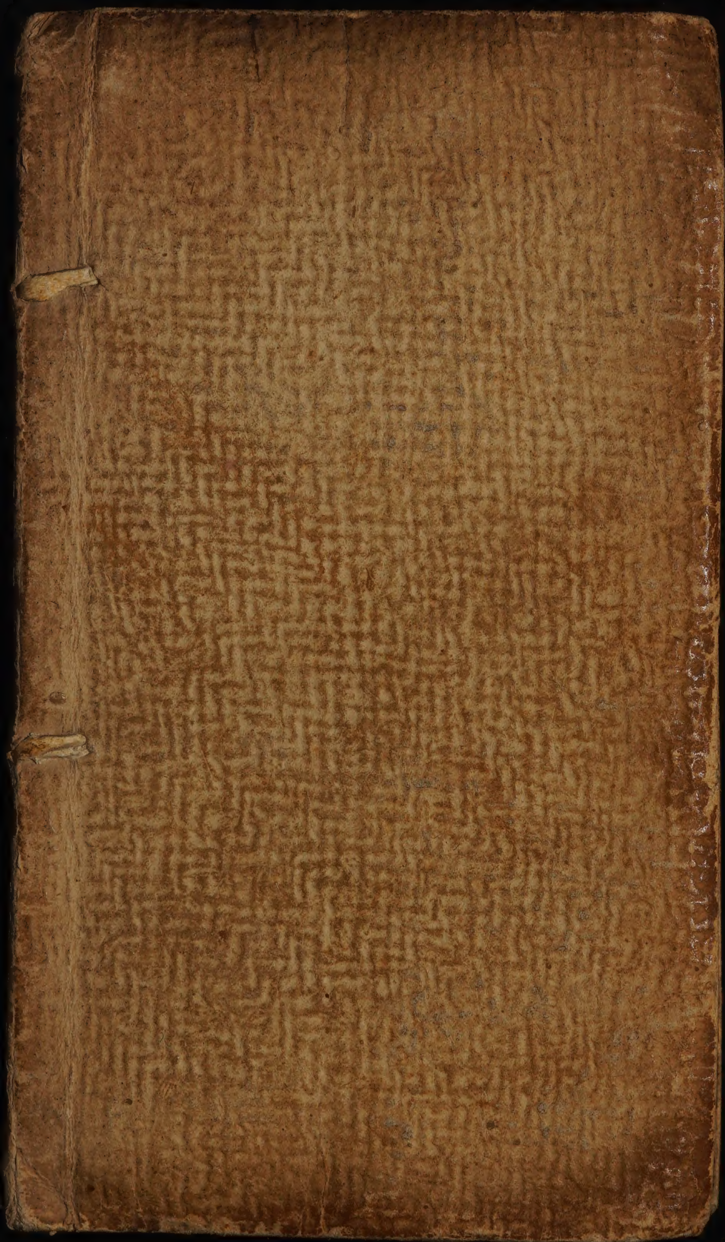
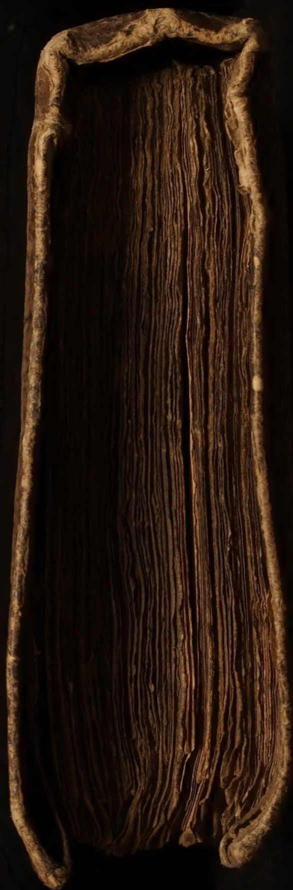

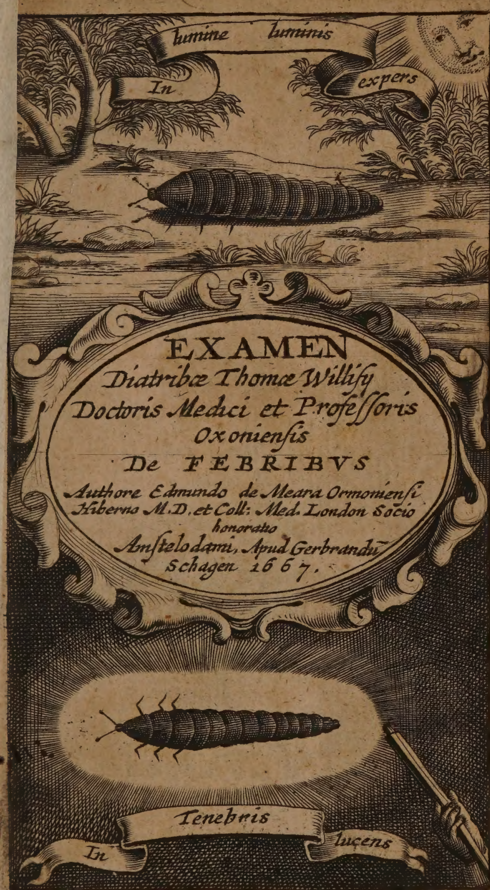

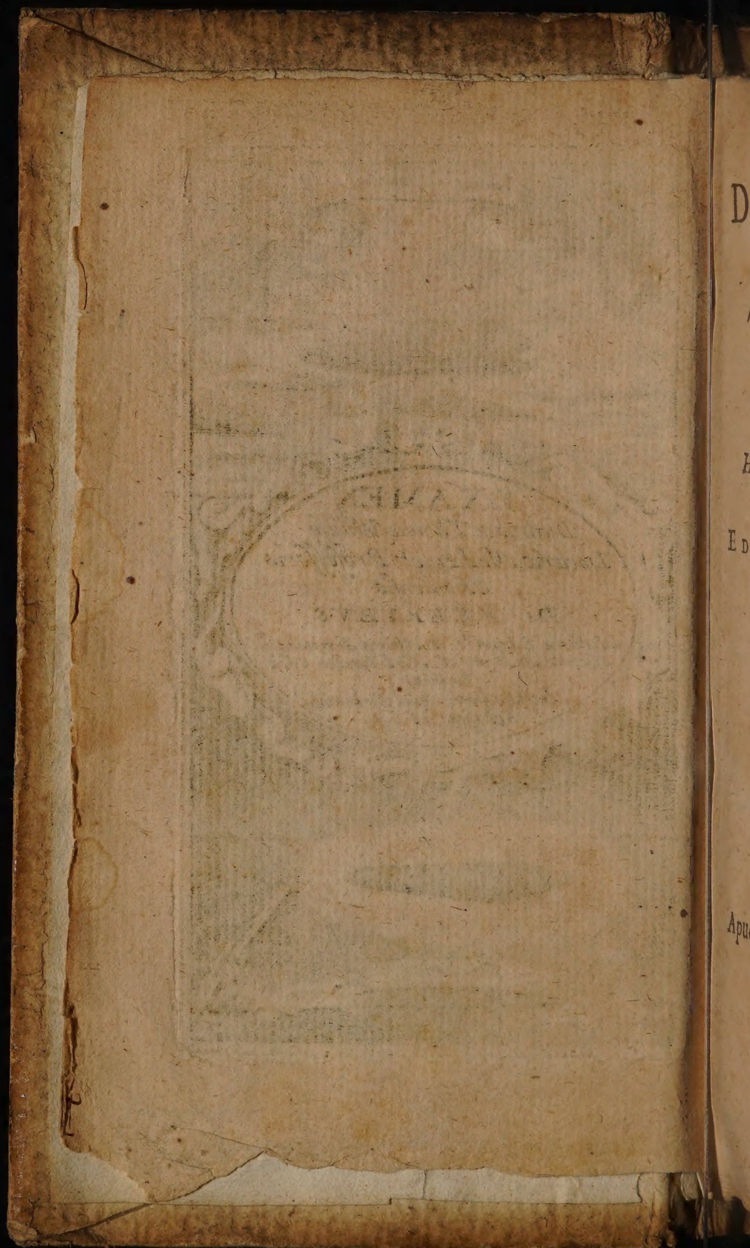
1) MEARA, E.
Examen.. 1667

2) LOWER
Diatribae ... vindicatio. 1666.

Fulton 3

Thompson
Gilman 03

lumine luminis
In expers
EXAMEN
Diatribæ Thomæ Willisy
Doctoris Medici et Professoris
Oxoniensis
De FEBRIBVS
Authore Edmundo de Meara Ormoniensi
Hiberno M.D. et Coll: Med. London Socio
honoratio
Anstelodami, Apud Gerbrandũ
Schagen 1667.
Tenebris
In luçens

EXAMEN DIATRIBÆ *THOMÆ WILLISII*,

Doctoris Medici, & Professoris *Oxoniensis*, de Febribus.

Cui accesserunt
Historiæ aliquot Medicæ rariores.

Authore
EDMUNDO de MEARA,
Ormoniensi Hiberno, Medicinæ Doctore.

AMSTELODAMI,
Apud GERARDUM SCHAGEN,
M DC LXVII.

In φιλοκαίνες & novorum Luminum ostentatores.

QUis tantus Novitatis amor? quàm immensa Cupido est
Captivum Erroris quæ φιλόκαινον agit?
Obvia fastidit quæcunque ac trita; nec usu,
Aut merito quidquam, sed Novitate probat:
Et, Nova quum non sint, Solem fastidit & Astra; sperat
Et Nova venari Lumina constituit:
Quúmq; Homines inter non sint Nova Lumina,
Queis Homines careant inter habere Feras.
Impiger ergò petit vastam Philocænus Eremum,
Ipse sibi ignotæ Dúxque Coméśque viæ,
Lustra ubi Sylvicolûm scrutatur & Antra ferarum,
Si quid fortè Novi Lustra vel Antra ferant.
Scrutantem frustrà nox opprimit. Heu miser! optet
Jam Comitem ille viæ, jam velit ille Ducem.
Cæca sed obscuris vestigia ponit in Antris,
Nullus ubi callis, quem sequeretur, erat.
Mox eadem relegens inopino Errore per umbras
Ingratum dubius passibus urget iter.
At Lucis spes nulla Novæ. Tum denique lassum
Pœnitet incepti, jámque redire velit;
Vicino emergens tenuis cùm cespite splendor
Attoni subitâ Lumina luce ferit:
Quem simul ac vidit, Nova Lumina, Lumina, clamat:
Quid moror accessum? quid mea vota moror?

Accurrit. Pyrolampis erat. Proh Jupiter! inquit,
Exigui hæc merces quanta laboris erit!
Hæc, ait, hæc aliis accendet Lumina rebus:
Quàm ſordent Radii jam mihi, Phœbe, tui!
Hic ego conficiam quæ cæcum illuminet orbem,
Quæ tenebras abigat diſcutiátque, facem.
Et parat ille facem, quam dum parat, ecce recentem
Jam fulgere videt Sole oriente diem,
Et pariter marcere Novum Lampuridis Aſtrum,
Ac tantæ ſegetem jam periiſſe ſpei.
Vane! quid in ſterili famæ vel laudis Arena
Spem ſeris, unde olim nil niſi inane metas?
Deſine nugarum: vel quas per ſomnia captas
Damnabis falſas ventre latrante dapes:
Quódque ſoporato vanum Nox objicit Aurum,
Carbonem vigili Lux, Philocæne, dabit.

GULIELMUS de MEARA,
Med. Doct. Auth. Filius.

Il-

Illuſtriſſimo D. D.

KENELMO DIGBÆO,
Equiti Aurato, & Sereniſſimæ
HENRIETTÆ, MARIÆ, Ma-
gnæ *Britanniæ* Reginæ Ma-
tris, Cancellario.

DIU mihi deliberandum non fuit, Vir Ill^me, cuinam potiſſimùm lucubratiunculas haſce nùncupatum irem. Quem enim Literarii hujus Certaminis ἀγωνοθέτην & arbitrum auſpicatiùs eligerem quàm Te, Virum omni tùm divinæ tum humanæ Literaturæ ſupellectile inſtructiſſimum, quem literati omnes tanquam Βιβλιοθήκην ἔμψυχον venerantur ac ſuſpiciunt? Cujus patrocinium lubentiùs ambirem quàm Tuum, Viri & natalium ſplendore illuſtris, & militari gloriâ inclyti, & rerum omnium uſu & cognitione ſupra mortalium pleroſque cumulatiſſimè ornati? Cui labores hos qualeſcunque alacriùs offerrem quàm Tibi, cujus in me humanitas

omnem non modò referendi ſpem eripuit, ſed & gratitudinis exprimendæ facultatem exhauſit? Verùm alio etiam titulo fœtus iſte meus clientelam Tuam non tam ambire, quàm jure quodam ſuo vendicare videtur: Tu ſiquidem illum à parente ſuo perpetui carceris damnatum in lucem & libertatem aſſertum voluiſti: Tu adverſarios denſo agmine invaſuros expaveſcenti, animúmque ante tubam deſpondenti, favoris Tui ſpiritum & vigorem inſpirâſti; quibus refocillatus, ultro jam arenam & pulverem depoſcit, eruditorum ſcilicet omnium judicii ſecurus, ſi Tui. Patere igitur ut ſub Tuæ authoritatis patrocinio lucem aſpiciat; quâ benignitate ad ſublimiores conatus majores animos feceris.

Illuſ. Dom. tuæ Famulo
Addictiſſimo,

EDM. DE MEARA.

Examen Diatribæ THOMÆ WILLISII, Doctoris Medici, & Professoris *Oxoniensis*, de *Febribus.*

PRÆFATIO.

QUamquam in patientiſſimo Speculationum Medicarum Oceano, eodémque non minùs magnalium & arcanorum quàm perplexitatum & ambiguitatum propemodum inextricabilium feraciſſimo, liberrimum cuilibet ſemper fuerit, ac porrò debeat eſſe, diverſo à Majorum veſtigiis curſu inſtituto ingenii vela explicare, novóſque Orbes & exotica Sidera luſtrando detegere; quum tamen Medicina non in Subtilitatum ſcrutinio quieſcere, ſed ad Praxin deſcendere, atque operi manum admovere debeat, hanc indagandi libidinem, ſive (ut Galeni verbis utar) ἐρωτικὴν μανίαν, eo moderamine temperari par eſt, nè laſcivientis ingenii luxurie & inſanâ innovandi prurigine, quâ plerique ineſcantur, Speculationes inanes forſan & inutiles, eatenus tamen innoxiæ quamdiu in illis ſubſiſtitur, nec ad Praxin fit progreſſus, periculoſam errorum catenam in ſalutis humanæ pernicie deſituram à tergo trahant: Quod ſi quando contingat, tum enim vero omnibus Artis

filiis id oneris incumbit, ut ingruenti tempestati pro cujusque modulo obviàm eant & periculo antevertant. Hâc ego consideratione impulsus, cùm adverterem nonnulla Amplissimorum Virorum, Harvæi *sc.* & Glissonii, *Theoremata, gravissimis* Thomæ Willisii, *Medici alioquin longè doctissimi, erroribus practicis ansam & umbram præbuisse; non potui quasdam eorum Opiniones refellendas non assumere, ratus id humani generis interesse, quum quò celebrior est Medici errantis authoritas, eò funestior esse debeat ægrotantium calamitas, & certior discentium abusus. Ac profectò si unquam laboranti Medicinæ succurrendum fuit, id hác potissimùm tempestate factum oportuit, quâ quamplurimi Viri Celebres in convellenda ejus fabrica ruderibúsque complanandis ex professo insudârunt; cum quibus ut sociam conjungeret operam Willisius*, in loca devia vastamque solitudinem nullis calcatam vestigiis sibi ipse dux & comes peregrinatus, *novam cum Fermentationis mysterio indè reportavit Pyretologiam, numerosis monstrosarum opinionum portentis refertam, dignam sanè quæ eò unde advecta est ab hominum consortio denuo remigret; in qua tamen adeò complacuit Authori, ut in ejus* lumine *jam affulgente non acquiescere, damnatis omnium retrò Seculorum tenebris*, insignis esse pervicaciæ argumentum, *quæque* Viros prudentes & Philosophiam professos minimè deceat, *affirmare non dubitaverit. Ejus hîc Synopsin exhibere placuit.*

Præf. de Ferm.

Præf. de Febri.

Synopsis Pyretologiæ WILLISIANÆ.

CAPUT. I.

FEbris Definitionem in tertii Capitis summario pollicitus, eam dicit esse Motum sanguinis inordinatum, ejúsque nimiam effervescentiam, cum calore, siti aliisque præterea symptomatis, quibus Oeconomia naturalis variè perturbatur: In primo autem Capite dixerat Febrem esse Fermentationem, sive Effervescentiam immodicam sanguini & humoribus inductam; *Humores* verò quos sanguini in fermentationis societate conjungit, sunt succus quo cerebrum partésque nervosæ irrigantur, chymus seu *succus nutritius*, *&* *latex serosus*. Succum cerebrum partésque nervosas irrigantem statuit *æquabili motu & quâdam circulatione* à sanguine in nervosum genus transmitti, indeque denuo ad sinum cruoris refundi, qui si labem à sanguine contrahat, vel in motu pervertatur, author sit Dolorum, Rigorum, Convulsionum, Delirii, Phrenitidis, & plerorumque nervosi generis symptomatum. Nutritium succum

Cap. 1. pag. 2.

Ibid.

Cap. 3. pag. 28. 29. cum seu chymum statuit è quotidiano pabulo suppleri, sanguini misceri, ab eo inter circulandum sibi assimilari, in humorem perfectum maturari, demum *veterascentem* in partium nutrimentum abire & seponi: quamdiu hæ mutationes ritè obeuntur, sanguinem inculpatè fermentari; sin ejusmodi succus à sanguine non ritè maturetur, nec assimiletur, sed confusus & tamquam heterogeneum quiddam in sanguine maneat, ebullitionem febrilem contingere, non quidem continuò, sed quando sanguis illo fuerit ad plenitudinem saturatus: hunc autem succum non *suo, nec viscerum, sed ipsius sanguinis vitio corrumpi*; sanguinem enim sanguificare rectè dispositum; sin à nativa & genuina indole, in *naturam acrem aut austeram degeneret* succi nutritii penum pervertere.

Ibid. pag. 29. Ibid. pag. 29. Ibid. pag. 30.

Sanguinem componit non ex quatuor Dogmaticorum humoribus, Sanguine scil. strictè sumpto, Pituitâ & utrâque Bile; Cap. 1. pag. 5. sed ex *quinque Chymicorum principiis, Spiritu, Sale, Sulphure, Aquâ & Terrâ*: Pituitam autem & utramque Bilem, cùm sint sanguinis *recrementa, in propriis receptaculis aut viscerum angustiis* concludi, ac sanguini non misceri existimat, ideóque nec Febris causam esse. Cap. 1. pag. 4.

Cap. 2. pag. 20. Duplicem in Sanguine ponit Fermentationem, naturalem unam, morbosam alteram.

teram. Naturalem ex duplici accersit causa: ex ipsius scil. Sanguinis crasi, quæ in debita Sulphuris, Salis & Spiritûs proportione consistit; & ex Hogelandico fermento, sive igne *Cartesiano* in cordis foco recondito, qui sanguinem eò influentem in momento accendit. Morbosam in principiorum unius aut plurium ametria locat.

Ex morbosa Febrium natales deducit, & pro triplice Fermentationis in sanguine gradu seu modo, triplicem ponit Febrium continuarum differentiam; vel enim solum spiritum, vel etiam sulphuream & oleosam substantiam fermentescere, vel miasmate venenato sanguinem infici: Ex primo *Ephemeram* unius aut plurium dierum seu Synochum, ex secundo *Febres putridas*, ex ultimo Pestem, Variolas & Morbillos deducit. *Cap. 7. Pag. 65. Ibid.*

Intermissionis & statarum periodorum causam constituit succi nutritii à sanguine malè temperato, illum nec probè maturante, nec assimilante, in alienam naturam degenerationem, quo cùm sanguis abunde fuerit imprægnatus, turgescere, fervorem concipere; ac paroxysmum febrilem excitere eo usque perseverantem, donec materia peccans per insensilem, aut manifestam vacuationem excludatur: necesse enim esse, ut quod sanguini fervorem exactè periodicum impertitur, aliquid sit

quod ſtatâ ſemper & æquabili menſurâ in corpore generetur : quód nihil aliud eſſe poſſit quàm ſuccus nutritius. Non enim eſſe humorem aliquem excrementitium in minera deliteſcentem, qui ſenſim & ſtato tempore ad exaltationem promoveatur, & commotus putreſcat, ac ſanguinem accendat; quod rationibus & experimentis probandum ſuſcipit. Experimenta in loco adducemus: Rationes autem ſunt hujuſmodi. Primò, Quia Sanguis perenni circulationis motu omnia vaſorum diverticula perluit, eorúmque ſordes abluit; ideóque nihil noxium in vaſis remanere poſſit. Secundò, Nec in viſceribus, cùm id fieri non poſſit ſine tumore aut abſceſſu. Tertiò, Non poteſt concipere quo inſtinctu ejuſmodi humores in focis concluſi ſtata putreſcentiæ, abſumptionis & repullulationis habeant tempora. Quartò, Ejuſmodi humores omnino fictitios exiſtimat, quum quales à Dogmaticis finguntur ſinceri in corpore nullatenus inveniri poſſint; atque ità conficit ſuccum nutritium qui ſtatâ quotidie menſurâ in ſanguinis refectionem cedit, ſtatarum eſſe periodorum cauſam.

Diverſitatem autem periodorum propter quàm Febres in quotidianas, tertianas & quartanas diſtinguuntur, in ſanguinis ipſius diatheſin acrem, acidam aut auſteram rejicit, cujus merito nutritium ſuccum

cum nunc tardiùs, nunc celeriùs putrefacit.

Hæc est præclara illa *Pyretologia Willisiana*, in Sanguinis & Succorum nutritii & nervosi distributione, motu & effervescentiis fundata, quam *non in libris, sed per rationum syllogas, in vivis & spirantibus exemplis, crebrò ægris assidendo, singula symptomata diligenter observando, eáque in exacta diaria referendo*, acquisivit. Jam superest ut perpendamus,

Quid dignum tanto ferat hic promissor hiatu.

An Febrim rectè definiverit WILLISIUS.

CAPUT II.

UT rectè definiatur Febris, ut & alliud accidens quodcumque, debent assignari tum Subjectum ejus, tum Causæ afficiens & formalis; ita ut Causa formalis sit loco Differentiæ, Subjectum & Causa efficiens loco Generis. At nihil horum assecutus est *Willisius*, dum Febris Subjectum ponit Sanguinem, Causas autem, Motum & Effervescentiam ejusdem. Nam quum Sanitas in actionum integritate consistat, actionum autem similarium integritas à debito partium temperamento ut causa efficiente procedat; manifestum est, debitum par-

partium temperamentum tum causam esse efficientem actionum rectè ediatum, tum formalem Sanitatis causam: at quum Sanitas & Morbus sint contraria, Sanitas autem, ut dictum, in actionum integritate consistat, necesse est Morbum in earundem actionum vitio consistere, & à temperamenti partium ametriâ proficisci, adeóque eandem temperamenti ametriam tum formalem esse morbi causam, tum efficientem actionum malé editarum: similarium autem partium temperies est ipsum calidum innatum: ergò calidum innatum malé dispositum est morborum similarium Causa formalis, & actionum similarium non rectè editarum Causa efficiens. Febris autem est morbus similaris: nam quamvìs in Febre nonnunquam actiones organicæ lædantur, id tamen non fit primariò, sed secundariò, quatenus scilicet ex partium similarium, ex quibus organicæ componuntur, eupragiâ organicarum integritas dependet. Febris igitur Causa formalis est calidi innati mala temperies, eadémque mala temperies actionum in Febre læsarum est Causa efficiens: non igitur Sanguis, vel ejus fermentatio aut motus inordinatus. Rursus, cùm omnes corporis viventis actiones à principio vitæ participe oriantur, Sanguis autem in partium viventium

tium censum non debeat admitti, sequitur Sanguinem, quantumvìs bene dispositum, non rectè flatui actionum corporis viventis Causam efficientem; proindéque nec malè dispositum Causam actionis vitiosæ, quum tum actionis integræ tum vitiosæ idem sit principium, licèt non eodem modo dispositum. Jam quum Febris sit morbus universalis omnes corporis functiones lædens, vel erit omnium simul partium affectio, vel ejus saltem partis quæ est ad omnium usum & conservationem necessària: hujúsmodi autem partem Cor esse apud omnes in confesso est, & negari non potest à quo, mediantibus Sanguine & Spiritu, in universum corpus Calor seu bene seu malè temperatus derivatur.

Sed nec Sanguis potest esse Subjectum Febris; quia cùm partium temperiès, in cujus debita constitutione actionum integritas consistit, & consequenter Sanitas, in partibus ipsis ut subjecto hæreat, proculdubio ejus contrarium, Morbus, in iisdem partibus ut subjecto hærere debet.

Libenter sanè fateor *Willisianam* Effervescentiam & Sanguinis motum inordinatum esse posse, imò sæpissime esse, Causam Febris mediatam, quatenus Cordis ac partium temperiem immutat, & calorem nativum accendit: quod tamen quia

per-

perpetuum non est, imò quia utrumque sine altero potest existere, Febris scilicet sine Sanguinis effervescentia, & è contrà, quod de Febre & Cordis temperamento in calorem præternaturalem mutato affirmari non potest; conficitur, alterutrum alterius propriam & immediatam Causam non esse. Quòd autem Febris possit esse absque immodica Sanguinis effervescentia aut motu inordinato patet in Febre hectica, quæ citra observabilem Sanguinis motum aut fervorem partium substantiam depopulatur. Quòd verò Sanguis citra Febrim ultra modum ferveat, & æstu mirabili cieatur, luculentam faciunt fidem Scorbutus, Rheumatismus, multi morbi cutanei, narium & hæmorrhoïdum fluxus sanguinolentus, ac profluvium menstruum. In Rheumatismo tantus est ac tam inordinatus Sanguinis motus, plerumque sine Febre, ut impetu præcipiti ab uno membro ad aliud rapiatur, & cruciatus intolerabiles excitet; ac tanta corruptela, ut sectâ venâ (quam operationem ad Sanguinis ardorem extinguendum sæpissime repeti oportet) nullam Sanguinis ideam, sed ichorosam putrilaginem incendio superstitem exhibeat. In Scorbuto (ut plurimùm etiam sine Febre) sæpenumero tam effrænis est Sanguinis orgasmus & calor efferus, ut cutis & vasa sangui-
nem

nem torrentis inſtar ſponte nonnunquam effundant, non aliter quàm ex vena ſcalpello diviſa; quod in multis me vidiſſe poſſum verè affirmare: Sed notiſſima eſt hiſtoria D. *Thomæ Balman* Civis *Briſtolienſis*, quam etiam ego, dum adhuc recens eſſet, perſcripſi ad Excellentiſſimum D. D. *Theodorum Mayernum*, Medicum Regiem, tum in vivis. Huic per integrum biennium tam manifeſta fuit arteriarum cuti vicinarum pulſatio, motûs humorum inordinati index, ut cutis elevationem oculis è longinquo facilè perceptibilem exhiberet, adeóque Sanguinis æſtum incredibilem teſtaretur. Ex gingivis autem copioſè ac ferè continuò ſanguis ſtillabat: nec ex gingivis tantùm, ſed nonnunquam ex temporum, brachiorum, crurum & femorum venis, ſine phlebotomi opera, cum impetu erumpebat; quamvis interim ad motum ſanguinis compeſcendum, ejúſque fervorem cicurandum, multiplex phlebotomia, catharſis, alterantia, topica, & revulſionum omne genus adminiſtrarentur. Tandem *Auguſti* decimaquartâ anni 1654. ex gingiva dextra tantâ ferociâ ſanguis erupit, ut nullo ingenio potuerit cohiberi donec ſyncope corriperetur, adeóque unius noctis æſtivæ ſpatio ſupra ſexaginta uncias excrevit; quam profuſam hæmorrahagiam confeſtim ſequutus eſt

eſt Hydrops, quo ſub hyemis initium obiit. Hîc inſignem fuiſſe Sanguinis fermentationem, inordinatum motum & immodicam efferveſcentiam non diffitebitur, ut arbitror, *Williſius*, nec tamen febricitabat; nam appetitu erat ut plurimùm laudabili, dormiebat, & munia domeſtica & forenſia ſemper erectus obibat, priuſquam incidit in Hydropem. Non negabit *Williſius* multos narium & hæmorrhoidųm fluxu è vivis ſublatos, non vi Febris, cujus ſunt omnino expertes, ſed ſpirituum & alimenti inopiâ; in quibus quid cauſabitur præter inemendabilem Sanguinis fervorem & acrimoniam? Fatebitur multas fœminas pertinace ac diuturno menſium profluvio confici ac tabeſcere; quod ſeroſæ ſanguinis acrimoniæ, fervori & motui inordinato, ni fallor, feret acceptum. Ego hujus rei teſtes producere poſſum tum multas alias, tum præſertim Civis cujuſdam *Briſtolienſis* Conjugem, cui à multis annis ſanguis continuò ferè fluebat in magna copia, vel ab utero, vel ex naribus, vel per utrumque ſimul locum, etiam dum utero gereret, donec frequente ſanguinis detractione ejus fervor fuiſſet extinctus; nec tamen unquam febricitabat, nam curis domeſticis ſemper vacabat, & quotannis fœtus valentes & vegetos enitebatur. Sanguis ex brachio huic, ut & prædicto D. *Balman*, ite-
ratò

ratò detractus putris ſemper & aduſtus apparebat; quod in ſcabie, pſorâ, leprâ & pleriſque diuturnis cutaneis affectibus contingit, certo fermentationis & fervoris prægreſſi indicio; qui tamen raro Febrim habent comitem: ut omnino certum ſit, Febris eſſentiam non in Sanguinis ſed partium dyſcraſiâ conſiſtere; licèt æquè certum ſit Sanguinis dyſcraſiam partium temperiei evertendæ ſæpiſſime occaſionem præbere; adeóque *Williſium* pro morbo, morbificam cauſam, eámque néc proximam nec perpetuam, adduxiſſe.

Ex alio item Capite vitioſa convincitur *Williſiana* Febris Definitio, quæ omnes Febris ſpecies non complectitur, Febrim ſc. hecticam, quæ non in Sanguinis fervore, aut motu inordinato, ſed in habituali partium ſolidarum dyſcraſiâ conſiſtit; quod etiam *Williſius* tacitè concedit, qui ejus non meminit dum Febris ſpecies ex triplice Fermentationis modo oriundas enumerat. Quàm autem vitioſum ſit Definitum ejúſque Definitionem non eſſe convertibilia, aut unum altero latiùs patere, potuit ex Logica meminiſſe.

Reſpondebitur fortaſſe pro *Williſio*, illum non accuratam Febris Definitionem, ſed ejus tantùm Deſcriptionem, Febris naturam utcumque exprimentem, tradere voluiſſe, eaque propter eum con-
ſcium

ſcium quàm imperfectè Febrim definiviſſet, eam Deſcriptionem, non Definitionem in tertio Capite nominâſſe, licèt in ejuſdem Capitis ſummario Febris Definitionem fuerit pollicitus. Atqui profectò talem Deſcriptionem debuit exhibere, quæ partem ſaltem affectam explicaret, ſine cujus cognitione fruſtrà ſe Medicus ad curam accinxerit, in qnam, ut finem primariò intentum, collimare debet, nè Andabatarum more cæcis ictibus cum hoſte non agnito confligat. Præterea, cùm Veterum de Febre Doctrinam evertere, aliámque aſtruere apertè profiteatur, novæ certè Doctrinæ accuratam & omnibus numeris abſolutam ἀπόδειξιν, quæ abſque Definitione haberi non poteſt, proponere debuit; vel Veteris Doctrinæ aſſeclas *inſignis pervicaciæ*, quæque *viros prudentes & philoſophiam profeſſos minimè deceat*, non inſimulare.

Succorum Nervoſi & Nutritii Doctrina rejicitur, contra Williſium *&* Gliſſonium.

Caput II.

FErunt Philoſophorum quempiam; cùm ſacroſanctam Hebræi Legiſlato-

ris

ris hiſtoriam de Mundi Creatione legerit, dixiſſe; *Hic vir multa dicit, ſed nihil probat.* Hoc impium Ethnici Philoſophi in ſacrum Legiſlatorem ſcomma non malè in *Williſium* quadare mihi videtur, qui Sanguinis facultatem αἱματοποιητικὴν, Succum nervoſum, nutritium, aliáque portenta in Medicinam invehere abſque ulla vel minima probationis umbra aggreditur, illíſque novæ quam parturit Medicinæ chimæricam ſuperſtruit fabricam. Hanc doctrinam videtur mutuâſſe à *Franciſco Gliſſonio*, publico *Cantabrigiæ* Profeſſore, & Collegii *Londinenſis* Socio; cui tamen in omnibus non aſſentitur, verùm diſſenſûs rationem non explicat. *Gliſſonius*, Libri de anatomia Hepatis Cap. 45. *duplicem* ponit *Succum nutritium*, quorum alter *per lacteas thoracicas in ſubclaviam, indéque in venam cavam ſanguini confundendus, tandémque in parenchymatum ſanguineorum nutrimentum abſumendus pergat*; alter *per ſexti Paris ramum ſtomachicum ad Cerebrum & ſpinalem medullam, indè in partium ſpermaticarum nutrimentum derivandus feratur: cui uſui ut meliùs inſerviat, non oportuiſſe illum ſanguini miſceri aſperâ ejus & ſcabroſâ conditione imbuendum, ſed aliò divertere in mitiorem & ſuaviorem conſtitutionem convertendum. Williſius* priorem *in ſanguinem mutari, cum eo* *circu-*

circulari, in eo tamdiu manere dum veteraſcat, tandémque in partium nutrimentum abire & ſeponi exiſtimat? ſed quas nutriat partes, ſanguineas an ſpermaticas, parùm penſi habere videtur: Poſterioris nullum uſum aſſignat, niſi ut *cerebrum & partes nervoſas irriget, & cum ſanguine circulandus per vaſa lymphatica in ſinum cruoris refundatur*; quo in motu ſi *pervertatur*, *Dolores*, *Convulſiones*, *Phrenitides*, *& reliqua nervoſi generis ſymptomata accerſere* contendit. Ubi inprimis advertendum, Succum hunc nutritium ſanguini è quotidiano pabulo advenientem à *Williſio* non *chylum*, ſed *chymum* paſſim appellari, nè ſc. non ſolùm veterem Medicinam peſſundediſſe, ſed & Græcos terminos, contra omnium Græcorum ſenſum, correxiſſe videretur. Sed fruſtrá: quamvis enim tum χυλὸς tum χυμὸς Succum quemlibet ſignificare poſſit; cùm tamen *Hippocrates* in mille locis per χυλὸν ſimpliciter Ptiſſanæ ſuccum expreſſum intelligat, factum eſt ut Græci ejus poſteri eundem ad lacteum ſuccum ex alimentis in ventriculo genitum, & ſucco ptiſſanæ ſimillimum, exprimendum eleganti metaphorâ tranſtulerint & reſtrinxerint; reliquos autem humores, tum corpori alendo idoneos, tum incommodos, τοῦ χυμοῦ vocabulo intelligendos reliquerint; quibus cur nomina ad libi-

libitum rebus imponere non licuerit, dicat, si potest, *Willisius*, ac præterea rationem reddat cur nutriendis partibus nullum concedit alimentum nisi veterascens & effœtum. Cui fini *Succum* illum *nervosum* Sanguini miscet & remiscet? an non ab eo asperitatem & scabritiem contraheret partibus nutriendis inidoneam, cui periculo avertendo *Glissonius* tantâ industriâ tam mirabilem excogitavit semitam? Vel si partes nutrire non debet, cur ejus alium non assignat usum? Ideóne solùm à natura institutus est iste Succus, ut si quando in motu pervertatur, corpora nostra vel dolore crucientur, vel spasmo torqueantur, vel reliquis nervosi generis nocumentis affligantur? Verùm dimisso parumper *Willisio*, in Succum hunc nervosum paulò diligentiùs inquiramus, & cum assertore ejus *Glissonio* congrediamur.

Existimat *Glissionius* plerasque corporis humani partes, præsertim *spermaticas*, *Sanguine nutriri non posse*, quas cùm propter juge substantiæ dispendium resarciri oporteat, nullàque præter Succi nervosi ad illas appulsum resarciendi ratio appareat, indè eas refici sit necesse. Cujus rationes quantum concludant, videamus.

Primò objicit, Omne nutritum nutrimento sibi simili nutritur: At Sanguis non est similis partibus spermaticis, Oculi splendidi sunt, Sanguis opacus; imò illis nocet, siquidem oculi sanguine suffusi rerum omnium conspectum amittunt, &, cùm sit

opacus, speciebus visibilibus recipiendis inhabiles redduntur: Cerebro item nimiâ sanguinis copiâ inundato, rerum omnium ideæ in mente obliterantur.

Respondeo, Inter nutriendum & nutriens non actualem semper & omnimodam similitudinem intercedere, sed potentialem sufficere, id est, talem quæ à facultatibus Nutrici inservientibus in actum reduci possit: Nutrici autem præter alias inserviunt Concoctrix & Expultrix. Concoctricis operâ qualitates minùs amicæ alterantur & familiares redduntur: Expultrix inutilia & concoctioni inepta secernit. Ità triticum, legumina, plantæ, licèt corpori nostro colore, consistentiâ, multísque aliis qualitatibus dissimilia, multiplici tamen præparatione & præviis alterationibus, nec non secretione noxiorum & inutilium, in alimentum corpori familiare & simile tandem facessunt. Ità Sanguis opacus, & diversi à speciebus opticis coloris, multis tamen alterationibus in materiam iisdem spiritibus generandis idoneam transit, omni opacitate depositâ: Si verò casu, vel ipsius sanguinis aut partis vitio, confertim & nimiâ copiâ vel ante præparationem debitam in oculorum tunicas vel nervos, aut in cerebri ventriculos irruat, eósque obstruat, quid mirum si in oculis cæcitatem, in cerebro phantasmatum obliterationem producat?

Objicit secundò, Modum nutritionis esse progressum alimenti à cruditate ad coctionem,

nem, non è contrá: At Sanguinem partibus esse magìs coctum; Quod probat, quia est calidior, spirituosior, & volatilitati propinquior; partes autem fixæ minúsque spirituosæ; Ergò minùs coctæ.

Respondeo negando Minorem. Ad cujus probationem dico, Concoctionem non in intensiore gradu caloris, sed rei concoquendæ magìs debito ac idoneo consistere, multáque à caloris gradu majore ad remissiorem ejusdem gradum per ulteriorem coctionem procedere: ità allia, cæpe, nasturtium, & multa ejus generis, ut & vina potentiora, elixatione multos caloris gradus amittunt, quæ tamen minùs cocta nemo dixerit; ità aquæ ardentes ignitione mitescunt; ità sanguis, qui in arteriis calidior est ut sic, quàm ut proportionatum partibus alimentum præbeat, ulteriore concoctione, spirituúmque & calidiorum exhalationum expiratione temperatus, iisdem nutriendis opportunus evadit; ità denique sanguis vi Febris accensus dicitur crudus, qui deinde à pepasmo defervescens & temperatior factus nihilo secius concoctus dicitur.

Objicit tertiò *Glissonius*; Sanguinis asperam & scabram substantiam partium solidarum, quæ mites sunt & lenes, nutritioni ineptam esse; sibíque respondet, Sanguinem esse quiddam heterogeneum & constans diversæ naturæ partibus, quarum aliæ sint asperæ & volatilitati propinquiores, aliæ novitiæ, mites, & à chyli natura minùs re-

cedentes, ideóque partium spermaticarum substantiæ refarciendæ magìs idoneæ. Quod Responsum à se profectum ferociter impugnat, & fingit adversarium fateri succum nutritium tantò esse præstantiorem quantò magìs ad chyli naturam accedit, tacitéque solùm innuere, illum priùs debere sanguini misceri: tum subsumit, *Quorsum igitur cum sanguine miscetur*, quum per ejusmodi mixtionem à chyli natura magìs recedat, ab eóque demum sit separandus, priusquam alere possit? tum ludibundus interrogat, An credibile sit *Naturam*, *nè otio torpeat*, *aliquid facere quod denuo infectum velit*.

Verùm enimvero Hydram quam ipse finxeris levi negotio debellaveris; nam profectò nullus sanæ mentis adversarius aliquam ejusmodi scabritiem in sanguine concesserit, nec succum nutritium eò esse præstantiorem quò minùs à chyli natura recesserit; imò reponet sagacem Naturam consultò succi in partium nutrimentum abituri iter tot diverticulis & ambagibus in lactearum mesentericarum amfractuosis Mæandris implicuisse, tam multiplicibus secerniculis, cùm privatis singulorum organorum, tum publicis universi corporis instruxisse, quò elaboratior, defæcatior, & à chyli natura remotior ad partes appelleret: fatebitur tamen massam Sanguinis, licèt ad sensum sit quiddam homogeneum, reverâ tamen constare, & constare debuisse, diversæ conditionis partibus, ut multi-

pli-

plicis naturæ organis commune præberet alimentum, unde ſingulæ partes quod ſibi magis eſſet proprium & familiare prolicere poſſint.

Objicit quartò, A ratione alienum eſſe, ut illud quod paſcitur in paſtum cedat illiſmet partibus quas devorat: Sanguinem autem partes devorare: Ergò illis in paſtum non cedere. Minorem probat, ex eo quòd Calor vitalis partes in diuturna fame devorat & abſumit: Calorem autem vitalem in ſanguine originaliter tamquam in ſubjecto hoſpitari: quicquid igitur Calori attribuitur, Sanguini attribuendum eſſe. Similiter in Febre partes abſumuntur, Sanguine non abſumpto, adeò ut bis, ter, vel etiam pluries phlebotomiam celebrari ſit neceſſe, licèt, potu excepto, æger nihil quo reficiatur admittat; ſigno manifeſto partium ſpoliis augeri Sanguinem.

Reſpondeo negando Minorem. Ad cujus probationem dico, Calorem vitalem (quo nomine calorem inſitum ſive innatum debet intelligere) non in Sanguine, ſed in partium ſolidarum humido primigenio tamquam ſubjecto inhærere; nec eum partes devorare poſſe, cùm ſit ipſarummet partium primigenia temperies. Partes autem devaſtantur non à Calore nativo vel Sanguine, ſed à Calore febrili in ipſis partibus accenſo: non ſolæ autem partes, ſed & Sanguis in Febre accenditur, ex qua febrili incaleſcentia Sanguis in naturam nutriendis

partibus inidoneam transit, quapropter à partibus non attrahitur, nec fit insignis ejus jactura: proindéque atque etiam ratione plenitudinis in Febrium initiis pluries educi postulat, ut materiâ exhaustâ incendium deflagret; in progressu autem Febris, tum ipse Sanguis tum partium humiditas exhauriuntur, ut parùm alterutrius in moribundis supersit. In fame verò diuturna nativus Calor expirat, propter defectum pabuli absumpto partium humido primigenio, cujus humiditatis dispendia à Sanguine resarciuntur, quamdiu aliquid pinguis & oleosæ substantiæ superstes habet. Quæ insuper addit de Sanguine helluone, de eodem comedone & cibo, prædatore & præda, de agni & lupi parabola, responsum non merentur.

Objicit quintò, Partium alimentum debet esse simile substantiæ ex qua ab initio constiterunt, iisdem enim nutrimur quibus & constamus, nec ex quolibet ligno fit Mercurius: At ejusmodi substantia non est Sanguis, sed succus liquidus à sanguine multùm diversus tum colore tum consistentiâ, aliísque præterea qualitatibus; nempe Semen in Viviparis, eíque analogum Albumen in Ovis.

Jam responsum est, actualem similitudinem non requiri inter nutriendum & nutriens, sed sufficere potentialem, proindéque Sanguinem, licèt materiæ seminali ex qua fœtus in utero formatur colore & consistentiâ dissimilem, si tamen ulteriore subactione & inutilium secretione similis evadat, fœtui

in-

inpoſterum nutriendo idoneum fieri : nec propterea ex quolibet ligno Mercurium conflari aſſerimus, dum ſimilitudinem potentialem quidem, non tamen valde remotam, ſufficere concedimus.

Ad Comparationem inter Ovum & Embryonem dico, In ovo concrementum album ſive albumen reſpondere materiæ ſpermaticæ in embryone, & ovi vitellum ſanguini materno: eâdémque ratione quâ ſanguis maternus in fœtu virtutis plaſticæ operâ ex diſſimili ſimilis fit, & in partium ſeminalium nutrimentum pariter & incrementum convertitur, útque albumen ovi in partium ſeminalium Alitis alimentum & incrementum tranſit; ità in avicula excluſa & fœtu adulto alimenta communia primò in ſanguinem, mox etiam in materiam ſemini & ſeminalibus partibus analogam virtutis concoctricis operâ elaborari: nec tantam eſſe diſſimilitudinem inter ſemen & ſanguinem, quantam imaginatur *Gliſſonius*, qui externæ ſimilitudini, colori ſcil. & conſiſtentiæ, nimis fortè attentus, internæ ſimilitudinis in qualitatibus ſymbolis & multiplicium in ſingulis coctionum officinis alterationum non meminit.

Objicit ſextò, Membra reſoluta in paralyſi marceſcere & atrophiâ laborare, non propter defectum Sanguinis, cujus abundè ſit in corpore, nulláque ſit venarum aut arteriarum obſtructio; imò primis diebus propter nimiam ſanguinis affluentiam pars laborans tumeſcit: Ergò atrophia contingit defectu ſucci

nervosi propter nervorum obstructionem. Quo argumento similiter probat nervos esse vasa succum aliquem deferentia, licèt non videatur in illis manifesta cavitas.

Hoc argumentum omninò difficultate non caret. *Riverius* cum Practicantium vulgo ait id contingere, quia propter spirituum animalium interceptionem calor nativus languet & effœtus evadit: quam rationem veram esse conficit spadonum marcor post testes exectos, qui cùm toti sit corpori communis, non penuriæ nutrimenti, quod nullum à testibus toti ministratur, sed spirituum animalium defectui attribui potest, qui abundanter à testibus in totum derivantur. Verùm aliter & nervosè ex acutissimo *Cæsalpino* 2 Quæst. Medicar. Cap. 13. responderi potest, id contingere propter amissum sensum tactûs in parte marcescente: Cùm enim nutritio non fiat nisi concurrat attractio alimenti & expulsio recrementorum, neutrum autem citra sensum tactûs fieri possit; Natura enim non attraheret, nisi alimentum familiare esse sentiret, neque aliena expelleret, nisi ab illis irritaretur; manifestum est partes debere marcescere, si nervi sensum tactûs deferentes obstruantur. Unde, referente eodem *Cæsalpino*, concludit *Aristoteles*, 3. de Anima, text. 67. necessarium esse animalia solo sensu tactûs privata mori: atque hinc est quòd provida Natura viscerum parenchymata & carnem innumeris nervorum surculis instruxit, quum tamen motûs & sensûs non sint

ſint organa, tum ut alimentum attraherent, tum ut nocitura expellerent. Quod de tumore partium reſolutarum in paralyſi incipiente aſſerit, non Sanguinis, ſed Seri vel Pituitæ à Cerebro deſcendentis acceſſum probat.

Objicit ſeptimò, Emplaſtra cephalica calida & ſicca in Phthiſi convenire, non ſolùm quia fluxiones ſiſtunt, ſed quia nutritionem promovent: quod tamen gratìs & ſine fundamento aſſerit, niſi intelligat Cerebrum ab illis exiccatum meliùs concoquere, & minorem Excrementorum proventum facere; quod quidem verum eſt, ſed tamen ad quæſtionem non facit,

Objicit octavò, Macilentos ſanguine abundare, nervis autem præditos humidis, apertis & ſpongioſis facilè pingueſcere. Solutio facilis eſt, Macilentos ſanguine abundare fervidiore, ideóque continuis vaporum effluviis eſſe obnoxios: contrà, carne ſpongioſâ & flaccidâ præditos ab immoderatis effluviis eſſe immunes, quia frigidiores, unde corpus in molem attollitur. Præterea Cerebri ſunt frigidioris & multa excrementa cumulantis; unde flacceſcunt, & ſpongioſi ac tumidi evadunt; quo habitu præditi molles ſunt, inertes, & exercitii impatientes: quod à laudabilis nutrimenti copia proficiſci non eſt probabile.

Objicit nonò, Roſcidum humorem ex nervoſarum partium vulneribus extillare, ex oſſium fracturis viſcoſum humorem exudare, ruptis oſſibus ferruminandis utilem; qui,

 cùm

cùm sint seminali materiæ analogi, per vevenas aut arterias deferri non possunt: verisimile igitur esse illos per nervos depluere. Præterea, in scrophulosis tumoribus materiam candicantem conspici, & nonnunquam veluti ova membranoso involucro inclusa, quæ ad formationem quandam animalis, licèt imperfectam, tendunt, imò in vermiculum aut aliud monstri genus desinunt; quæ non à Sanguine, sed ab alia quapiam mitiore & suaviore materia proficisci posse *Glissonius* existimat. Denique, carneas excrescentias in fonticulorum labris & dentium cavis luxuriantes à Sanguine proficisci non autumat *Glissonius*, cùm sensus sint exquisitissimi; proptereáque vel à nervis oriri, vel illis multum esse cum nervis commercii.

Resp. Omnia illa proficisci à Sanguine per arterias vel venas ad partes affectas delato, sed à Sanguine vitioso & partes vitiante, quæ partes debilitatæ assimilationem imperfectam faciunt, aliquo tamen modo partium ipsarum substantiæ analogam. Non enim negamus, imò hoc est quod concedimus, Sanguinem etiam in materiam seminalem, imò in semen converti, si ad organum semini conficiendo destinatum appellat. Quod autem ex partium nervosarum vulneribus extillat roscidum, vel ex ossium fracturis exudat viscosum, ipsum est partium alimentum semicoctum quod effluit retentricis vitio à vulnere vel fractura debilitatæ, & alimentum ad justum perfectæ assimilationis tempus retinere nequeuntis.

untis. Quod candicans in ſcrophulis obſervatur, Sanguis eſt pituitoſus in cerebro, vel ejus membranis hæreditariâ à ſemine vel aſcititiâ idioſyncraſiâ malè conſtitutis, in materiam craſſam & malignè putridam; ſed partibus unde emanat quadantenus ſimilem, converſus; quæ materia per venas, arterias, oſſium & perioſteorum interſtitia, carnis poros, imò, ſi lubet, & nervos delata, partis in quam decumbit indole in eum cujus eſt capax maturationis gradum perductâ, in maſſam albumineam, vel carneam, vel vermiculum convertitur: Natura enim ex putri materia tum in corpore humano, tum etiam alibi, libentiùs animal quàm quodcumque inanimum, utpote præſtantius, producit. Hi tamen ſucci, quamvìs candidi & materiæ ſeminali non abſimiles, non video cur à *Gliſſonio* mites vocitentur, cùm carnem exulcerent, oſſaque ipſa corrumpant & putrilagine mortificent: Nec cur carneas excreſcentias in vulneribus partium nervoſarum, in fonticulorum labris dentiúmque cavis ſucco ſeminali per nervos delato adſcribat, cùm carnea parenchymata, & univerſim quamcumque carnem, ſanguinis eſſe affuſiones coagulatas paulò antea conceſſerit: in quibus quid mirum eſt ſi ſenſus ſit exquiſitus, cùm in carne legitima plurimi ſint ubique nervorum ſurculi; in excreſcentiis etiam eorundem nervorum productiones reperiantur? Tandem quamvìs libenter concedamus humores peccantes præter Naturæ inſtitutum in nervos quandoque irrumpere;

indè tamen concluſum nolumus, Naturam providam, quæ aliis omnibus ſuccis conſpicuos & patentes ductus largita eſt, tam nobili ac tanti momenti ſucco, qualis eſt nutritius, quíque tam copioſus eſſe debet, ut indè omnium corporis partium diſpendium refundi poſſit, cæcos tantùm & inaſpectabiles meatus deſtinâſſe.

Nutritionis inæqualitatem in Rachitide (ità Morbum puerilem *Angliæ* familiarem appellat) non, ut *Gliſſonius*, in nervorum quorundam ad nutritionem præ aliis ineptitudine, ſed in earundem obſtructione collocamus, cujus merito partibus quibuſdam marcor ſupervenit propter ablatum tactûs ſenſum, ſine quo nec alimentum attrahere, nec recrementa expellere, proptereáque nec nutriri poſſunt, ut in Argumenti ſexti ſolutione dictum eſt. An verò (ut ait *Gliſſonius*) Rachitidis ſedes ſit in medulla ſpinali, quæſtio eſt alterius loci.

Quod ultimò dicit, parùm aut nihil ſanguinis ad teſtes tranſmitti, eſt contra αὐτοψίαν, quum copioſæ arteriæ & venæ eò ferantur: imò & experientiam, quum compertum ſit ſalaciores & nimiâ Venere utentes, poſt exhauſtum ſemen, ſanguinem in coitu ejaculatos fuiſſe. Multò tamen plures nervos eò ferri fatemur, non ut nutrimentum, ſed ut uberem ſpirituum animalium copiam illis impertiantur, quorum nimiam profuſionem ſequitur mœſtitia à coitu, & Cerebri debilitas, intemperiéſque frigida totius.

An

An Sanguis ſanguificet: contra Harvæum.

Caput IV.

JAM Succi nervoſi figmento ſatis, ut arbitor, diſcuſſo, ad *Williſium* denuo revertamur, & ſciſcitemur cur hæmatoſeos munus ipſi Sanguini attribuat. Verùm ille, ut video, pleraque quæ obtrudit paradoxa ſupponere mavult quàm probare; quæ nobis eâdem quâ obtruduntur facilitate liceret rejicere, niſi *Guilielmi Harvæi* obſtaret authoritas, in qua pleríque veteris Medicinæ demolitores ἀνεξετάστως ϗ ἀβασανίστως acquieſcunt: Cujus idcirco mirabilem de Sanguine Diſcurſum cum noſtris in illum animadverſionibus hîc exhibere operæ pretium exiſtimo, ut quid nudæ illius aſſertioni tribuendum ſit, æquus Lector judicet. Ipſum audiamus.

Harvæus de Gener. anim. Exerc. 51. p. * 202. *Si Sanguis ſecundùm totam ejus ſubſtantiam, prout in Venis ſe habet, conſideretur, nil vetat quò minùs alimentum in ſe convertere & concoquere, partibúſque apponere dicamus; eandémque rem ità ſumptam tum alere tum ali, tum materiam etiam corporis & efficientem cauſam eſſe.* (* *Edit. Amſtelodam.*)

Animadverſio. Quomodocumque Sanguis conſideretur, quum non ſit pars Corporis organica, chylum certè nec poterit concoque-

re, nec in sanguinem convertere, proindéque nec sibi assimilare: non enim potest fieri laudabilis chyli concoctio citra impuritatum quæ in eo plurimæ insunt exclusionem, quod Sanguis neutiquam efficere potest, quum vasis huic muneri peculiariter destinatis sit destitutus: recrementa autem à chylo in sanguificatione secernenda sunt, Bilis & Melancholia, quibus alliciendis & expellendis ex Naturæ instituto inserviunt Vesica fellea & Lien, quæ, cùm nihil agat frustrà, organa tanti momenti non construxisset, si id muneris à Sanguine ipso fieri potuisset. Si dicatur chyli impuritates post aliquot inter circulandum circuitus in Vesiculam felleam Lienémque deponi: Ego repono, contra Naturæ providentiam esse, chyli impuritatibus sanguinem in spiritus vitales & animales iturum inquinare, quas in promptu sit eliminare priusquam in cordis thalamos ferantur.

Sed nec Sanguis alimentum partibus apponere potest: nam quum chylus ab *Harvæo* supponatur sanguini assimilari priusquam partibus apponi possit, ac sanguis genitus ejusdem sit rationis cum eo qui genuit, cúmque illo confusus, tum vel una pars aliam apponet, vel unaquæque seipsam; quorum neutrum dici potest. Non primum; quia non est major ratio cur illa hanc, quàm hæc illam apponat. Non secundum; quia cùm nutrimentum in nutriti substantiam transire debeat, ídque fieri non possit sine substantiali nutrimenti mutatione & formæ ejus cor-

rup-

ruptione, non poteſt fieri ut ulla pars ſanguinis ſeipſam partibus nutriendis apponat, quum nihil ſui ipſius interitum appetat vel cauſet. Præterea, ſi in partium nutritione & alimenti appoſitione Sanguis haberet rationem agentis, proculdubio partes potiùs aſſimilarentur ſanguini quàm ſanguis partibus, quum quodlibet agens naturale qualitates ſuas in patiente producere, ídque ſibi quantum poteſt ſimile efficere, ſoleat.

Concedimus quidem ſanguinem corpus nutrire: id tamen intelligendum non eſt activè & efficienter, ſed paſſivè & materialiter, quatenus paſſivam habet aptitudinem, ac diſpoſitiones partium temperamento ſymbolas, quarum ratione, ſed ipſarum partium nutriendarum virtute, apponitur & aſſimilatur. Quòd verò eadem Cauſa ejuſdem Effectûs poſſit eſſe Materia & Efficiens, in Philoſophia hactenus inauditum eſt.

Harvæus, in eadem Exercit. 51. p. 197. *Neque hîc diſputandum cenſeo, utrùm partis Definitio Sanguini propriè conveniat.*

Animadverſio. Ad quid ergò duas Exercitationes prolixas contexuit, ut probaret Sanguinem non ſolùm eſſe partem corporis, ſed primogenitam & principalem? aut ubi hanc controverſiam magìs appoſitè tractandam cenſet? Sanguinem autem non eſſe partem propriè dictam, conſtat ex Partis Definitione ab omnibus Medicis recepta, quum non ſit pars toti cohærens; quam Definitionem vel admittere debet *Harvæus*, vel me-

meliorem saltem assignare; quod nondum aggressus est.

Harvæus, Exerc. eâdem, p. 195. *Quinimmo ex vario ipsius (sanguinis) motu in celeritate aut tarditate, vehementiâ aut debilitate, &c. eum & irritantis injuriam & foventis commodum persentiscere manifestum est; ideóque concludimus Sanguinem per se vivere & nutriri, nullóque modo ab alia aliqua corporis parte priore vel præstantiore pendere.*

Animadversio. Sanguis ad quamlibet corporis partem injuriâ aliquâ graviore lacessitam accurrit, non propriâ vi, sed facultatis corpus regentis imperio, spiritu vitali impellente, & seroso humore vehente; ut illato vulnere ad partes læsas, in paroxysmo febrili ad viscera & Cor acribus aut venenatis humoribus stimulata, in passionibus Animi ad facultatis irascibilis & concupiscibilis sedes: unde bene sequitur Corpus sentire & vivere, non autem Sanguinem: in passionibus enim Animi in quibus sanguinis accursus & recursus maximè est conspicuus, quid commodi aut incommodi sanguinem sentire credibile est? Ad voluntatis item imperium hosti vel occurrentis vel eundem fugientis, si moveatur, motum sibi intrinsecum non arguit; sicuti nec quando à calore attrahitur, vel frigus aut aliam quamlibet qualitatem molestam retrocedendo fugit: quod provenit à pugna contrariarum qualitatum, vel amicarum prosecutione; quorum exempla in inanimis sunt obvia; ut in fuga plumbi ex fusione candentis à frigidâ,

dâ, in antiperistasi, fermentatione, antipathiâ & sympathiâ; ut in magnete ferrum, heliotropio Solem sequente, quæ tamen ideo movere vel sentire non dicuntur. Malè igitur *Harvæus* motum animalem cum naturali & violento confundit.

Sanguinem item, cùm à se non possit generari, semper autem generetur, ab aliqua certè corporis parte in generatione pendere manifestum est, partemque unde ità dependet illo esse priorem. Nec obstat quòd, ut ait *Harvæus*, *in pulli fabrica ante reliquum corpus sanguis existere videatur*; (quod damus, non concedimus, quum, ipso *Harvæo* teste, Exercit. 55. *vesicula pulsans seu macula alba, cum quibusdam circulis albis*, quæ proculdubio sunt partium lineamenta, *ante punctum rubrum appareat*) nam non solùm sanguis iste, sed & reliquæ partes in ovo ex albumine & vitello, in fœtu viviparo ex parentum semine formantur, à plastica facultate vel vi formatrice, quæcumque tandem illa sit, sive matris anima, sive ipsius fœtûs, seu facultas uteri, seu vis plastica ipsius seminis. Nulla autem pulli aut fœtûs pars aliam ex compartibus efficit. At in formato jam & edito fœtu, quum partes à Cunis ad extremum usque spiritum, imò longè pòst, existant, & nunquam iterum generentur, sed tantùm nutriantur, (si dentes exceperis) sanguis verò in perpetuo fluxu fit, & identidem in partium alimentum facessat, ac perpetuâ generatione opus habeat, nec à seipso, ut dictum est, possit generari; restat

ſtat ut ab aliqua partium generetur, & ab illa dependeat.

Harvæus ibidem pag. 190. *An verò totum corpus ab illo* (Sanguine) *pendeat, cui illud pòſt genitum, adjunctum & quaſi adnaſcendo appenſum cernimus, non eſt hujus loci determinare.*

Animadverſio. Mirabilis profectò Conjectura, cujus elucidationem, utpote arduam & difficilem, ſatis ridiculè in alium locum rejicit *Harvæus*: ſcilicet Hominis, animalium nobiliſſimi, hujúſque Univerſi poſt Omnipotentem Deum Principis ac Domini, ſtupendam fabricam non niſi fortuitò conditam, & Sanguini velut adnaſcendo appenſam. Equidem Sanguis in ipſo corpore generatur, omnes ejus canales, poros & ſpiracula permeat; illi intimè & ſecundùm omnes ferè dimenſiones immiſcetur, & in ſubſtantiam ejus convertitur: quomodo igitur Sanguini adnaſcendo appenditur?

Harvæus, Exerc. 50. pag. 190. *Et quoniam veſicula pulſans, indéque deductæ fibræ ſanguineæ, ante alia conſpiciuntur, crediderim rationi conſentaneum eſſe, ut Sanguis receptaculis ſuis prior ſit; Contentum ſcil. ſuo Continente.*

Animadverſio. Quum triplex ſit apud Philoſophos Prioritatis acceptio, ſc. Temporis, Naturæ, & Dignitatis; hìc prioritatem Temporis debet intelligere *Harvæus*, qui contendit ſanguinem ante reliquas partes exiſtere, eáſque fabricare. At quum continens

&

& contentum ſint correlata; relata autem ſint ſimul tempore, ut ex Logica potuit meminiſſe *Harvæus*; fateri debet ſanguinem vaſis continentibus non eſſe priorem tempore. Præterea, ut antè notavimus, *Harvæus* Exerc. 15. conceſſit *Veſiculam pulſantem ſeu maculam albam cum quibuſdam circulis albis ante ſanguinem exiſtere.* Veſicula autem iſta pulſans proculdubio Cordis eſt rudimentum; Circuli albi ſunt Venæ & Arteriæ: Cor autem, Venæ & Arteriæ Sanguinem factum continent: Ergò Sanguis extra relativi notionem conſideratus tempore poſterior eſt ſuis receptaculis. Quòd autem omnes corporis partes Naturâ priores ſint Sanguine, indè patet, quia Finis Sanguinis eſt nutritio partium: naturâ autem prius eſt partes eſſe quàm nutriri. Item quum Sanguis nutriendarum partium cauſâ ſit factus, ſuámque naturam debeat exuere, ut partium naturam induat, ſequitur Sanguinem eſſe partibus Dignitate poſteriorem, ut & ſingulæ partes dignitate ſunt poſteriores compoſito cujus gratiâ factæ ſunt, quum Finis ſit Mediis præſtantior. Tandem fruſtrà Sanguinem ante ſua receptacula produxiſſet Natura, quia cùm ſit conſiſtentiâ liquidus, proprios non habet terminos quibus ab effuſione conſervetur.

Harvæus, Exerc. 50. pag. 192. *Crebrâ enim, ut dixi, vivorum diſſectione expertus ſum, moriente jam animali, nec ampliùs ſpirante, Cor tamen aliquamdiu ſpirare, vitámque in ſe retinere:*

tinere: quiescente autem corde motum videas in auriculis superstitem; ac postremò in auricula dextra, ibique tandem cessante omni pulsatione, in ipso Sanguine undulationem quandam & obscuram trepidationem, extremum vitæ indicium reperias; & cuilibet cernere est sanguinem ultimò in se pulsûs vitæque authorem retinere.

Animadversio. Solent obsessarum Urbium propugnatores subterraneos hostium cuniculos pelvibus aquâ plenis in terræ superficie dispositis explorare: Similiter Medici vascula aquâ plena ægrorum syncope laborantium pectoribus applicant, sumpto ab aquæ undulatione hîc vitæ, ibi cuniculi indicio. Quid hîc *Harvæus*? Istâmne undulationem intestino cuipiam calori aut vitalitati in aqua latitanti ascribet? aquámne suopte ingenio moveri contendet immoto vasculo? an non potiùs concedet aquam moveri ad vasis motum, licèt inconspicuum? Cur igitur idem in moribundo corde contingere neget? si ejusmodi motûs & pulsûs redintegratio non cordis sed sanguinis opus est, cur idem sanguini in venis à corde remotis non contingit? An non meminit *Harvæus* Doctrinæ à se stabilitæ, in Libro de Motu Cordis & Circulatione Sanguinis, ubi Sanguinis in extremis refrigerationem præcipuum constituit circulatoriæ necessitatis fundamentum, quam ideo perenni circulationis motu identidem ad Cor revehi contendit, ut ibi novo caloris supplemento imbuatur?

Har-

Harvæus, Exerc. 70. *Sanguinem* ait *corpus aliud divinius participare, ac ſupra Elementorum vires agere, & eſſe Elemento Stellarum analogum.* Sed operæ pretium eſt audire quid per [*ſupra Elementorum vires agere.*] intelligat. *Qui igitur* (inquit, p. 321.) *rem nullam ex Elementis compoſitam ſupra illorum vires agere poſſe autumant, niſi corpus aliud, idque divinius, participet, næ illi rationes ſuas malè ſubduxiſſe mihi videntur. Quippe vix ullum corpus elementare invenias, quod in agendo vires proprias non ſuperet. Nè longè quæram quod ubique obvium eſt, Aër & Aqua, dum navigia ad extremos* Indos *& circumcirca Orbem terrarum, ſæpéque ſimul in contrarias partes, deferunt, cùm molunt, pinſunt, cribrant, puteos exhauriunt, ligna ſecant, ignem ſuſcitant, quædam vehunt, alia obruunt, &c. an non corpus aliud præter Elementa, idque divinius, participare videntur?*

Animadverſio. Hîc, Candide Lector, Magni illius Philoſophi ac Medici quidlibet ex quolibet deducentis nervoſum ratiocinium attentè conſidera & mirare. Aërem dicit agere ſupra ſuas vires, quia navigia circa orbem terrarum & in contrarias ſimul partes defert. Sed ut omittam non Aerem, ſed Ventum id præſtare, quid aliud præſtat navigiis ventus quàm impulſum? quem ſupra ejus vires eſſe quis, præter *Harvæum*, dixerit? Quòd autem in contrarias partes id agat, hoc diverſæ velorum & reliqui apparatûs nautici appli-

applicationi tribuendum est. Aqua omnia se graviora obruit, nisi cava vel porosa sint, ideóque aërem includant, se verò leviora vehit, multáque alia efficit secundùm machinarum diversimodè applicatarum varietatem; quæ tamen uni ejus gravitati & impetuoso cursui propter humiditatem propriis terminis incoërcibilem acceptà referri debent: & quid hîc mysterii est, quid occultum aut intellectu arduum, ut corpus aliud divinius cœlo sit deducendum?

Harvæus, Exerc. 51. p. 202. *Sanguinem* ait, *eandem naturaliter constitutionem habere, quam* Aristoteles *in parte primogenita necessariam censuit, nempe ut sit partim similaris, partim dissimilaris constitutionis*; ità enim *Aristotelem* loquentem introducit, sed locum non assignat: *Et quum vis movendi & vis sentiendi in eodem membro* (scil. primario) *continentur, fit necessarium ut membrum quod primum principia ejusmodi tenet, & simplex existat, ut omnium sensibilium sit capax, & dissimilare, ut moveat & agat.* Et non multò pòst addit *Harvæus*, p. 203. *Sanguini verò ut primùm conspicitur, & vesiculâ comprehensus pulsat, constitutio illa quam* Aristoteles *parti principi necessariam judicavit, manifestè inest: quippe Sanguis dum in corpore naturaliter se habet, similaris ubique constitutionis apparet; quamprimùm autem extravasatur, calorémque naturalem exuit, protinus ceu dissimilare quiddam in diversas partes abit.*

Ani-

Animadversio. Sanguis igitur ex *Harvæo* (qui, renitente *Aristotele*, ut ipse fatetur, id muneris Cordi abripit) similaris est, ut omnium sensibilium sit capax; dissimilaris, ut moveat & agat. Ergò si Sanguis in venis est similaris, extra venas dissimilaris, in venis erit sensûs author, extra venas motûs: At quum extra venas corrumpatur & calorem nativum exuat, nec priùs sit dissimilaris quàm extravasetur, sequetur sanguinem tum solùm motûs authorem esse quum corrumpitur & calorem nativum exuit.

Nec sufficit dicere dissimilaritatem actualem non requiri, sed potentialem seu ad sensum dictam sufficere ad hoc ut aliqua pars statuatur motûs organum: nam licèt ad sensum, qui in passione consistit, sufficere possit constitutio similaris; tamen ad motum animalem, qui consistit in actione, requiritur organum partium actu diversarum, quum omne illud quod seipsum movet, debeat esse divisibile in partem per se moventem & partem per se motam: at hoc de Sanguine dici non potest, cùm non sit actu dissimilaris, partes autem quibus potentiâ constare supponitur confusæ sint & indistinctæ ac informes, quod etiam est contra rationem organi determinatam conformationem & figuram requirentis. Et hoc videtur sentire *Aristoteles* ab *Harvæo* citatus, qui instantiam facit in Corde, quod reverâ & ad sensum constat partibus diversi generis, proindéque motûs esse principium potest: ratione autem alicujus partium

simi-

similarium ex quibus componitur, poteſt eſſe principium ſenſûs, qui in paſſione conſiſtit: At propterea ſimilare dici neutiquam poteſt; ſimilare enim & diſſimilare ſunt contradictoria, quum unum includat alterius negationem, & è contrà; ſimilare verò & organicum minimè, cùm ad rationem organi ſimpliciter ſufficiat, ut pars habeat figuram certam & conformationem, verbi gratiâ nervus, qui facultatem ſenſibilem & motricem defert, ſe tamen non poteſt movere niſi appellat ad muſculum.

Harvæus, Exercit. 70. *Sanguis quoque ſupra vires Elementorum agit, cùm jam pars primogenita, & calor innatus exiſtens, ut ſit in ſemine & ſpiritu, reliquas totius corporis partes ordine fabricat*, &c.

Animadverſio. Quo jure *Harvæus* paulò pòſt in eadem Exercitatione Sanguinem ait eſſe hominis Animam, eodem jam, ſed minore impietate, Calorem nativum appellat; de quo ſtatim erit dicendi locus: interim fateri debet, Sanguinem in pulli generatione ex ovo ab agente aliquo à ſe diverſo fabricari, quum nihil ſeipſum generare poſſit. Quid igitur impedit quò minùs illud ipſum agens etiam reliquas partes fabricet? aut quo argumento inducitur *Harvæus* ut id muneris ſoli Sanguini vendicet? Quid ſunt Veſicula illa pulſans, & macula alba, & circuli albi tamquam circino ducti qui punctum album pro centro habent? nonne eſt veriſimile partium ſolidarum eſſe rudimenta? quod etiam agnoſcit *Harvæus*, Exerc.

Exerc. 215. p. 60. A quo agente producta sunt? Non à Sanguine, cùm Sanguis ipse nondum existat, ut fatetur *Harvæus* in inspectione ovi secundò incubatûs die, Exerc. 14 p. 58. eúmque quarto tandem die sive tertio inspectionis lineâ exili purpurascente rutilantem accedere testatur. Ergò ab aliquo alio. Ergò Sanguis omnes partes ordine non fabricat. Multa alia his non absimilia nec minùs absurda congerit *Harvæus*, résque & functiones longè disjunctissimas confundit & invertit; quæ omnia minutim prosequi nostrum non est consilium. *Exerc. 16. p. 62.*

Ejusdem Controversiæ Prosecutio; contra Glissonium.

CAPUT V.

Sanguinis facultatem sanguificam, quam *Harvæus* nudo propriæ authoritatis fulcimento munitam exhibuit, *Glissonius* etiam ratione stabiliendam suscipit, Lib. de Anat. Hep. Cap. 35 Sanguinem tamen considerat non nudum, sed vitalem, qui scil. vitalem spiritum in se continet, adeòque sive Spiritum sive Sanguinem dicat, perinde esse, próque synonymis habenda asserit.

Porrò supponit *spiritum quendam sive liquorem vitalem in prima seminali materia, unde pullus in ovo & fœtus in utero formatur, hospitantem, ipsissimum esse Sanguinem, ruborem tamen nondum adeptum, qui se à reliquis partibus, quibus promiscuè commiscetur, segregat*

C &

& in rivulos quosdam excurrit. Hosce asserit *in unum punctum* (Cor *postea dictum*) *coire : ex hoc rivulorum confluxu exurgere tantam liquoris vitalis stagnationem , ut loci angustiâ nequeat contineri : cúmque propter affluentes novos à tergo gurgites eodem quo accessit itinere non possit remeare , aliò viam pertundi , novósque canales fabricari necesse sit ; unde contingere circumgyrationem , ductúsque priores in venas , posteriores in arterias abire. Interea liquorem hunc vitalem , accedente ex incubatu novi caloris incremento , in sanguinem rubefieri, caloris enim ac motûs excessum compluribus rebus ruborem conciliare : atque ejusmodi liquorem vitalem hoc modo in sanguinem rubefactum , hæmatoseos deinceps in fætu formato authorem constituit.* Ità præfidenter philosophatur *Glissonius* , non aliter quàm si, ut *Actæon Dianam* , Naturam nudam & sine veste conspexisset.

Verùm enimverò quàm vana sint hæc somnia, haud arduum est ostendere ex partium fœtûs formationi inservientium structura , nullúmque ejusmodi spiritum aut liquorem vitalem in materia seminali præexistentem in sanguinem abire, sed partium fœtûs solidarum lineamenta ex materia seminali fieri, nutrimentum autem & vivacitatem illis ex utero materno per vasa umbilicalia accedere per sanguinem & spiritus indè delato. Cujus rei argumentum evidens illud est, quòd vasa umbilicalia in fœtu nondum excluso perforata sint & pertusa, signo manifesto Natu-

turam; quæ nihil fruſtrà molitur, alicujus liquoris per illos canales acceſſum deſtinâſſe. qui nullus alius eſſe poteſt quam ſanguis maternus: in fœtu autem excluſo & adulto impervia ſint & ſolida, & ex vaſis in ſuſpenſoria Veſicæ & Hepati ſtabiliendis deſtinata degenerent, uſu ſcil. cui antea inſerviebant, ceſſante: Unde neceſſariò conficitur, primum ſanguinem in fœtu inter formandum conſpicuum non generari vel in fœtu ipſo, vel ab aliqua ejus parte, ſed aliunde in fœtûs nutrimentum & augmentum ſuppeditari.

Quod ulteriùs confirmatur, quia in Ovo, ex cujus hiſtoria *Harvæus* & poſt illum *Gliſſonius* tot paradoxa deducunt, non in ejus centro, ſed in limbo exteriore, ut habet *Harvæus*, vel chorio membrana, ut *Gliſſonius*, primus ſanguis lineâ exili purpuraſcente comprehenſus conſpiciatur, ab extrà ſcilicet ad fœtum adveniens per vaſa umbilicalia, ad pullum verò ex vitello facultatis plaſticæ virtute in ſanguinem elaborato, ſicut ex albumine (ſi *Harvæo* credimus) pullus ipſe formatur. Hinc apparet non eandem debere eſſe fœtûs nondum formati aut abſoluti, ejuſdémque jam excluſi & adulti conſiderationem; actionéſque naturales juxtà ac vitales, quæ à partibus imperfectis ac tantùm in fieri conſtitutis non poſſunt produci, ideóque neceſſe ſit illas ab alio produci, (ſive illud aliud ſit uteri aut ſeminis vis plaſtica, ſive Anima ipſa) à partibus tamen perfectè formatis in fœtu jam manumiſſo, & ſui juris facto, poſſe ac debere

produci. Quocirca *Glissonii* confidentiam satìs mirari non possum, ejusmodi mercem, quæ non nisi cautè fuit exponenda, tam audacter obtrudere non ambigentis, quæ licèt Juniorum animis minùs attentis fucum facere possit, Doctiorum certè perspicaciam nullatenus effugere potest. Ut quid enim liquorem quemcumque in organicum motûs localis authorem, ipsorúmque organorum opificem constituit? cur liquorem cum spiritu, res toto cœlo diversas, confundit? Nam quamvìs Chymici liquores ex mineralibus vel vegetabilibus vi ignis elicitos appellent spiritus, id tamen abusivè faciunt, ideóque solummodo quia olim in organo distillatorio in vaporis consistentia ascenderant. Unde probat ductus illos priores in venas potiùs, posteriores in arterias abire debuisse, quàm è contrà priores in arterias, posteriores in venas? Et, quod omnium caput est, cur spiritum illum vitalem dicit sanguinem gignere, cùm potiùs, ut ibidem ait, ab externo incubatûs calore in sanguinem excoquatur? Unde in animalibus viviparis, ubi incubatus locum non habet, externum eliciet calorem ad liquorem vitalem in sanguinem excoquendum? Unde colligit spiritum illum vitalem esse sanguinem, antequam sanguinis ideam acquirat? vel si ipsissimus est sanguis, quomodo seipsum gignit? Quo autem jure vitalem spiritum cum sanguine confundat, dicátque hunc illum in se complecti, expendemus in primi Argumenti solutione, quod est hujusmodi.

Quid-

Quidquid primum ſanguinem in fœtûs formatione producit, id ſanguinem toto vitæ ſpatio producere credendum eſt; identitas enim effectûs cauſæ identitatem ſupponit: At in fœtûs formatione Sanguis vitalis primum ſanguinem efficit. Minorem probat, Quia nec Cor, nec Hepar, nec Venæ id muneris exequi poſſunt: aliud autem ab his diverſum præter Sanguinem vitalem aſſignari non poſſe aſſerit.

Reſpondeo, Verum eſſe, quidquid primò ſanguinem in fœtu generat, id toto vitæ ſpatio ſanguinem producere: primum autem ſanguinem in fœtu inter formandum conſpicuum non in fœtu, ſed extra illum produci, paulò antea diximus, & ex vaſorum ſtructura probavimus, & quomodo id fiat in oviparis explicuimus: proindéque argumentum falſo ſuppoſito nititur, ſanguinem nempe, unde fœtûs nondum abſoluti partes incrementum capiunt, à fœtu ipſo, vel ab aliqua ejus parte produci: ac propterea conceſſâ Majore, Minorem nego. Si verò de ſanguine in fœtu adulto & excluſo argumentum intelligatur, *Gliſſonio* explicandum reſtat quid per ſanguinem vitalem intelligat. Quum enim, ut paulò antea vidimus, ſanguinem & ſpiritum pro ſynonymis habeat, vel hujus ſpiritûs vitalis naturam ac definitionem debuit exhibere, vel ejus receptam inter Medicos definitionem admittere: ac proinde debet intelligere vel ſpiritum vitalem communiter à Medicis dictum, qui in Cordis ventriculis ex naturali

ſpiritu & aëre per inſpirationem attracto in pulmonibúſque præparato generatur; vel ſpiritum inſitum, (aut influentem ex illo productum) qui proximum eſt animæ inſtrumentum; quod videtur intelligere, cùm illum dicat in prima ſeminali materia hoſpitari; vel denique virtutem plaſticam univerſi Corporis opificem. Si primum, manifeſtè errat, cùm ſpiritus iſte vitalis ex naturali, hic ex ſanguine fieri ſupponatur, proindéque ſanguinem unde ipſe fit conficere nequeat. Si ſecundum, perinde eſt ac ſi nihil dicat: Nam ſpiritus inſitus ſive influens nullam functionem particularem obit à partium quibus implantatur actionibus diſtinctam; ſed in agendo à privata ſingularum partium conſtitutione determinatur: ità in Pede v. g. ambulat, in Manu apprehendit, in Ventriculo chylum, in Hepate ſanguinem conficit, non ut propria dictarum functionum cauſa, ſed tamquam vis & energia partibus impreſſa; ut proprias quælibet actiones, pro privata cujuſlibet craſi & conformatione, non proprii officii ratione exerceat. Et quamvìs partium virtus abſque ejuſmodi ſpiritu ad proprias functiones obeundas inefficax ſit; nemo tamen, ut arbitror, illum ambulationis aut apprehenſionis aut chyloſeos organum appellaverit, quorum nihilominus par eſt ac hæmatoſeos ratio. Hinc ſequitur hunc ſpiritum ad hoc, ut hæmatoſeos ſit opifex, in parte aliqua huic muneri peculiariter deſtinata, tamquam proprio & idoneo organo, re-

ſi-

ſidere debere, eámque quaſi informare; quod de Sanguine, qui omnino inorganicus eſt & informis, affirmari non poteſt. Si denique per Spiritum vitalem intelligat virtutem plaſticam, (quam non niſi ineptè & erroneè Sanguinis appellatione exprimeret) licèt concederemus, quod concedere non poſſumus, primum ſanguinem in fœtu conſpicuum per illum fieri, id tamen toto vitæ ſpatio non efficeret, quum partibus abſolutis, adeóque ceſſante facultatis plaſticæ uſu, ipſa ceſſare debeat. Cæterùm quod antea in *Harvæo*, hîc in *Gliſſonio* non notare non poſſum; Illum notiones & acceptiones rerum elegantes & emphaticas à Medicinæ parentibus poſteris relictas, nullo emolumento aut doctrinæ compendio, ſed cum inſigni diſcentium abuſu, invertere & confundere.

Minoris probationem duplici rationum apparatu munit: alias enim Cordi, Hepati & Venis communes; alias Cordi & Hepati peculiares adducit. De Venis enim minùs videtur ſollicitus. Prioris ordinis ſunt iſtæ.

1. Ratio: Neceſſe eſt primum ſanguinem fieri ab aliquo agente: Non fit autem ab aliqua partium ſolidarum, quia illæ non formantur niſi poſt natum ſanguinem, quum nihil agere poſſit priuſquam exiſtat: Reſtat ergò ut fiat ab ipſo Sanguine.

Jam reſponſum eſt, falſum in argumento ſupponi, ſanguinem ſc. primò conſpicuum in ipſo fœtu confici, qui manifeſtè aliunde

fœtui communicatur, ad augmentum & nutrimentum partium solidarum, quarum lineamenta jaciuntur ante appulsum sanguinis.

2. Ratio: Sanguificatio fit per assimilationem, éstque actio similaris; pars igitur sanguificationi idonea debet esse sanguini omnifariàm similis: Cor autem & Hepar sanguini sunt dissimilia, ac Venæ adhuc magis; Sanguis autem sibiipsi simillimus est. Sanguificationem esse actionem similarem probat, quia chylus ex quo, & sanguis qui fit, sunt similaria, chylúsque in sanguinem transit non separatione alicujus partis ab alia, sed exaltatione quadam spiritûs naturalis in vitalem.

Respondeo primò, negando Sanguificationem fieri assimilationem, quæ prima pars est Antecedentis: Assimilatio enim, quæ perfecta est & absoluta nutritio, sive ultimus nutritionis gradus, sanguini non competit, sed potiùs generatio, cùm res sit inanima: nutritio enim & accretio solis viventibus competit, ut ex Physica clarum est, & conditiones accretionis & nutritionis ab omnibus Philosophis traditæ, nec non discrimen inter generationem, accretionem & nutritionem planè evincunt; in hoc enim differunt generatio, accretio & nutritio, quòd Generatio sit motus ad substantiam simpliciter, Nutritio ad substantiam sub forma præexistente, & Accretio ad substantiam auctam sive quantitatem. Horum motuum solus primus ina-

inanimis competit; omnes autem tres viventibus. Conditiones item accretionis & nutritionis solis viventibus, non inanimis conveniunt; quæ tres sunt: 1, ut quod crescit & nutritur, idem numero maneat; 2, ut non solùm totum, sed singulæ ejus partes augeantur & nutriantur; 3, ut ex materia intus recepta, non extrinsecùs accedente, fiat augmentum & nutrimentum. Hæc autem inanimis non competere perspicuum est: nam quamvìs majorem molem acquirant, crescere tamen aut nutriri non dicuntur, quia id fit per juxtapositionem, non per intus receptionem, quæ fit per organa & ab interno principio: quemadmodum animalia & plantæ, nutrimento ex uno principio seu radice per canales manifestos, vel ratione saltem comprehendendos, singulis partibus inter se distinctis communicato, eadem numerò manentia, nutriuntur & augentur; tritici autem acervus plurium granorum accessu augetur, non autem crescere dicitur, quia singulis granis nulla fit additio, ipséque acervus idem numero non manet: ità per additionem aquæ nova numero fit aqua, ac tota augetur, non autem crescit & nutritur, quia singulis ejus partibus nullum fit incrementum; quod de Sanguine omnibúsque liquidis affirmandum est, cùm sint inorganica, partiúmque distinctione careant, quibus ab uno principio vel radice possit accedere nutrimentum.

Respondeo secundò, negando secundam

partem Antecedentis, id est, Sanguificationem esse vel fieri per actionem similarem: nullam enim actionem similarem in Corpore agnoscunt Medici præter Nutritionem: jam autem probavimus sanguificationem non fieri per nutritionem. Ad priorem Antecedentis probationem dico, ad hoc ut actionis similaritas dignoscatur, non tam considerandum esse an quod generatur, vel ex quo aliquid generatur, simplex sit vel compositum; sed an agens per quod fit similare sit, an organicum: ad hoc autem ut sit organicum, non semper requiri partium heterogeneïtatem, sed sufficere certam conformationem & figuram determinatam.

Ad posteriorem Antecedentis confirmationem dico, sanguinem ex chylo fieri per ulteriorem concoctionem, & complurium recrementorum separationem, ut sunt bilis & melancholia, quorum exclusioni Hepar & Lienem Natura dicavit, luculento indicio Sanguificationem non esse similarem actionem, quæ sine tot operosis organis non potuit fieri. Addo, sub judice adhuc litem esse, an dentur spiritus aliqui naturales, quos, si dentur, non ex chylo, sed sanguine fieri eorum assertores contendunt: ut mirum sit *Glissonium* passim tam promiscuè & sine ulla probatione plerisque terminis abuti.

Denique, *Glissonii* in gratiam admisso (non concesso) Antecedente quoad partem posteriorem, nego Consequentiam: Similaritas enim & Similitudo toto cœlo differunt;
quum

quum Similaritas tantùm notet partium homogeneitatem, vel carentiam certæ ac determinatæ figuræ, quatenus ſimilare opponitur organico; Similitudo autem etiam qualitates & conſiſtentiam aliáque comprehendit. Vi igitur argumenti non ſequitur effectum debere eſſe agenti ſimilem, quia fit per actionem ſimilarem.

3. Ratio: Si Cor & Hepar aut Venæ ſanguificationis officio ſe accingerent, chylum ad ſuam ſpeciem ſuæque ſubſtantiæ ſimilitudinem tantùm deducerent, ibíque ſubſiſterent, neque ad formam ſanguinis introducendam progrederentur, quum nihil agat ultra ſphæram ſuæ activitatis.

Reſpondeo, argumentum ſupponere, ulteriorem elaborationem requiri ad hæmatoſin quàm ad partium ſolidarum ex ſanguine reparationem ſive homoioſin: quod falſum eſſe quis non videt? quum è contrà ſanguinem priùs confici, ac deinde multiplici alteratione in partium ſubſtantiam converti, manifeſtum ſit, ut progreſſus iſte ultra propriæ activitatis ſphæram chimærica ſit ſuppoſitio. Verum quidem eſt, quodlibet agens naturale effectum ſibi quàm poteſt ſimilem producere, nec infrà ſubſiſtere, & conſequenter organum ſanguini conficiendo deſtinatum non in ſanguinis confectione deſiſtere, ſed chylum in ſuam ſubſtantiam convertere debere, niſi impediatur: multa autem impediunt. Inprimis, Major materiæ copia jam in ſanguinem converſæ quàm quæ organo ipſi nu-

triendo sufficiat, quam idcirco aliò amandari necesse est. 2, Continuus novæ materiæ in sanguinem convertendæ appulsus, quæ priorem ulteriùs impellit. 3, Reliquarum partium attractio sanguinem continuò ad sui reparationem rapientium: ac tandem, facultatis corpus regentis imperium in partem officialem & publicæ totius Oeconomiæ inservientem. Cæterùm si quid valeret hæc *Glissonii* ratio; ventriculus cibos non converteret in chylum, qui suæ substantiæ non minùs est dissimilis quàm Sanguis Hepati.

4. Ratio: Ex *Galenicorum* sententia hæmatoseos organum ideo sanguini impertitur ruborem, quia ipsum rubrum est, Cor putà aut Hepar: Atqui Sanguinis rubor saturatior est quàm sit Hepatis aut Cordis; imò hæc ante accessum sanguinis in fœtu pallida sunt, & si ex animalis recenter demortui hepate sanguinem calidâ eluas, non rubri, sed furvi coloris apparebit: Sanguinis igitur rubor aliunde accersendus est quàm à corde aut hepate, quum nihil alteri communicare possit illud quo ipsum destituitur.

Respondeo, Quamvis *Galenici* verè dicant Hepar esse sanguificationis organum, posse tamen contingere ut aliquæ eorum rationes efficaciter non concludant, ac satis esse si quædam sint efficaces: fateórque ruboris in sanguine causam adæquatam non esse ruborem hepatis, sed concurrere ipsius chyli conditionem ad ruborem ex ulteriore concoctione contrahendum dispositi; imò non esse ne-

cessa-

ceſſarium, ut quod alteri quampiam qualitatem communicat, ipſum eam actu habeat, ſed ſufficere ut habeat aliquas qualitates actu, quæ concurrente patientis diſpoſitione aptæ ſint aliam ab utriſque fortè diverſam producere;ut contingit in ſpiritu vitrioli, qui licèt actu nullius ſit ruboris particeps,alios tamen liquores ſaturato rubore tingit, quidquid enim recipitur, ad modum recipientis recipitur. Quod ulteriùs confirmatur Lactis exemplo, cui ſi paululum fellis incoxeris, illico pulchrum ruborem acquiret; ídque experiuntur, & prodigii loco habent, mulierculæ caſei confectrices, quæ vaccis febricitantibus, ideòque lac multâ bile perfuſum præbentibus, illud inter coquendum ſanguinis inſtar tinctum non ſine terrore conſpiciunt. Lacti autem analogus eſt chylus, biliſque nonnihil in ſe continet, ac propterea, accedente ulteriore in hepate coctione, ſaturato rubore tingitur. Mirum autem eſt hîc *Gliſſonium* fateri cor & hepar ante productum ſanguinem extitiſſe, qui nuper illa ab hæmatoſeos officio excludere voluit, ideo quia ſanguis in fœtu appareat ante illorum fabricam.

5. Ratio: *Chylus & ſanguis intimè commiſti manent, ideo neceſſe eſt ut in ſe mutuò agant: Corpora enim naturalia juxta ſe poſita ſe mutuò alterare ſatagunt: Ergò cùm ſanguis mole quidem decuplò, viribus autum centuplò ſuperet chylum, illum ſibi aſſimilabit.*

Reſpondeo: *Gliſſonio* priùs probandum fuit ſanguinem chylo miſceri, quia hoc eſt quod nos negamus.

Ultimò objicit *Glissonius*, *Chylum intimè sanguini commisceri; à venis autem & cordis ventriculis non nisi superficialiter lambi; hepar verò chylum nullatenus ingredi, vel, si ingrediatur, confestim egredi, nullâ ad assimilationis opus morâ concessâ; propterea sanguinem chylo domando efficaciorem esse saltem ratione moræ diuturnioris.*

Respondeo: Statim negavimus chylum sanguini misceri. Quod autem ad festinatum ejus ex hepate vel corde egressum attinet, illum nondum probavit *Glissonius*: supponit tamen, credo secundùm Juniorum quorundam calculum, circulatorium sanguinis motum hepar confestim & continuò deplentem, sanguinémque in cor & arterias veloce impetu exonerantem, adeóque ad singulos cordis pulsus nescio quantum sanguinis effundi in arterias, ut necesse sit totam massam paucarum horarum, si non quadrantum, spatio integrum absolvere circuitum, ut nullibi moram patiatur. Verùm, pace illorum, ego cum *Fortunio Liceto* dixerim, nec semper tantum sanguinis quantum illi afferunt, nec ad singulos pulsus ex sinistro ventriculo in Aortam deponi: sed sanguinem eâ temporis & copiæ mensurâ quæ totius indigentiæ conducit ab auricula in dictum cordis sinum effundi, indéque in auriculam denuo refundi, & perpetuo Euripo remitti ad perfectam usque elaborationem, tum demum per Aortam in corporis refectionem abiturum. Nec Neotericorum Experimenta contrarium evincunt, quip-

quippe quæ corpus in ſtatu non naturali ponunt, quem à naturali prorſus diverſum eſſe, aliámque conſiderationem mereri, fatendum eſt. Quis enim ſanguinem dixerit tam celeri motu in ſtatu naturali ad Cor ferri, ac inter miſerabilem viviſectionis torturam?

Rationes experientiâ confirmat *Gliſſonius*; *Quia homines poſt profuſas hæmorrhagias, hepate & corde illæſis incidunt in hydropem, cachexiam, aliſque morbos frigidos, læſâ nimirum ſanguificatione propter ſanguinis jacturam, cujus copia novo chylo domando ſufficiens non ſupereſt.*

Reſpondeo, Hydropem & cachexiam ideo conſequi profuſas hæmorrhagias, quia deficiente nutrimento partium tonus & facultas concoctrix debilitatur, ac ſpirituum tum inſiti, qui proximum eſt animæ inſtrumentum, tum vitalium reparatio & generatio ceſſat.

Inſtat *Gliſſonius*, *Cor, hepar & venas eſſe partes ſolidas, proptereáque ſubitò immutari non poſſe, præſertim quum ab hæmorrhagia nihil præternaturale patiantur.*

Reſpondeo, Cor, hepar & venas, quamvìs partes ſolidas, ſpiritûs tum inſiti tum vitalis radiis orbatas, genióque defraudatas, citò deficere, earúmque functiones labefactari, proptereáque pati aliquid omninò præter naturam.

Regerit adhuc *Gliſſonius*, *Hoc damnum eſſe ſolummodo privativum, defectum ſcilicet vitalis caloris, proindéque nobis fatendum eſſe, vitalem calorem in ſanguine eſſe unicam ſanguificationis cauſam.*

Re-

Respondeo, concedendo hoc damnum esse privativum, sufficiens tamen ad productionem effectûs privativi, cujusmodi est frustratio sanguificationis: bonum enim ex integra causa, malum verò ex quocumque defectu. Non capio tamen quâ Logicâ concludat hinc nobis fatendum esse, vitalem calorem in sanguine esse unicam sanguificationis causam.

His in communi contra hepatis cordísque hæmatosin rationibus à *Glissonio* præmissis, alias utrique membro peculiares subnectit: ac inprimis, *Hepati sanguinis fabricam* abjudicat, Pecquetti *observatione de distributione Lactearum thoracicarum, per quas chylum in subclavias deferri, nullóque modo ad hepar pertingere contendit.* Sed *Pecquettum* redarguunt *Aselli*, *Walei*, & *Bartholini* observationes, qui insertionem lactearum mesentericarum in hepar oculatis manibus viderunt; de qua licèt aliquando dubitare visus sit *Bartholinus*, in ultima tamen operis Anatomici editione eam astruit, & æreis Iconibus exprimit. Addo ego, non parùm suspectum esse usum lactearum thoracicarum à *Pecquetto* assignatum: Nam quamvìs dubitandum non sit duos ramos à receptaculo *Pecquettiano* ad subclavias ferri, eósque nonnunquam visos chylo refertos; id tamen perpetuum esse necesse non est, cùm inter diros empsychotomias cruciatus succi omnes confundantur, & ad cor quâ possunt commodiùs pergant, naturâ omnibus, quantumvis irritis, machinis parti tam nobili suppetias ferre conante. Unde fieri potest ut

tum

tum temporis etiam ſuccus chyloſus hoc iter, licèt alteri uſui in animali rectè valente deſtinatum, præoccupet.

Cordi verò vim ſanguificam hâc ratione eripit *Gliſſonius*. *Cor*, inquit, *omnem vitalem calorem & activitatem à ſanguine vitali mutuatur, ſine quo non minùs torpida pars eſſet quàm alia quævis totius corporis.* Hoc effatum nobili experimento confirmat: *Evelle*, inquit, *protinus ſani animalis cor, ſanguinémque indè omnem elue, ac mox, dum etiamnum calet, chylum aut lac in ventriculos ejus infundito, viſurus numnam liquor ille ſanguinis aliquam faciem induturus ſit: Experieris profectò eundem neutiquam immutatum iri. Eſt tamen*, inquit, (juvat enim in præclaro hoc experimento paulò diutiùs immorari) *eſt*, inquit, *cor pars ſolida, & minùs veriſimile videtur actionem illam, quam ſolidioris ſubſtantiæ ſuæ ratione exequitur, momento temporis intercipi.*

Hæc *Gliſſonius*: Atqui ego eodem conficiam experimento, nec ventriculum chyloſeos, nec oculum viſionis, nec pedem ambulationis, nec manum apprehenſionis organa eſſe. Evelle enim protinus ſani animalis ventriculum; eum, dum adhuc calet, elue; ei quantocyus cibum quantumvìs eupeptum ingere, viſurus num chyli aliquam faciem ſit induturus. Experieris profectò illum neutiquam immutatum iri. Erue quantocyus oculum, brachium aut pedem abſcinde: profectò nec oculus videbit, nec pes ambulabit,

nec

nec manus apprehendet: sunt autem partes corde *non minus solidæ*: cur igitur earum functiones *momento temporis* intercipiuntur? At, inquit *Glissonius*, Cor functionem suam *ratione solidioris substantiæ exequitur*. Verùm nos hactenus credidimus membra suas functiones exequi, non tantùm ratione substantiæ, quæ per se non agit, sed etiam & fortè magis ratione temperiei & conformationis. Mihi quidem videtur Cor non magis agere ratione solidioris substantiæ, quàm pedem & manum. Non advertit, credo, *Glissonius* Partem à Medicis definiri, *Corpus toti cohærens & communi vitâ conjunctum*, quâ partes cohærentiâ destitutæ non ampliùs sunt *partes* nisi æquivocé. Præterea nullámne efficaciam concedit *Animæ*, seu, quod idem est, *Formæ Glissonius*, quâ per ejusmodi evulsionem privatur Cor? cujus necessitatem si intellexisset *Willisius*, non tam temere *formas & qualitates*, in tractatu de Fermentatione, *inanium figmentorum* titulo ornâsset. Nam profectò, ut hoc (licèt parergon) adjiciam, functionum in hoc casu frustratio non Salis, Sulphuris, Mercurii, Terræ aut Aquæ defectui, sed Animæ seu Formæ absentiæ ascribi potest; nisi fortè etiam animam rationalem, ut cætera quæcumque, ex suo principiorum quinario conflari contendat *Willis*.

Verùm enimverò quo est animo *Glissonius* clemente & pacifico, post fusas & fugatas hostiles copias, post hostes armis & munimentis exutos, cum illis tamen in gratiam redire paratus est quantum rei veritas patitur: Quippe

in *Peripateticorum gratiam*, (*Galenicis* enim perennes inimicitias & bellum ἄσπειστον indixit) si cor & arterias in *sensu concreto* intelligant, quod *Aristotelem* fecisse putat verisimile, prout scil. sanguinem vitalem in se continent, libenter fatetur *sanguificationis opus in cordis ventriculis primùm institui, idem in arteriis continuari, & post plures circumactus in iisdem locis perfici; eâ tamen lege, ut inter dictas partes concretas operis principalitas soli sanguini tribuatur, reliquis in auxiliarium censu tantùm æstimatis, ídque per modum organicum, non autem similarem.* Ego verò subvereor nè hanc *Glissonii* comitatem Peripatetici risu excipiant, eúmque ad Categorias & Prædicabilia remittant, quid Concreti, quid Abstracti nomine intelligendum sit, denuo monendum; quippe qui dicant *Concretum* formam cum subjecti connotatione, *Abstractum* eandem absolutè significare: quod quâ ratione cordi & arteriis sanguinem vitalem continentibus applicari possit, *Aristotelem* ignorâsse fatebuntur. Mirum autem est *Glissonium* adeò jam sui esse oblitum, ut sanguificationem, quam suprà nervosè contenderat actionem esse *similarem*, jam per modum *organicum*, non autem *similarem*, fieri velit; adeò sc. parùm sibi constat erroris cujuslibet defensio.

San-

Sanguinis ex quatuor Humoribus Compositio astruitur: contra Willisium.

Caput VI.

ABsoluto penso de Sanguinis facultate sanguificâ adversus *Harvæum* & *Glissonium*, cum *Willisio* denuo congredi, eúmque percontari lubet, quâ inductus necessitate *ternarium* Chymicorum in *quinarium* mutaverit? quâ ratione cum prædamnatâ Peripateticorum bigâ (Terrâ & Aquâ) in gratiam redierit? quo exulatum damnaverit Pyrotechniæ præsidem *Mercurium*? num etiam veterem Chymicæ Medicinæ structuram dirutum eat, novámque habeat sub incude gementem? cujus erroris reos statuit *Paracelsum*, *Crollium*, *Gluckradium*, *Beguinum*, *Hartmannum*, *Libavium*, cæteróſque Chymicorum antesignanos, qui *Aquam* sub *Mercurio*, *Terram* sub *Sale* comprehendunt? At verò Analysi per ignem factâ mixta quæcumque in *quinarium Willisii* resolvuntur. Vereor equidem nè chymica corporum principia in infinitum excrescant, si eorum numerus æstimetur secundùm varietatem mutationum Saporis, Coloris, Consistentiæ, aliarúmque qualitatum quas ab Igne patiuntur. At si Analysis per Ignem tantam explorationis certitudinem exhibet, jam in vado est non solùm jam memorata biga, sed tota etiam Peripateticorum quadriga, palmámque chymicæ sensibilitati

præ-

præripiet. Nam ut *Gluckradii* exemplo ad oppositam illi doctrinam confirmandam utar, *in ligni combustione, pars*, ut ait *Billichius*, *in Aërem abit per fumum, altera in Aquam transit, ex ligni extremitatibus resudantem; pars voracis fulgore flammæ luculentum prodit Ignem, residuum in Terram & cineres moritur*.

Sed quid in Principiis universæ Mixtorum multitudini communibus immoramur? non enim Physicam hîc, sed Medicinam excolendam suscepimus; nec remota, sed proxima Sanguinis principia investigamus: in quibus indagandis si ad suum nos *quinarium* remiserit *Willisius*, haud aliter fecerit quàm si (quod ipse in Peripateticis reprehendit) *Domûs principia quærenti ligna & lapides ostendat*. Perstat tamen *Willisius*, ac follibus arreptis ignem sufflaminat, fornacem pyrotechnicis organis instruit, sudat, alget, sapores, odores, colores, consistentiam oculis, naribus, palato explorat; & quamvìs in omnes se vertat partes, nihil tamen præter suum *quinarium* deprehendit, id est, *Spiritum*, *Salem*, *Sulphur*, *Aquam* & *Terram* toti Universo (si *Willisio* credimus) communia.

In Præfat. Tract. de Ferment.

At enim Dogmatici minore ut industriâ ità & anxietate, citra ullam furnularii apparatûs pompam, quatuor humores in hominis vel alterius animalis sanguine ad oculum conspiciendos exhibent; *in summitate* (ut ait idem *Billichius*) *purpurascentem Sanguinem* propriè dictum, *in limbis flavioribus ac tenuioribus Bilem, in parte aquea ad albedinem non-*

nihil

nihil inclinante Pituitam sero permixtam, in fundo fæculentiam Melancholicam non frustrà venantur; adeóque Sanguinis principia proxima, non remota, compositionis, non generationis, partes scil. integrantes & sensibiles, ac non tantùm *noëticas*, oculatâ fide dignoscendas proponunt.

De Febr. p. 28. Objicit *Willisius*, ejusmodi Sanguinis partes, *quales in Scholis finguntur, nullibi sinceras reperiri*. Fateor sanè in Sanguine extracto vix omnino sinceras reperiri; ità tamen conspicuas, ut cæcus sit qui eas nequeat distinguere: ab electivè autem purgantibus humores sinceros nonnunquam excerni, imò & in spontaneis excretionibus, ídque fortasse frequentiùs, idem contingere patebit in loco. Sed nec *Willisii quinarius* deprehenditur sincerior: ipse fatetur *Sulphuris substantiam nunquam sinceram conspici*, imò *seorsim ab aliis non consistere, quin tenues vanescat in auras: Spiritum autem, substantiam*, ut ait *Willisius*, *maximè subtilem, æthream & divinioris particulam auræ*, ubi gentium sinceram ostendet? Salem similiter sincerum non posse conspici patet ex *Willisiana* Urinæ Anatome, cujus cum *latice aquoso ascendunt particulæ Salis & Sulphuris, quas sequitur Phlegma non solitarium, sed Sale insigniter aculeatum, relictâ in cucurbitæ fundo Salis portione non sincerâ, sed Terræ unitâ*. Ità Chymici res in partes sensibiles determinare, & veluti ad vivum dissecare, ostentabundè magìs quàm verè pollicentur.

Sanguinis ex quatuor humoribus compositio-

sitionem autopsiâ probatam exhibuimus: superest ut id ità factum oportuisse, nec aliter fieri potuisse, ostendamus. Quod factu non erit arduum, si consideremus alimenta quibus in quotidiano utimur victu non unius esse omnia, sed multiplicis naturæ, ità ut alia aliis magìs vel minùs alteratricis facultatis actioni resistant vel cedant; imò pro diversa cujusque indole diversas subeant mutationum ideas, quemadmodum ab eodem Solis calore Cera liquefit & Lutum induratur: quicquid enim recipitur, ad modum recipientis recipitur: ideo impossibile esse ex illis Sanguinem omnino homogeneum gigni posse: imò nec debuisse hinc liquet, quia cùm Sanguis commune sit totius corporis alimentum, corpúsq; multiplicis naturæ ac temperiei partibus constet, consentaneum est sapientem Naturæ Architectum etiam alimentum illis partibus destinâsse non homogeneum & unius modi, sed heterogeneum & multiplicis temperamenti, quò expeditiùs singulæ partes tamquam ex communi promptuario nutrimentum sibi maximè proportionatum prolicere possint.

Porrò quòd ejusmodi Sanguinis partes sint quatuor vulgò dicti Humores, *Hippocratis* experimento confirmatur, qui *L. de Nat. hum.* ex electivè purgantium effectu demonstrat hominem, quoad vitâ fruitur, Sanguinem in se Pituitámque & utramq; Bilem continere. Epoto enim medicamento phlegmagogo pituitam, cholagogo flavam bilem, melanagogo atram excerni; hoc autem con-

contingere quovis die ac nocte, hyeme ac æstate.

Hippocratis experimentum eludit *Fernelius*, Physiol. l. 6. agnoscendo experimenti veritatem, sed dicendo ejusmodi humores non necessariò alimentarios esse, aut è venis excludi, sed excrementitios, & ex ventriculo, intestinis, hepate, aut vesiculâ felleâ educi: bilem enim v. g. in venis non contineri, quia cùm sit amara, omnino sit ad nutriendum inepta, eámque etiam in minima quantitate *nullâ concoctionis præstantiâ, nullâ benigniorum admixtione, ad mediocritatem nutritioni aptam reduci posse*; non secùs ac lapidis aut ferri tenuissimus pulvis, quantumvis cum pane accuratè subactus, nutriendi vires consequi nequit. Quam explicationem ipsius *Hippocratis* authoritate confirmat, 2. Aphor. 36. dicentis sanorum purgationes esse difficiles; quod ideo contingere ait *Fernelius*, quia in sanis non sunt humores specificâ pharmacorum virtute educibiles, unde fit ut pharmaca in parenchymatum & partium substantiam agant. Sed *Fernelii* explicationem optimo jure redarguit celebris memoriæ popularis meus *Nellanus Glacanius*, *Tholosæ* primùm, nuper autem *Bononiæ* in *Cathedra eminente* Medicinæ Professor primarius. Cùm enim (inquit) *Hippocrates* dicat quatuor humores esse hominis naturam, eúmque absque illis vivere posse neget, eósque ex electivè purgantium effectu corpori inesse concludat, clarum est illum de alimentariis, non autem de

de excrementitiis esse intelligendum, cùm absque his homo commodè vivere possit.

Præterea; nisi in sanorum catharsi electiva aliquid utile & alimentarium educeretur, sani non læderentur à catharsi: At sani à catharsi læduntur: Ergò propter succi alicujus utilis exclusionem; non læderetur enim homo ab eductione humoris excrementitii: Nihil autem electivè educitur præter bilem alterutram vel pituitam: Ergò illud quod eductum lædit, debet fuisse utile, seu, quod idem est, alimentarium: humores autem alimentarii continentur in venis, non autem in ventriculo, intestinis, hepate aut vesiculâ fellis. Ratio autem cur sani non ferunt catharsin non est illa quam adfert *Fernelius*, quòd scil. in corpore sano non sint humores electivè educibiles; sed quòd justam proportionem nullus eorum notabiliter excedat, cùm sanitas in eorum æquilibrio & symmetriâ, tamquam causâ saltem mediatâ, consistat, quâ per catharsin solutâ sanitas vitiatur: si verò humorum aliquis quantitate vel qualitate peccet, sine noxa educitur.

Cæterùm quod ait *Fernelius*, bilem *amaram* esse, adeòque ad nutriendum etiam in minima quantitate ineptam, ut nullâ benigniorum temperatione ad mediocritatem reduci possit; ut fortè de bile excrementitia verum esse possit, (de quo tamen ambigi potest) de bile certè alimentaria, quæ tantùm calidior & siccior est pars sanguinis, verum esse non potest. Nec pulveris è ferro & lapide paritas

Fernelium juverit: bilis enim cum reliquis ſuccis cognationem habet & qualitates ſymbolas, quarum ratione à calore nativo ad unitatem ex mutua earum temperatione emergentem redigi queant, quod de pulvere ferri aut lapidis ac pane nullatenus dici poteſt.

Nec tantùm in ſtatu ſano, ſed etiam morboſo, quatuor humores in homine reperiri, idque non tantùm in peculiarium receptaculorum ergaſtulis, ut *Williſio* placet, ſed & in vaſis & habitu corporis, promptum eſt oſtendere. Non inficiabitur, ut arbitror, *Williſius* in leucophlegmatia & œdematoſo affectu habitum corporis pituitâ tumere, in Ictero utroque cutim bile flavâ & atrâ tingi; quod non niſi à dictorum humorum indebita cum maſſa ſanguinis mixtura proficiſci poteſt: quod & ulteriùs confirmant ſudorum varii colores, flavi, nigri, virides, cærulei, æruginoſi: nam quum ſudor ſit ſerum à ſanguinis vehiculo reliquum, rationi conſonum eſt, eum humorum qui in corpore magis eminent tincturam æmulari. Sudorum in colore varietatem fuſè perſequitur *Galenus*, 4. de Sanit. tuenda; ſed fuſiùs eoſdem ſecundùm omnes differentias conſiderat, & variis humoribus ſecundùm variam illorum miſcelam adaptat *Cæſar Baricellus*, 2. de Natura Sudoris, quos conſulat qui volet. Hîc autem omittere nequeo caſum inſignem, quem ante aliquot annos *Aquis calidis* communicavit mihi Vir ornatiſſimus *D. Johnſonus*, Medicus *Vigornienſis* expertiſſimus, de Infante valetudinario qui inter dormien-

dum

dum perpetuo ſudore diffluebat, & lintea colore violaceo, ſeu inter violaceum & ſapphirinum medio, quem *Angli* Coventry Blew appellant, exactè tingebat: & memini me vidiſſe mulierculam proprium infantem lactantem, cujus lac ſapphirinum colorem exquiſitè referebat; ambo autem paucis pòſt menſibus obierunt: quos colores in variam utriuſque bilis miſturam & ſingularem coctionis ideam referendos ego exiſtimo. At huic controverſiæ finem imponere debent Febrium continuarum (quarum cauſam in vaſis majoribus ſtabulari non diffitetur *Williſius*) excretiones tum criticæ tum ſymptomaticæ, in quibus nunc pituita, nunc bilis flava, atra, vitellina, porracea, æruginoſa glaſtea, nunc ſalubriter, nunc pernicioſè excernitur: unde ſic argumentari poſſumus. Quod ritè eductum Febrim ſolvit, & retentum, vel cum indebitis circumſtantiis eductum, ægrum interimit, Febris cauſa ſaltem mediata dicenda eſt: At humores in venis contenti id faciunt: Ergò ſunt Febrium cauſæ. Major videtur clara. Minori fidem faciunt omnium ſeculorum, gentium & Medicorum experimenta.

Denique, bilem intra vaſa Febrim excitare, eâque eductâ Febrim ſolvi, ipſe fatetur *Williſius* in Febris tertianæ cura, cujus cauſam dicit eſſe pravam ſanguinis diatheſin in naturam acrem & bilioſam tranſeuntis, eámque curari purgatâ per vomitum bile ex veſicula fellea, quam inanitam, receptaculum evadere humorem bilioſum, ſive Salis &

Sulphuris adusti particulas, è vasis emulgens & excernens: quod si de bile Tertianæ causâ concedat, viderit ipse cur idem, servatâ analogiâ, de aliis humoribus alias Febrium species committentibus, & per propria elateria expurgatis, neget.

Cæterùm quòd hîc & alibi passim *Willisius* bilem, ac Salis & Sulphuris adusti particulas pro synonymis habeat, non ægrè feremus, eâ lege ut solam excrementitiam eo nomine intelligi velit, alimentariam autem Salis ac Sulphuris naturalis seu minimè adusti nuncupatione gaudere permittat: si enim partium heterogeneitatem in Sanguine admittat; atque ità de re nobiscum conveniat, de nominibus, quamvìs nullo operæ pretio mutatis, non litigabimus, permittemúsque ut Chymici, ex quorum se classe profitetur, vocum saltem *novitate*, ut solent, *sapientiæ opinionem* aucupentur.

An partium Temperies per Ignem aut Fermentum rectè exprimatur. Billichius *notatus.*

CAPUT VII.

QUamquam *Willisio* promptum fuerit effervescentiæ & orgasmi febrilis causas deducere, tum ex sanguinis heterogeneitate, tum ex primarùm qualitatum aliarúmque ex illis nascentium pugnâ & enantiosi; nè tamen ex *Solitudine* quam peragravit *nul-*

nullis calcatâ vestigiis nihil insolentis retulisse videatur; indulgebimus illi ut δυσνοήτοις, nè dicam barbaris, *Ignis Cartesiani* & *Fermenti Hogelandici* vocabulis, argumento quod illustrandum suscepit, altâ involuto caligine, spissiores adhuc tenebras offundat: non enim dissimulandum est, in omni Febre calorem igneum, in plerisque etiam, præsertim intermittentibus, aliquam Fermentationis rationem conspici: ferri autem non potest quòd eadem ad naturalem partium crasin & calidi innati naturam exprimendam supinâ ἀκυρολογίᾳ traducat. Equidem cùm viri Naturæ consultissimi duplicem in vivente Calorem agnoscant, nativum unum; alterum igneum; quorum ille unà cum benignis spiritûs insiti radiis omnia foveat, vivificet, conservet, unde à nonnullis haud ineptè æthereus ac cœlestis audire meruit; igneus è contrà eadem destruat & devastet, functiones omnes evertat ac pessundet, quódque ad rem præsentem magìs attinet, febrilis ἀταξίας origo sit & radix; nemo sine insigni terminorum abusu hunc cum illo confuderit: quæ notionum confusio quamquam *Cartesio*, fœminis aulicis, & ingeniis aliorum minùs solidis aliquam eruditionis umbram venditanti, concedi posset; *Willisio* certè, in Academia *Oxoniensi* philosophanti, imò Philosophiæ restaurationem parturienti, nullatenus concedi potest.

Sed nec magìs appositè, *Hogelandum* secutus, idem Calidum innatum quod jam per Ignem in Cordis foco reconditum expresserat,

paulò pòst, imò eodem ferè halitu, Fermentum appellat, dicítque perinde esse hoc an illud dixeris: quæ enim obsecro tanta Igni intercedit cognatio cum Fermento, in quo aciditas frigoris soboles maximè elucet? *Hippocrates* olim prodidit aceto nigra fermentari; vulgóque notum est, fermentum quo artifices Cerevisiarii ac Panifices utuntur, impensè esse acidum, cui analogus est Tartarus in Vino fermentationis opifex: In aciditate autem terrena siccitas, seu, quod idem est, pertinax frigiditas, dominium obtinet; quæ licèt ad agitationem & motum in omni fermentatione conspicuum sit inepta, ideóque calore quo excitetur & in actum erumpat opus habeat, quàm tamen debilis is debeat esse, nôrunt Zythepsæ & Oenopolæ; qui zythum aut mustum non nisi actu frigida, & in loco impensè frigido, ut fermentescant, reponunt, præsertim si tempus sit paulò calidius: sin urgeat tempestas frigida, locum quidem tepidum & moderatum calorem eligunt, quem si paulò auctiorem adhibeant, pro vino vappam, pro cerevisia liquorem ingratum & fatuum, pro ζυμώσει denique putredinem sint relaturi: Adeò verè dictum à quopiam Philosophorum fuit, Ad fermentationem opus esse calore quidem movente, sed frigore vincente.

Nec obstat quòd inter fermentandum vasa justo diligentiùs obturata rumpantur ac dissiliant: hoc enim non caloris ubertati, sed flatuum ex remisso calore nascentium, amplio-

rém-

rémque locum poſtulantium, copiæ acceptum referri debet; quod vel indè clarum eſt, quoniam quò diutiùs & efficaciùs fermentum in lagenis vitreis vel lapideis conceperint vina vel cereviſia, præterquam quòd bibentes flatibus repleant, eò frigidiora inter bibendum ſentiantur: adde quòd ſi calorem validiorem applicueris, vinúmque aut zythum ad fervorem & extremæ guttulæ exhauſtum coxeris, nihil indè periculi ſit vaſis timendum.

Aciditatem fermentationis opificem eſſe, quamvìs *Plato*, qui primus ac ferè ſolus de Fermentatione accuratè egit, expreſſis aſſerit verbis. negat tamen *Anthonius Guntherus Billichius*, in Anatom. ferm. Platon. C. 8. ideo quia calx viva, in qua nulla aciditatis ſit ſuſpicio, frigidâ affuſâ fervet; cujus incendium, ut & butyri antimonii affuſo nitri ſpiritu, vivum ait eſſe fermentationis exemplum, repugnantibus *Cardano* & *Scaligero*, qui ejuſmodi fervoris cauſam ſtatuunt antiperiſtaſin. Id ex *Pinciero* duplici probat *Billichius* experimento. Primo, Quia ſi calcis glebam dimidiâ ſui parte in aquam immerſeris, illa tantùm pars quam aqua madefecerit calorem ſit contractura, immutatâ alterâ quæ ſupra aquam fuerit; cujus contrarium contingere oporteret, calore per antiperiſtaſin frigidæ à parte madida ad ſiccam refugiente. Secundo, Quia idem incendium conciperet calx viva ad affuſionem calidæ non minùs quàm frigidæ, ut caloris à frigore fuga ſit commentitia. Quæ experimenta tanti æſtimat *Billi-*

chius, ut de triumphatâ Antiperistasi, eíque substitutâ Fermentatione, Epinicium sibi cecinerit.

At enim quid regeret *Billichius*, si negaverimus calcis vivæ incendium fermentationis esse sobolem, sed illud retulerimus in pugnam, non fugam contrariarum qualitatum, dum famelicus ignis ac pabuli indigens in exsucca calce, & propter exhaustum in calcinatione humidum continens vix cohærente, latitans, sine impedimento affluentem confertim humorem aggreditur, cui non minùs contrarius est quàm frigori, quo in congressu Aqua (frigida illa fuerit, an calida, parùm refert) ex Ignis reactione calorem acquirit, qui tamen durabilis non est, sed copiâ aquæ ignem non ità uberem obruente, ad nativum denuò frigus revertitur? quod & in Fermentatione contingit, quam, dum fit, caloris nonnihil comitatur; absolutam, redivivum frigus & aciditas excipiunt.

Verùm unde, obsecro, colligunt *Pincierus* & *Billichius* ad hoc ut calcis vivæ incendium tribueretur antiperistasi, calorem debere refugere à parte calcis madida ad siccam? ubi observârunt accidens transiisse de subjecto in subjectum? At hoc, inquient, est de ratione antiperistaseos. Minimè gentium; sed in antiperistasi contraria qualitas oppositam debet circumsistere; quod nè fiat, ipsa vetat suppositio, quæ dimidiam glebæ partem supra aquam eminentem, eíque non immersam, requirit.

Cæte-

Cæterùm agitatio & fervor quem in madefacta calce, aut butyro antimonii ſpiritu nitri confuſo obſervamus, fermentationem in illis non magìs evicerit quàm ebullitio in elixis, in ferro aut titione candentibus aquæ immerſis ſtrepitus, aut in fœno putreſcente incendium; quæ toto cœlo eſſe diverſa quis non videt? Ac de Elixis res eſt apud omnes in confeſſo: in Fœno autem accenſo, ut multa alia omittam quæ putredinem à fermentatione vel invito *Billichio* diſcriminant, dicat, ſi poteſt, quâ ratione in hoc caſu fœnum majorem molem acquirere dici poſſit, quod tamen ad fermentationis eſſentiam pertinere poſt *Mercurialem Billichius* fatetur, ideóque Fermentum à *Gallis* non inepté *Levain*, quia maſſam levet, appellari contendit. Verùm enimverò in proferendis fermentationis pomœriis tam induſtrius eſt *Billichius*, ut omnes tum Micro- tum Macrocoſmi alterationes & operationes uni illi acceptas referat; qui etiam prodigioſum Ignem quem Sacræ Literæ 1. 2. *Machab.* ex aqua craſſa ſacrificiis inſperſa ad Solis radios accenſum teſtantur, non minùs ridiculè eò reducit, quàm impiè in fabularum cenſu reponi poſſe ſubinſinuat.

Refellitur opinio Willisii, *de causa interpolationis Febrium.*

CAPUT VIII.

QUæ superiùs dicta sunt contra *Succum nutritium* & *Sanguinis facultatem sanguificam* satis esse videntur ad evertendam *Willisii* sententiam de causa *interpolationis Febrium*, quæ illis duobus tanquam fulcris ab *Harvæo* & *Glissonio* mutuatis innititur, quum fundamento diruto nulla structura non corruat. At quoniam in hoc subjecto *Willisius*, quod alibi vix aggreditur, Ratione Doctrinam suam stabilire operosè contendit, ejus Argumenta in medium adducere placuit. Supponit igitur, *id quod Sanguini fervorem periodicum impertitur aliquid esse quod statâ semper & æquabili mensurâ in corpore generetur*; hoc autem non esse *humorem in vasis mesaraicis aut viscerum cavitatibus tamquam in minera delitescentem*: Non in *Vasis*, quia Sanguis perenni circulationis motu omnia vasorum diverticula perluit, eorúmque sordes abluit, ut nihil noxii in illis remanere possit: Non in *Visceribus*, quia illud fieri non potest citra *abscessum* aut *tumorem*: Sed nec omnino concedit dari ejusmodi humores, saltem *finceros*, quales in Scholis describuntur; vel, si dentur, non concipit quo instinctu in focis reconditi

Willis. de Feb. cap. 3. p. 28.

stata

ſtata putreſcentiæ, abſumptionis & reppullulationis tempora obſervent.

At profectò utrumvis dicamus, Solutio eſt perfacilis. Nam ut concedam in ſanitatis illibatæ ſtatu per motum ſanguinis circularem (ſi quem tamen illiuſmodi circulum par eſt agnoſcere) omnes vaſorum anfractus luſtrari, quid impedit quò minùs in ſtatù morboſo ſanguis impurus per vaſorum minorum anguſtias tranſcolandus ſuis ſibi ſordibus tranſitùm præcludat, ibíque reſtitans ſtato tempore putreſcat & accendatur? Quid? an non ipſimet Circulationis Patroni in eo maximè collocant morborum ex obſtructione pendentium cauſam, quòd propter quorundam vaſorum infarctum, ſanguis in illis non circuletur? quod quum in vaſis non raró contingere negari non poſſit, viderit *Williſius* quo jure ſimilem ab impuris ſuccis infarctum viſcerum parenchymatis deneget.

Hoc autem citra tumorem aut abſceſſum fieri negat *Williſius*. Quaſi verò ea malorum ſuccorum copia, quæ partem in molem non attollat, putreſcere nequeat, ac Febrim accendere. Sed fortè negabit *Williſius viſcerum tumores* in Febribus intermittentibus ſæpenumerò contingere. Id quidem in *Libris* (quod tamen in illis eſt perfrequens) non vidit, fortè quia videre noluit: *in vivis* tamen *& ſpirantibus exemplis*, ſi, ut prædicat, *crebrò ægris aſſediſſet*, ſi eorum *caſus ſedulò exploráſſet*, ſi *ſymptomata ſingula perpendiſſet*, eáque *in exacta diaria retuliſſet*, vidiſſet proculdubio, & ma- *Ibid.*

 nibus

nibus palpâsset *tumores* frequentes *hepatis* & *lienis* aut *ventriculi*, qui adeò plerumque sunt conspicui, ut vulgi oculos non effugiant, quos idcirco vulgari Idiomate Ague-Cakes/ sive Placentas febriles, nuncupant; cujusmodi tumores manifestè indicant morbi causam in locis ità tumentibus, non autem in chimærico *Willisii succo alibili*, quærendam esse. Sed nec sola *viva & spirantia*, verùm etiam *mortua* exempla consuluisse debuit, eáque, si ex proprio non potuit, ex alieno penu deprompsisse, & analogiâ à mortuis ad vivos factâ, per tumores & abscessus mesenterii, omenti, pancreatis, renum, intestinorum, ex probatorum Authorum fide in cadaveribus inventos, quorum, quia in profundo siti erant, in vivis nulla erat suspicio, colligere, non bene concludi in *visceribus* non esse *tumores*, quia se conspectui quandoque subducunt.

Si neget ejusmodi humores etiam *sinceros* in prima saltem regione dari, (præterquam quòd illud superiùs, ut arbitror, satìs est probatum) illum pervicaciæ reum agent tum organa ejusmodi humoribus à sanguine emulgendis à natura instituta, tum excretiones pituitæ bilísque flavæ & atræ per vomitum & secessum, tum denique eorum collectiones in variis cadaverum locis à mille Authoribus observatæ, quorum omnium instar unus erit *Fernelius*, qui Pathol l.4. c. 10. testatur, se invenisse circiter libram bilis prasinæ sinceræ in membrana prope cava hepatis conclusam in cadavere defuncti, ex Paralysi Febri tertia-

næ

næ ſuccedente, quam præceſſerat vomitus bilioſus quotidie recurrens.

At non conſtat, inquit *Williſius*, quo *inſtinctu* ejuſmodi humores, *in focis reconditi*, *ſtata putreſcentiæ*, *abſumptionis & repullulationis* tempora obſervent. Fateor equidem: Sed necdum conſtitit quo inſtinctu Oceanus ſtatas acceſſûs & receſſûs periodos ſingulis duodecim horis, aut muliebria purgamenta menſtruum circuitum exactè obſervent: Nullus autem adhuc inventus eſt qui negaret periodicos maris aut purgamentorum muliebrium recurſus, quamvis eorum rationem non eſſet aſſecutus. Quòd ſi ideo *Williſius* periodicos humoribus motus denegat, quia *in focis reconduntur*, ut facere videtur eorum in focis *concluſionem* toties repetendo, advertat humores non niſi dum putreſcunt paroxyſmos febriles inducere; eò autem opportuniores eſſe putredini, quò arctiùs in focis concluduntur, propter tranſpirationem prohibitam.

Deinde, inter Febrium interpolatarum ſigna, ea quæ à pulſu & urinis petuntur in ſuæ doctrinæ patrocinium adducit *Williſius*, quia *pulſus in paroxyſmi initio rarus eſt & obſcurus*, quod *plane*, ait, arguit calorem & ſpiritus vitales à materia quadam cruda & non facilè combuſtibili (*ſucco* putà *alibili*) quaſi obrui: At ego planè exiſtimo hunc effectum aſcribendum eſſe vaporibus putribus tetríſque à materia febrili in viſcerum aliquo hærente emiſſis, & ſpiritus in corde obruentibus, tandémque accendentibus; cujus ſpecimen reli- *Ibid. pag.* 35.

D 7 quit

quit nobis *Hipp.* in putrida Febre ex inguinis abſceſſu accenſa, unde nihil præter vaporem ad cor potuit tranſmitti: putridarum autem Febrium inſultus eodem planè cum Febrium intermittentium paroxyſmis modo ægros plerumque prehendunt.

Similiter ex Urinæ in Tertiana intermittente colore flammeo, etiam cùm deſunt contenta, ſuam munire conatur doctrinam, quia id ſanguinis aduſtionem ſeu aſſationem innuit: quem effectum cur ſucco alibi aſcribat, nec ipſe exprimit, nec ego intelligo. Si dicat, ſuccum illum putreſcentem accendere ſanguinem; ego idem de inquinamentis retorridæ bilis è minera per vaſorum continuitatem in cordis ſinus irruentibus affirmabo, dicámque colorem illum ſaturatum non tam aſſationem ſanguinis indicare, quàm tincturam ejus à bilis citrinæ portione è primis viis in paroxyſmi vigore ad vaſa majora penetrantis & ſanguinem inficientis.

Ulteriùs advertit *Williſius, in Tertiana intermittente urinæ malè eſſe, dum bene eſt ægro, & è contrá. Dum enim Febris intermittit, urinam colore rubicundo ſaturari, & frigori expoſitam craſſeſcere, ac ſedimentum inſtar boli armenæ deponere; in medio autem paroxyſmo, dum calor & æſtus maximè vigent, urinam eſſe laudabilem:* quod ideo ait contingere, quia *in paroxyſmorum intervallis materia febrilis innoxiè cum ſanguine circulatur, donec tacitis incrementis ad maturitatem aſſurgat; in medio autem paroxyſmo ad circumferentiam tranſmittitur.*

Re-

Reſpondeo: Si verum eſt in paroxyſmi tertianarii vigore urinam eſſe laudabilem, indè optimè colligi materiam febrilem nondum ſanguini miſceri, ſed in minera ſive primis viis hærere, donec ab incendio ex putredine concepto fundatur, & agitata in vaſa irrumpat, unde pars ejus tenuior & maximè diſſipabilis ad habitum corporis per ſudores abſumenda protrudatur, caſſior verò & lentior tantiſper in vaſis ſubſiſtat, donec in Febris intervallo ab arteriis emulgentibus unà cum ſero ex ſanguine attrahatur, ac demum per ductus urinarios expellatur. Si enim, ut ait *Williſius*, tanta eſſet in ſanguine corruptela ſive acrimonia, quæ ſuccum alibilem quotidie vitiare, & in materiam Febri excitandæ idoneam convertere poſſit, quomodo fieri poſſet ut urina, quæ ſerum eſt à ſanguinis vehiculo reliquum, ejúſque colorem æmulatur & ideam exprimit, vel inter, vel intra paroxyſmos laudabilis eſſet? ut in continuis contingere videmus, in quibus cùm maſſa ſanguinis ſit corrupta, urina à principio ad criſim uſque incendii febrilis ſigna exhibet.

Hîc non poſſum non advertere *Williſium Maturitatis nomine*, contra communem Philoſophorum acceptionem, genuinámque vocis ipſius ſignificationem, abuti, dum ait ſuccum alibilem eouſque innoxium eſſe dum ad maturitatem aſſurgat, ac tum demum Febrim accendere: quid enim? nonne *maturitas* concoctionis terminus eſt & complementum, adeóque cruditati ſive apepſiæ oppoſita, ut quem-

quemadmodum hæc Febres accendere & functiones evertere, ità illa functionum integritatem Febriúmque solutionem inducere nata, sit? & quamvìs tum concoctio, tum illi opposita cruditas à calore procedere possit, cùm tamen hæc à præternaturali, illa à familiari calore oriatur, fines sortiri solent non tantùm differentes & disparatos, sed etiam planè contradictorios, ut quod una astruit, altera destruat, & è contrá. Dato igitur (non concesso) *Succum alibilem* sanguini misceri, eúmque nunc in materiam febrilem, nunc in partium nutrimentum à sanguine converti, sanè tùm solùm maturescere dicendus esset, cùm partibus nutriendis idoneus evadit, minimè verò cùm putrescit & Febrim accendit.

Ibid. pag. 36. Pergit *Willisius*, ac *paroxysmorum præludia*, *Cephalalgiam scil. Vertiginem*, *oculorum coruscationes*, *somnios inquietos*, &c. in subsidium appellat; eáque ait *planè indicare sanguinem priùs materiâ fermentescente infectum*, *eatenus tantùm differre paroxysmum dum ejusmodi materia turgeat*.

Verùm si ego ostendero omnia hæc symptomata in aliis morbis ab alia causa quàm à *materia fermentativa* in sanguine turgente proficisci, quò evadet tanta *Willisii confidentia*? At clarum est dicta symptomata in passione Hysterica, in Vertigine & Epilepsia per consensum, in Melancholia hypochondriaca, in Alvi constipatione, Vermibus. &c. à solo vapore ex utero, liene, mesenterio, alvo, intestinis, aut etiam partibus externis emergente, pro-

proficiſci poſſe & ſolere. Quid igitur impedit quò minùs idem in Febribus intermittentibus contingere poſſit?

Deinde addit, pallorem, ſpaſmum, aut ſtuporem in extremis manuum ac pedum digitis, lumborum ac femorum frigus, totiúſque corporis rigorem ac tremorem, *manifeſtè oſtendere* ſanguinem in arteriis & venis fermentationis motum primò concipere, & non à foco aut minera hanc putreſcentiam concitari.

Libenter ſanè doceri cuperem, in quo collocet *Williſius* vim hujus illationis tam *manifeſtæ*, & ut ait, *oſtenſivæ*: Pallor quippe in extremis manuum ac pedum digitis, ac femorum lumborúmque frigus, vel retractionem foris intrò caloris ac ſpirituum vitalium arguit, ut non raro videmus in ſyncopem patientibus; vel ejuſdem caloris extinctionem, ut in moribundis contingit abſque aliquo fermentationis in ſanguine motu: Stupor autem affectum principii nervorum, vel nervi alicujus particularis ſequitur, Spiritus animales eò non tranſmittentis, plerumque abſque proprio partis ſtupentis affectu; ut contigit *Pauſaniæ Syro*, qui referente *Gal.* 1. de Loc. affect. c. 5. læſo nervo poſt ſeptimam vertebram prodeunte in trium digitorum ſtuporem incidit. Totius denique rigor ac tremor ſymptomata ſunt nervoſi generis à re quapiam acri aut moleſta vellicati.

Atqui hæc omnia commodè deduci poſſunt ab humoribus in prima regione tamquam in foco vel minera putreſcentibus; à qui-

quibus malignus halitus emergens aptus est tum propter viciniam Cor appetere, unde sequitur caloris & spirituum vitalium ab extremis ad centrum revocatio, ut parti principi laboranti ferant suppetias, pallore interim & frigore partes extimas vivifici nectaris radiis defraudatas occupante; tum propter situm declivem cerebro tetram anathymiasin communicare, quæ vel qualitate narcoticâ stuporem inducere, vel copiâ meatus Cerebri obstruente spiritus animales intercipere, vel acrimoniâ nervosum genus partésque sensiles irritante rigorem ac tremorem accersere valeat. Imò quid vetat quò minùs eadem anathymiasis per cæcos patentes ductus ad partem quamlibet particularem illæso Cerebro appellat, in eâque dicta symptomata vel eorum nonnulla excitet, eamque variè afficiat pro varia tum ipsius vaporis tum partis mandantis ac recipientis natura? Quòd autem totum simul corpus rigor & tremor invadant, non magìs causam in totum simul corpus dispersam ostendit, quàm horror in abscessu suppurante, qui totam compaginem corripit, propter affectum unius fortè membranulæ aut nervuli à venenata malignitate vellicati, totũ nervosum genus in consensum trahentis.

Horum autem symptomatum aitiologiam *succo suo* explicatè accommodare non aggreditur *Willisius*, & ego fieri non posse contendo: nam, ut alia omittam, extremorum frigus actuale & marmoreum quod paroxysmos auspicatur nulli succo in toto vel partibus resi-

den-

denti aſcribi poteſt,quum nihil actu frigidum intra hominem quoad vitâ fruitur concedi poſſit; adeóque neceſſe ſit extremitatum frigus vel frigori ambientis, quod ſedulò cavent febricitantes, vel caloris & ſpirituum quam diximus retractioni tribuendum eſſe: cui aſtipulatur ſubitanea frigoris deſitio quamprimùm vomitus vel ſponte, vel artis operâ excitatur, evacuatâ materiâ venenatâ è centro corporis, & calore & ſpiritu ad extrema denuò remigrante.

Sed forté apodixin à qua hîc aberravit *Willifius* cumulatiorem in proximo ratiocinio exhibebit, quod à cauſa Febrium procatarctica deducit. Supponit igitur (quia probatu difficile eſt) *ſolius ambientis anníque tempeſtatum intemperiem Febres interpolatas creare*; cæteras autem res non naturales, cibum putà & potum, excreta & retenta, motum & quietem, ſomnum & vigiliam, Animíque pathemata è cauſarum illas committentium cenſu expungit, nè ſc. propter malam victûs rationem, aliqua humorum in primis officinis tanquam in *minera* (quam tantopere metuit) congeſtorum ſuſpicio oriatur: quinimò audacter pronũciat *ſolos homines* εὐσπλάγχνους *viſceráq; firma & robuſta habentes Febribus intermittentibus corripi*, at contrariâ temperie præditos *in Hydropem & Cachexiam labi*. Tanti ſc. intereſt *Williſianæ* doctrinæ authoritatem ſartã tectam conſervare, ut rationi noſtræ valedicere & ſenſuum fidei derogare debeamus. Nam ſi ſoli viſcerum firmitudine prædit, & primas officinas cacochymicâ ſaburrâ vacuas habentes Febribus intermit-

Ib. pag. 37. 38.

mittentibus, corripiuntur, unde, obsecro, fit ut in paroxysmorum initiis, ac sæpenumero extra paroxysmos, perpetuâ ferè nauseâ, siti inexplebili, continuâ anorexiâ, cardialgiâ & oris amaritudine torqueantur? Si prima officina pravorum succorum sentinâ non esset referta, quid excretis per alvum & vomitum tincturam citrinam, prasinam, æruginosam, consistentiam viscidam & mucilaginosam, acrimoniam erodentem, fœtorem abominabilem impertiretur? Si viscera munda essent & firma, quid hypochondriorum, mesenterii, ventriculi tumores doloresque in Febribus intermittentibus perfrequentes, eárumque comites ferè individuos, committeret?

Pag. 38. At, inquit *Willisius*, *cruditates ob debilitatem coctionis in primis viis congestæ non Febres interpolatas, sed Hydropem aut Cachexiam* magìs parere solent. Sed considerâsse debuit, cruditates primæ regionis non esse unius modi, próque illarum diversitate diversos oriri morbos; quarum si tanta sit frigiditas & lentor, ut putrescere aut accendi nequeant, magìs parere cachexiam in hydropem desituram; sin incendii capaces sint, Febres intermittentes ut plurimùm creari. Sed nec semper hydrops aut cachexia primigenii sunt morbi ab ejusmodi cruditatibus orti, sed plerumque succedunt Febribus interpolatis in schirrum aut abscessum degenerantibus, frigore inemendabili calorem febrilem excipiente: Imò debilitas caloris non est unicum illius vitium; nec cruditas & cacochymiæ congestio à solo pro-

venit

venit caloris defectu; caloris etiam excessus concoctionem solet evertere alimenta corrumpendo, eáque in substantiam naturæ nostræ infensam convertendo. Hinc est quòd post cibos aromatis conditos intemperanter ingestos, & vina potentiora liberaliter obligurita, ructus acidos, nidorulentos, fœtidos, flatus immodicos, aliáque dyspepsiæ argumenta experiamur: hinc denique, & propter erratã in reliquis rebus non naturalibus, fit ut cacochymicam saburram coacervemus, & in interpolatas Febres identidem incidamus.

Urget, *Febres intermittentes vix contingere nisi circa Æquinoctia, cùm scil. Vernus calor sanguini luxuriem conciliat & effervescentiam, proptereáque biliosam diathesin ipsi impertitur; Autumnus autem eidem ab æstivo calore torrefacto qualitatem nunc acrem & biliosam, nunc acidam, stypticam aut austeram imprimit: quod planè*, ait, *indicat Febrim intermittentem à temperie sanguinis mutata originem habere.*

Respondeo, Circa Æquinoctia tum Febres, tum alios morbos magìs invadere, non solùm propter insigniores ambientis ac tempestatum mutationes, sed cùm illis coincidere noxas ab erratis in victu: Hyeme enim quæ propter crapulam, exercitia intermissa, & transpirationem impeditam coacervantur superfluitates, sub Æquinoctium vernum non minùs quàm sanguis fundi incipiunt, moveri & putrescere: & in Autumno, præterquam quòd fruges sæpenumero rubiginem morborum feracissimam contrahunt,

etiam fructus horarii, quibus plerique hominum intemperantiùs vescuntur, fœcundum Febrium intermittentium seminarium subministrant: ut mirum sit *Willisius* soli tempestatum mutationi effectum mille aliis causis communem attribuere, ídque pro *plena demonstratione* præfidenter venditare.

pag. 38. Tandem, ex multiplici Febrium solutione multiplex depromit argumentum. Ait enim *illas vel sponte naturæ, vel artis operâ solvi.* Ac utrumque modum in duos ramos subdividit. *Naturam enim crisin moliri vel per repetitos paroxysmos, in quorum singulis nonnihil materiæ morbificæ expirat è sanguine; vel sanguine per cœli & soli mutationem circa æquinoctia vel solstitia citra sensibilem evacuationem attemperato, Febres desinere: quorùm si neutrum contingat, sanguinem à diathesi acri & biliosa, in acidam, aquosam aut ponticam degenerare, unde diuturna Tertiana in Quotidianam aut Quartanam, vel etiam in Icterum, Cachexiam aut Scorbutum transit. Artificialem in Empiricam & Dogmaticam* bipartitur; *quarum illam huic præferendam* existimat, *eò quòd remedia ab Agyrtis & Mulierculis petita* non rarò plus præstent quàm quæ juxta *exactam methodum* præscribuntur. *Empirica* remedia eo potissimùm nomine Febres fugare dicit, quòd *sanguinem figant*, ejúsque *motum & effervescentiam impediant. Dogmaticam* autem in *Medicamentis emeticis & catharticis* ac *phlebotomiâ* consistere, quibus *ægri miserè excruciantur, morbus verò rarò profligatur.*

Verùm cùm probandum susceperit Febrium inter-

intermittentium phęnomena à viſcerum affectibus commodè deduci non poſſe; niſi confecerit humores in foco vel minera cōcluſos, nec repetitis paroxyſmis accendi & abſumi poſſe, nec ſponte naturæ per cœli aut ſoli mutationem cicurari, ſensímq; citra ſenſibilem evacuationem expirare, nec motos & accenſos à remediis empiricis figi & conſtringi, nec deniq; à præſidiis dogmaticis exhauriri, fruſtrà ſe torquet ut oſtendat ſanguinem à tot cauſis tot alterationes ſubire poſſe: nam ut fateamur ſanguinem ab his & mille aliis cauſis corrumpi & reſtitui, unde apparet humores in viſceribus concluſos ab iiſdem cauſis eaſdē corruptelę & redintegrationis non pati viciſſitudines? aut cur contrarii argumentū aliquod non attulit?

Præterea, quis, præter *Williſium*, in aliam cauſam rejiceret Icterum, Scorbutum aut Cachexiam, quàm in *hepatis, lienis, meſenterii, pancreatis*, vel alterius viſceris affectum? per quorum viſcerum anfractus cùm ſanguis inter circulandum, imò, ut verior fert ſententia, antequam ſanguinis ideam acquirat, dum ſc. chylus in ſanguinem nondum abiit, debeat tranſire, non mirum eſt ſi, pro diverſitate cacochymiæ in illis congeſtæ, diverſas ſubeat corruptelæ ideas; quam corruptelam fruſtrà corrigere tentaverit *Williſius*, donec viſcerum cacopragian prius ſuſtulerit; ac propterea intermittentium Febrium, quæ in hos morbos ſolent deſinere, cauſam fruſtrà alibi quàm in *viſceribus* quæſiverit.

Cum verò medicinam Empiricā Methodi-

cæ

cæ præferat, adeóque remedia ab Agyrtis & Mulierculis petita potiora illis afferat, quæ juxta exactam *methodum* præscribuntur, operæ pretium fecisset si *exactam* illam *methodum*, sed parùm *efficacem*, in scripta retulisset, ut constaret utrùm arti an artifici culpa esset tribuenda. Interim non possum non suspicari illum tantam quantam prædicat diligentiam non adhibuisse, in *observandis vivis & spirantibus exemplis*: quod si fecisset, comperisset proculdubio præsidia *empirica*, utcumque in levibus affectibus aliquid præstent, ideóque apud vulgus bene audiant, in affectibus tamen paulò gravioribus ante debitam præparationem adhibita, adeò non prodesse, ut graviter noceant: vel enim paroxysmos, quod ab illis unicè expectatur, non fugant, ut *alibi* ipse agnoscit *Willisius*; vel si fugent, morbus cum majore atrocia propediem revertitur, humoribus interim, quorum nonnihil in paroxysmis exhauriri solebat, majorem viscitatem & malignitatem acquirentibus, unde morbi diuturnitas, ejúsque nonnunquam in tabem, hydropem aut cachexiam metastasis contingit.

Cap. 4.

Enimvero fallitur aut fallit *Willisius*, dum methodicam curandi rationem in solis catharticis, emeticis, ac phlebotomia collocat. Prudentes enim Medici Dogmatici, omissâ ut plurimùm phlebotomiâ, quæ in Febribus intermittentibus locum non habet; nisi adsit insignis plethora, etiam emeticis aliísque catharticis non nisi parcè & cum discretione utuntur,

tur, ſaltem in principio; ſed in totius proviſione præcipuam locant induſtriam, humores crudos coquendo, craſſos attenuando, lentos incidendo, acres attemperando, juſto tenuiores ad mediocritatem reducendo, ſuperfluos propriis elateriis per loca conferentia expellendo, meatus per ecphractica reſerando, viſcerum cacopragian alterantibus corrigendo, reliquias ſudoribus diſſipando, aliáſque id genus intentiones perſequendo, à quibus ſi aberravit *Williſius*, non eſt mirum ſi *ægros miſerè excruciaverit*, *morbúmque rarò profligaverit*, ut ab Agyrtis & Mulierculis remedia emendicare fuerit coactus. Sed & febrifugis Empiricorum Dogmatici feliciter in loco utuntur, quæ tamen methodicè & ad Artis leges uſurpata in Empiricorum remediorum cenſu reponi non debent, cùm effectus quos præſtant non tam remedii ſalubritati, quàm uſûs opportunitati aſcribi debeant: quamvìs interim negari non poſſit eorum utilitatem, ut & totius ferè materiæ medicæ, empiricè, id eſt fortuitò, inprimis innotuiſſe.

Cæterùm licèt concederemus, quod certè concedendum non eſt, intermittentes Febres feliciùs & faciliùs curari per empirica quàm rationalia præſidia, quum id fieri poſſit, ſi omnino fieri poſſet, materiâ morbificâ non minùs in ramis venæ portæ, & arteriis comitibus, vel viſceribus ab illis irrigatis concluſâ, quàm in vaſis majoribus ſtabulante, quid indè lucratur *Williſius*, quàm ut teſtatum faciat ſe in *Helmontii* aliorúmque

methodomastigo dissertatiunculis magìs quàm in proborum Authorum monumentis versatum esse? Interim licèt ad præsentem controversiam parùm pertineat, quâ facultate remedia vulgò febrifuga dicta, paroxysmos febriles vel fugent, vel præveniant; in eo tamen *Willisio* assentiri nequeo, quòd sanguinem aut humores frigore aut astrictione figendo, id præstent: hoc equidem nonnulla eorum fixione præstare fatendum est: pleraque tamen vel vi diaphoreticâ materiam morbificam exhaurire, ut carduus, scordium; aliáque quædam eandem per urinæ ductus amandare; multa ad cutim attrahere, ut vesicatoria; tam notum est quàm quod notissimum. Corticis autem Indici (quem Kina Kinam dicunt) facultas potiùs diaphoretica est quàm fixoria, quum levem saltem sudorem semper eliciat, potiori causæ morbificæ portione per insensilem transpirationem dissipatâ, secùs quàm sentire videtur *Willisius* in fine Capitis sexti.

Ad extremum *Willisius* doctrinam suam, quam hactenus tot Argumentis in fronte armatam exhibuit, jam Responsis ad Objecta tamquam vallo à tergo munitam claudit. Ex multis tamen quæ possint objici, unam saltem Objectionem seligit, quâ quæritur cur Febres intermittentes nunc simplices sint, nunc duplices: Addo ego & triplices, quod mirum est *Willisium*, tam *diligentem spirantium exemplorum observatorem*, non vidisse. Si enim Febris v. g. *Quartana* ab atrabiliaria pendet sanguinis diathesi, quæ ad hoc ut succum *alibilem*

lem ad turgeſcentiam evehat, quartanam exigit periodum; quomodo fieri poteſt, ut idem ſanguis eâdem diatheſi imbutus, ſuccum *alibilem* quatridui ſpatio bis vel ter pervertat, & *Quartanæ* inſultum inducat? Vel enim ultimi paroxyſmi materia ineunte paroxyſmo in ſanguine extitit, vel de novo advenit. Quòd de novo advenerit, eſt contra ſuppoſitionem quatridui incluſivi ſpatium requirentem, ut Quartanæ periodus compleatur. Si præfuit in ſanguine dum accenderentur duo priores paroxyſmi, quomodo potuit naturā ſuam inter incendia illibatā conſervare, ut ad legitimum Quartanæ typum conſtituendum de veniret?

Hanc difficultatem tanti fecerūnt Veteres & Recentiores Medici, *Williſianam* perſpicaciam non aſſecuti, ut plures in viſceribus *mineras* conſtituere fuerint coacti, in quarum una aliqua unius paroxyſmi materia incendio corriperetur, reliquis interea ferias agentibus. Sed *Willliſius*

Reſpondet primò, ejuſmodi Febres nihilo ſeciùs *ſimplices* eſſe, non *duplices*, in eóque omnes errare, quia periodos non per *horas*, ſed per *dies* computant: periodum enim *Quotidianæ non ſemper eſſe exactè viginti quatuor horas, ſed nunc ſexdecim, nunc triginta: Tertianæ autem circuitum non ſemper eſſe quadraginta octo, ſed nunc quadraginta, nunc quinquaginta ſex aut circiter horas.* Unde contingere dicit *alternos paroxyſmos nunc ante, nunc poſt meridiem evenire, ac Medicis hujus ſupputationis ignaris duplicem videri Febrim, quæ reverâ ſit ſimplex.*

Miseros & cæcutientes Medicos Dogmaticos! qui cùm innumeras Febrium tum continuarum tum intermittentium complicationes, eásque tum ejusdem tum diversi generis, vel viderint, vel finxerint, *horariam* tamen *Willisii computationem* videre non poterant. Et sanè nondum quidquam de duplice Quotidiana vel comperimus, vel fando audivimus: Et ejusmodi Febres non dari, vel indè constat, quia, fatente *Willisio*, Quotidianæ paroxysmus ad octodecim vel viginti horas extenditur, quapropter duplicem accessum unius diei spatio admittere non potest; neque tota ejus periodus ad triginta horas extendi, cùm de ratione periodi intermittentis sit, ut intra spatium illud à quo Febris denominationem sortitur, vel circiter, unum saltem paroxysmum cum apyrexiæ interstitio percurrat, alterius paroxysmi initio apyrexiam proximè excipiente. Quòd si aliter contingat, & status periodorum recursus invertatur, Febris erit *erratica*; quam licèt Dogmatici frequenter conspexerint & observaverint, de illa tamen in hac quæstione sermo non est, sed de *intermittentibus duplicibus, quarum accessus statis præcisè horis repetunt, ut non exactiùs* αὐτόματον *horologicum*, prout *Willisio* alicubi exprimere placuit; in quibus non rarò contingit alternos paroxysmos sibi invicem exactè & regulariter respondere, tertium sc. quintum & septimum primo, sextum autem & octavum secundo, & sic de cæteris, duobus paroxysmis unicam tertianam periodum exactè & regulariter obser-

vanti-

vantibus, & quotidie repetentibus, quod non *ſimplicem*, ſed *duplicem* Tertianam oſtendit,cujus cauſam inveſtigamus.Quod adhuc clariùs elucet in illa *Tertiana duplice* quæ unius diei ſpatio binos acceſſus inducit, quos excipit integri ſequentis apyrexia in alium paroxyſmum ſub tertii diei initium deſitura, ut in *vivis* & *ſpirantibus exemplis* non potuit non obſervare *Williſius*. Quod & ulteriùs in *Quartana duplice* patet,cujus duo acceſſus primum biduũ occupant, cum integra tertii diei apyrexia,ut omnium hominum doctorum juxtà & indoctorum obſervationibus conſtat. Nec minùs id ipſum in *triplice Quartana* (conſultò, ut arbitror, à *Williſio* prætermiſſa) perſpicuum eſt, cujus acceſſus non minùs quàm duplicis Tertianæ aut legitimæ Quotidianæ quotidie repetunt, quas tamen ſufficienter diſcriminant propria cujuſque morbi Idea & mores, ut *Williſio* ſatìs compertum eſſe debet, ſi *ſingula ſpirantium exemplorum ſymptomata diligenter perpendit,eáque in exacta diaria retulit.*

Williſius igitur in *horaria Arithmetica* nullum inveniens ſubterfugium, ad errata in victu confugit,ex quibus Febrium replicationem eodem vel diverſis diebus contingentem repetit. Sed quum non ſolùm erratici paroxyſmi, qui nullum temporis ordinem ſervant, ſed etiam ordinatæ paroxyſmorum replicationes contingant etiam exactas diætæ regulas durante morbo obſervantibus;nec ad prægreſſa ante morbum victûs errata refugere queat, tum quia illa è febrilium cauſarum

 cenſu

censu jamdudum expunxerat; tum quia diversos cogeretur focos constituere, in quibus febrilis materia diversis temporibus ad orgasmum exurgeret; tum præsertim quia chylus seu succus nutritius, quem Febris intermittentis causam statuit, ex victu præsente non morbum præcedente gignitur: aliud adhuc latibulum ut excogitet necesse est, quod etiam in promptu habet.

Dicit enim *Sanguinis massam nonnunquam plus materiæ congerere, quàm unico paroxysmo difflari queat, unde contingere, ut partem ejus tenuiorem, ideóque promptiùs inflammabilem, leviori paroxysmo tamquam velitatione quadam priùs excutiat, crassiore ad sequentem accessum reservatâ.*

Hæc responsio, ut prior, errata in victu supponit, quæ tamen ab omnibus duplices intermittentes patientibus non committuntur: imò in duplice Tertiana aut triplice Quartana ægri nihil omnino alimenti, si potulenta exceperis, ad multos dies nonnunquam admittunt, ac nihilominus ordinatas Febrium repilcationes patiuntur.

Præterea, cùm videamus secundum paroxysmum reduplicativum priore non rarò esse multò leviorem, cujus contrarium contingere debere tum *Willisius* supponit, tum rei natura exigit, cùm materia crassior tum intensiorem caloris activitatem, tum diuturniorem accensionis moram, ut subigatur, postulet; aliud adhuc diverticulum *Willisio* quærendum est, quod, quâ pollet sagacitate, sine difficultate

tate offendit; nervoſum nempe genus, in quo pars materiæ fermentativæ, ſuccus ſc. nervoſus, inter circulandum depravatus, ferias agat, dum reliqua in venis & arteriis cum ſanguine accenditur, poſtridie eaſdem excandeſcentiæ vices, alterâ feriante, ſubitura. Huc ſc. reſervaverat jamdudum profligatum *Gliſſonii ſuccum nervoſum*, cujus nullum hactenus uſum aſſignaverat, niſi ut ſi quando à ſanguine labem contrahat, Convulſionum, Delirii, Phrenitidis ſit author.

Sed cùm ſuccus nervoſus cum ſanguine vitioſo quotidie circulari ſupponatur, indè non poteſt labem non contrahere; proindéque tum in omni Febre reduplicare paroxyſmos; quod eſt contra experientiam, tum in ſingulis gravioribus ſaltem paroxyſmis Convulſiones, Deliria, Phrenitidem accerſere deberet. Ejuſmodi autem ſymptomata cùm rariſſimè Febres intermittentes comitentur, nervoſi certè generis ab illis immunitas vel hoc ſolo nomine evincere videtur, paroxyſmi reduplicativi cauſam in illo non contineri.

Interim notatum velim, ex hoc ſubterfugio apparere ad reduplicationem paroxyſmorum diverſitatem foci, nervos ſcilicet & vaſa ſanguinem continentia, etiam ex mente *Williſii* neceſſariam eſſe; eúmque cogente veritate, ad ſcopulum quem vitandum ſuſceperat impingere, opinionémque illam vel invitum amplecti, in cujus negatione tum doctrinæ baſin, tum famæ aucupium collocaverat. Ubi autem gentium tertium inventurus

sit repositorium, quod triplicis paroxysmi fomitem contineat, si viscera excludat, ego equidem divinare non possum.

Willisiana *Febrium Therapeia expenditur.*

Caput IX.

POst novam febrilis Dialeipseos ætiologiam expensam, ad *Willisii* doctrinam de continuarum Febrium Causis transire consentaneum esset. Sed quum in illis idem ferè cum plerisque aliis Medicis sentire videatur, quamvis, terminis ex torculari & Zythepsario, principiis autem partim ex Chymistarum vix dum satis adultâ, partim ex Atomistarum jamdudum obsoletâ & explosâ philosophiâ mutuatis, novum aliquid & non vulgare attulisse videri velit; ad destinatum *Hippocraticæ* ætiologiæ pensum festinandum duximus, si tamen priùs in Therapeuticam *Willisii* methodum tamquam per transennam paulisper introspexerimus. Consilium enim nobis non est, omnia ab eo dicta refellenda assumere, sed paucula tantùm, quæ gravioribus in praxi erroribus ansam præbere possunt. Cujusmodi inprimis est illud, quòd in *omnis Febris intermittentis principio phlebotomiam ex brachio suadeat, in progressu damnet:* (*Cap. 4. pag. 48, & 58.*) cujus contrarium ratione & experientiâ facile est astruere. Si enim, ut communis Medicorum fert opinio, à *Willisio* nondum, ut vidimus, enervata, continens intermittentium causa

causa in ramis venæ portæ & visceribus ab illis irrigatis resideat, nec illi rami ullibi ad cutem nisi circa anum erumpant, frustrà materiæ peccantis eductio per sectam in brachio venam expectatur: Sed nec sine damno fieri potest, cùm indè non leve immineat periculum metastaseos Febris intermittentis in continuam; exinanita enim per sectam brachii venam vasa majora, sanguinem impurum ex ramis venæ portæ sugunt, Febrem continuam accensurum, ut observat expertissimus *Platerus*. Observârunt idipsum & Medici antiqui, licèt veram ejus causam non omnes expresserint, aut fortè sint assecuti; ideóque in intermittentibus phlebotomiam ante quartam saltem accessionem prohibent, quam nec tum permittunt, nisi emisso præsagio de proximo accessu vehementiore futuro. In diuturnarum verò intermittentium progressu, secùs quàm dicit *Willisius*, postquam sanguinis massa tot paroxysmorum conflagrationibus & inquinamentis incanduit & computruit, nihil sanguinis missione salutarius, ut cuilibet experiri promptum est, & ego tum in multis aliis, tum præsertim in filio primogenito Illustrissimi *D. Arundelii*, Sacri Imperii Comitis, & Baronis de *Wardour*, expertus sum, quem sanguine bis detracto à Quartana liberavi, quæ biennii ferè spatio Clarissimorum Medicorum operam eluserat.

Plat. de Feb. p. 110.

Cæterùm, si simul cum Febre intermittente præsens sit plethora in vasis majoribus,

ut aliquando contingit, nihil vetat sanguinem parcè ex brachio detrahere, præmissâ tamen primæ regionis chatharsi leni dejectoriâ, vel emeticâ, nè ejus sordes à vasis majoribus alliciantur, & in Cordis thalamos rapiantur, unde syncope aut lipothymia posset supervenire; ut nonnunquam in quibusdam continuis (syncopalibus ideo dictis) visum est, propter bilem ex prima regione in vasa majora, per venæ sectionem depleta, transmissam.

Similiter quamvis Catharsin tum alviducam, tum emeticam, eradicativam saltem aut vehementem, inter intermittentium initia non nisi cautè aggrediendam, rectè affirmet; cur tamen eandem in progressu, post debitam totius provisionem, morbificæque materiæ cicurationem, non admittat, paradoxum est, cui ratione vel authoritate assensum conciliare debuit: mihi enim nihil indè periculi timendum videtur, quia *Hippocrates*, 2. de Morbis, in Quotidiana non ante nonum diem, in Tertiana autem post quartam accessionem, si morbus perseveret, hoc est in utriusque vigore, ac longè post initium, purgationem imperat; antè verò prohibet, nisi insignis adsit cacochymia, ut patet ex lib. de Affect. p. 173. Editionis Fœsianæ: nam humores subacti & ad exitum parati (citra vim aut tumultum) educi postulant, ac possunt, imò debent, priusquam febrifugorum usus, à *Willisio* tantopere *laudatus*, ineatur, eorum præsertim quæ humores *figendo* paroxysmos profligant: ità enim fixi & suppressi peccantes hnmores putrefie-
rent

rent vel recrudescerent, vel ulteriorem saltem acrimoniam aut viſciditatem morâ contraherent, ægros in colicam, tabem, cachexiam, aliáque infinita mala præcipitaturam.

Verùm quàm cautus eſt & meticuloſus *Williſius* in Intermittentibus, quas genuina indoles & εὐήθεια extra periculi aleam conſtituit, (ſi nullus error paulò gravior admittatur) tam eſt audax, nè dicam temerarius, in Continuarum Therapeia. Quamvìs enim in acutarum initiis nulla vomitoria aut cathartica, niſi omnino lenia & benigna, admittenda præcipiat; in augmento autem omnia cathartica, lenia pariter atque vehementia, eâdem induſtriâ quâ *Ventorum flamina ab ædibus incendio flagrantibus* arcemus, vitanda conſulat; paulò tamen pòſt, veluti ſui immemor, *in ægrorum* ſc. *hiſtoriis*, quas tamquam Canones aut prototypos ad noſtram imitationem proponit, non dubitat etiam quarto die ad infuſionis *Croci metallorum unciam* aut drachmas decem aſcendere; quod an in pharmacorum omnino lenium aut benignorum catalogo reponi mereatur, æquus Lector judicet.

Hanc praxin *Hippocraticæ* in Febrili orgaſmo conſentaneam imaginabitur fortè quiſpiam, qui initio purgandum præcipit, ſi materia turgeat: turgere autem exiſtimabit, ſi adſit nauſea, & ventriculi oppreſſio, ut in obſervationibus *Williſii* contigit. Verùm enimvero nauſea & ventriculi oppreſſio plerumque procedunt vel ab ejus phlegmone, vel ab irritatione à bile viſcidâ & tenace ejus tunicis

impactâ, unde ante coctionem difficulter educitur, idque citra Orgasmum, quem non nisi rarò contingere ibidem prudenter monuit *Hippocrates*; eâ scil. cautelâ temeritati

4. Aph. 10.

nostræ sepem & obicem positurus, nè similitudine nos decipi & in errorem perniciosum per incogitantiam abripi pateremur.

Sed nec si adesset Orgasmus, (cujus omnino non meminit *Willisius*) ad emeticum antimoniale, in tanta præsertim dosi, procedendum esset, cùm in materia vaga ac mobili orgasmum concitante, ideóque facilè educibili, benigniorum aliquod, cujusmodi sunt Manna, Cassia, Tamarindi, Catholicon & similia, satis esset.

Præterea, Orgasmus in quo celer est motus & præceps impetus ad quartum diem nequit extendi, quin priùs vel suapte indole exitum sibi ἄνω vel κάτω præoccupet, vel in partem aliquam principem aut ignobilem irruat in alium morbum metastasin facturus; unde *Hippocrates*, ut occasionem errori præcludat, *orgasmum primæ diei termino* concludit, ideóq; si purgandum sit, αὐθημερὸν purgare jubet. Quę autem citra orgasmum contingit nausea & oppressio ventriculi, per phlebotomiam, fotus, epithemata, enemata, aliáque id genus alterantia & revellentia assumpta & admota mitigari, & ad pepasmum disponi debet, absque catharsi humores concitare, ac denuo confundere natâ, quod Febris augmento & viscerum tono pervertendo occasionem præberet.

Tandem, quamvis concederemus morbo-

rum

rum tardioris motûs initium ad quartum diem extendi posse, ideóque tamdiu catharsi leviori locum esse; id tamen concedi non potest in orgasmo, qui non nisi in peracutis contingit, nec in Febre intra septimum vel octavum diem sua tempora percurrente; cujusmodi fuit illa Matronæ quinquagenariæ, cui quarto die *Willisius* unciam infusionis Emeticæ exhibuit: ut necesse sit morbum saltem in augmento fuisse, adeóque *Willisium* pharmacum, quod in initio etiam præsente orgasmo minimè tutum existimari possit, tamquam sui canonis oblitum, exhibuisse in augmento, in quo *omnia cathartica levia pariter & vehementia eâdem industriâ vitanda consulit, quâ ventorum flamina ab ædibus incendio flagrantibus arcemus.* *Cap. II. p. 115.*

Verùm enimvero Emeticorum in Febribus usum tam infamem reddiderunt crebræ mortes & funera, ut, fatente *Willisio* in historia Juvenis studiosi, tum ipse æger, tum amici, *periculo priùs edocti*, Vomitorium à Medico quartâ morbi die propositum respuerint, licèt Vomitu ferè continuo infestaretur, à quo præcipuam propinandi Emetici indicationem sumere solet *Willisius*. Et profectò in illo ægro jure optimo rejectum fuit Emeticum, quippe cui tum latus dextrum dolebat, tum utriusque hypochondrii aderat distensio, manifesto phlegmones viscerum indicio, quo in casu Vomitorium procul omni dubio certissimam & citissimam mortem intulisset.

Mirum autem est quòd in ejusmodi hypochondriorum dolorifica distensione ac æstu interno, Medicus iste, quisquis fuit, (nec enim suspicari possum *Willisium* tam insani consilii authorem esse potuisse) nulla partibus affectis topica applicuerit, quæ certè si applicata fuissent, non magìs subticuisset *Willisius*, quàm exhibitionem *hypnotici*, vel *spiritûs cornu cervini.* Sed Topicorum nulla in historiis *Willisianis* extant vestigia, quæ tamen ad viscerum contemperationem, & incendii in ipso foco extinctionem, à sanioribus Medicis unicè laudantur; quamquam illa tamquam quisquilias plerique in *Anglia* Practici vel negligant, vel rideant.

Hìc non possum non advertere, altum esse in hac historia de pepasmo silentium, absque quo ægrum nono die perfectè judicari potuisse non est credibile, cùm, ut ait *Galenus*, primo de diebus decretoriis nec sudores, nec vomitus: nec alvi profluvia, nec parotides, nec hæmorrhagia ante concoctionem venientia, morbum unquam per crisin finiverunt: cujus tamen non meminit *Willisius*, tam diligens symptomatum observator & relator. Meminit tamen in historia Matronæ quinquagenariæ, cui die morbi octavâ concoctionis quædam vestigia in urina primùm apparuisse asserit, eâque ipsâ die per sudorem perfectè judicatam fuisse: quam evacuationem criticam fuisse & meritò salutarem contendit, quia illam, ità ut fieri debuit, hæc tria præcesserant; *sanguinis* sc. *plena & sufficiens deflagratio*

pag. 117.

tio triduo continuata; materiæ aduſtæ ad plenitudinem congeſtio nocte criſin præcedente, quam teſtabatur inquietudo & jactatio; ac denique ejuſdem materiæ pepaſmus, quem oſtendebant in urina concoctionis ſigna ſive veſtigia quædam, ut paulò antè dixerat. At unde conſtat id ità fieri debuiſſe? rationem enim nullàm adducit. Sed forte propriam authoritatem, ſpretâ *Hippocratis*, à nobis tamquam oraculum ſuſpiciendam exiſtimat. Fatemur quidem criſin non contingere niſi in morbis acutis, in quibus fiat humorum eccenſio: fatemur, imminente criſi, ægros inquietudine & jactatione affligi, quam perturbationem criticam vulgò dicunt; quam an ſatis appoſitè per materiæ aduſtæ congeſtionem expreſſerit, ipſe viderit: fatemur denique, concoctionis ſigna in urina criſin non tantum comitari, ſed etiam præcedere debere, ídque ſaltem uno quaternione; adeóque criſin nullam ſalutarem & perfectam eſſe poſſe, niſi quæ tum die Indice fuerit ſignificata, tum contigerit die Judice, cujuſmodi perrarò eſt octavus, ut *Hippocratis*, *Galeni*, omniúmque ætatum monumentis & experimentis conſtat; quibus cur minor quàm *Williſianis* fides adhiberi debeat, non capio.

pag. 115.

Atque huic ſententiæ ratio aſtipulatur: Materia enim morbifica dum adhuc cruda eſt bonis ægri rebus nequit expelli, ut hîc concedere *Williſius* videtur; ut coquatur autem, unum ſaltem quaternionem exigit, cùm Natura nihil repentinum agat, ſed gratim ad

morbi

morbi usque incrementum materiam morbificam subigat, eâdémque ferè proportione ad excretionem præparet. Hujus autem Matronę morbus cùm non nisi quinto ad incrementum, & septimo ad statum pervenerit, nec dum aliqua concoctionis signa apparuerint, conficitur ante undecimum crisin salutarem contingere non potuisse: ut omnino necesse sit, vel concoctionis signa citiùs apparuisse, adeóque *Willisium* hujus morbi motum *diligenter non observâsse*; vel certè morbum die octavo non fuisse judicatum, nisi fortè tanta fuerit *decocti foliorum ulmariæ* præsentia, ut facultate febrifugâ, cæcæ Antiquitati absconditâ, statum naturæ terminum in *Willisii* gratiam perverterit; quod & *spiritum cornu cervi* in Juvene studioso propemodum conclamato præstitisse quis dubitet?

p. 117.

Verùm quum hæc *Willisii* praxis felicem sortita sit effectum, frustrà in ejus refutatione laborem positurus videbor, cùm experimentis præcepta, non præceptis experimenta accommodare debeamus, ipsáque Medicina per Experimenta in Artem primò excreverit. At profectò ex experimento uno aut altero Canonem constituere non magìs licet, quàm ex una aut altera hirundine Vernum tempus colligere. Fuerit sanè in hac Matrona idiosyncrasia aliqua *Willisio* unicè nota, cujus merito pervalidum Emeticum die Febris acutæ quarto innoxiè sumpserit: Fuerit in Viro Clarissimo tanta virium constantia, ut secundo morbi die Emeticum adhuc validius, infusionis sc. eme-

Cap. 11. p. 117.

emeticæ drachmas decem, ac poſtridie phlebotomiam liberalem cum fructu tulerit, (nec enim hiſtoriarum fidei derogare æquum exiſtimo.) Unius tamen *Williſii*, pauculos fortè annos ante conſcriptam Diatribam de Febribus medicinam exercentis, unum aut alterum experimentum tot ſeculorum experientiæ, tot Medicorum calculis confirmatæ, præhabere periniquum arbitror. Peragravit magnus *Hippocrates* potiores orbis terrarum partes, omnes *Græciæ* urbes diu & accuratè luſtravit, in regionibus frigidiſſimis, calidiſſimis & temperatis praxin ſe exercuiſſe *aſſerit*, in *Libya* ſcil. *Scythia* ac *Delo*; ſua & prædeceſſorum experimenta in Adverſaria retulit; ex illis præcepta, imò Artem conflavit, poſterorum obſervationibus & induſtriâ locupletatam, *Galeni* præſertim, Viri omnis literaturæ ſcientiſſimi, & mortalium diligentiſſimi, qui in celeberrimo Orbis theatro, in omnium gentium confluxu praxin exercuit, in tanta ægrorum frequentia, ut unâ æſtate quadringentos ſeptimo die à Febre per criſin liberatos ſe vidiſſe teſtetur; unde quantam ægrorum infinitatem aliis diebus judicatos conſpexerit, facile, imò difficile, eſt conjicere. In arte ab his Coryphæis exculta *Williſius* ſtabilia fundamenta deſiderat; quod ideo ait contigiſſe, quia poſteriorum Medicorum properum nimis & præpoſterum ſtudium ex *Hippocratis* & *Galeni* monumentis methodum generalem compoſuit: in hac, inquam, ſtabilia fundamenta invenienda negat; *ſtatuit* tamen pleroſque

Hipp. in fin. Progn.

Gal. 3. de Dieb. critic.

In Præf.

que Medicos ratiocinatione propriâ *novam methodum, novas* ſibi cudere *hypotheſes* poſſe ac debere, quibus *exactiùs* quàm vetuſtiori illi Febrium quadrent phænomena. Solos nimirum ἀποδιδάκτους & ex machina Medicos ſuſpiciendos exiſtimat, qui ſcil. *in loca devia, & vaſtam ſolitudinem nullis calcatam veſtigiis, ſibi ipſi duces & comites, ſeceſſerint*; morborúmque curam & diagnoſin ubi non ſint homines didicerint; qui in Libris nihil quod ſatisfaceret invenerint; qui, *Williſii* ad exemplum, viva ſolummodo & ſpirantia exempla obſervaverint. Atqui optem ut *Williſius* etiam mortua exempla conſuluiſſet, paucóſque quos ejus felicitas magìs quàm Emetici in Febrium acutarum initiis exhibiti ſalubritas ſervavit, cum populo à Medicaſtris, Mulierculis, Agyrtis, Miniſtris, per Emetica in Febribus exhibita jugulato contuliſſet; deſtitiſſet proculdubio praxi tam peſtilenti exemplo & authoritate ſuâ patrocinari, mecúmque ſtatuiſſet civilem gladium in ſicarios & publicos graſſatores juſtiùs ſtringi non poſſe, quàm in ejuſmodi humani generis peſtem, qui ſine mulctæ metu aut conſcientiæ ſcrupulo tam projectè de humano ludunt Corio.

EPI-

EPILOGUS.

ACriùs fortaſſe quàm debui, certè commotiùs quàm conſtitueram, in has Novitates invectus, veniam tamen meriturus mihi videor, quòd opinationes, non minùs cogitatu inconcinnas, quàm uſu pernicioſas in Medicinam introductas, citra quandam indignationem conſpicari non potui. Quid enim ſucco nutritio *à ſanguine diverſo inanius fingi, quid* ſucco nervoſo *à veritate alienius dici, quid* ſanguine ſanguificante *vel credi inutilius, vel ſuſtineri improbabilius poteſt? Hæ tamen ſunt machinæ quibus moderni Athletæ* veterem Medicinæ ſtructuram demoliri & rudera complanare *profitentur: hæc novæ Philoſophiæ* jam primùm affulgentia ſunt Lumina, *in quorum evidentia non acquieſcere, perinde eſſe ac in* ipſa Luce cæcutire *affirmare non ambigunt: hæc tanquam Oracula non ſuſcipere,* inſignis pervicaciæ, quæque viros prudentes & Philoſophiam profeſſos minime deceat, *argumentum eſſe audacter pronunciant. Ac profectò* Lumina *ſunt, ſed* Ignis fatui, *qui imparatos animos percellit, ab attentis inanis deprehenditur:* Putrium lignorum *ſunt Lumina, quibus inadvertentiæ Nox fulgorem impertitur, accedente accuratioris ratiocinii* Sole *quantocyus extinguendum. Quantò igitur ad nominis gloriam illuſtriùs, ad Reipublicæ Medicæ compendium utiliùs feciſſent Viri ampliſſimi, ſi in exhaurienda* Hippocraticæ πολυπλουσίας *abyſſo ingenii*

ingenii fœcunditatem exercuissent? Cæterùm quam illi libertatem in novis Opinionibus propugnandis, & Medicinæ Parentum authoritate deprimendâ assumpserunt, eandem mihi in illis impugnandis, in ista vindicanda, ut spero, non invidebunt.

FINIS.

HI-

HISTORIÆ

Aliquot

Medicæ Rariores.

HISTORIÆ
Aliquot
Medicæ Rariores.

Hiſtoria & Ætiologia Symptomatum quorundam perplexorum.

VIrgo lectiſſima, Clariſſimi *D. D. Joannis Webbe* Equitis Aurati filia natu maxima, annorum 26, ab ineunte ætate ichoroſâ totius ferè corporis ſcabie defœdata, illâ ante biennium ceſſante, poſt varia à variis tentata præſidia, ſub initium *Septembris* anni ſuperioris in Febrim graviſſimam incidit, quæ poſt ſectam venam in puſtuloſas veſicas deſiit. In Febre venter in tumorem ingentem excrevit, qui dictis veſiculis erumpentibus detumuit. Poſt Febrim ſatìs commodè viſa eſt habere, manente tamen ſiti & calidâ totius intemperie; ac licèt cibum appeteret, & pro appetitu ſumeret, vires tamen non recolligebat: quare Medicus tum præſens phlebotomiam iterum & catharſin celebravit, à quibus appetitus omno proſtratus fuit, & ſitis aucta, eóque anorexias devenit, ut hactenus ad novem ſcil. menſes nihil in dies guſtare poſſit, niſi cyathum unum aut alterum juſculi tenuis & limpidiſſimi. Quum nec phlebotomiæ

miæ nec catharsi malum cederet; eodem Medico consulente potionem Emeticam sumpsit, quæ in tantas illam conjecit angustias; ut moritura crederetur. Cùm pisciculum semel comedere aggrederetur, in vomitum enormem, vertiginem & lipothymiam conjecta est; cujusmodi paroxysmis subindè corripitur, præsertim si ad minimam temporis moram aëri se exponat, ac tum somnolenta & torpida evadit. Vertiginem levem nunquam non patitur, & capitis latus sinistrum dolet: aliquando leviter delirat, nonnunquam in risum, & sub finem in lacrymas funditur. Si quando oculi conniveant, non potest sibi à multiloquio temperare: non raró vomiturit, & inter vomendum molem quandam sentit à ventriculo ad gurgulionem eluctantem, Sub octavam vel nonam matutinam quotidie sudore diffluit; cui si non succumbat, vel eum interdiu cohibeat, noctu redit, atque etiam postridie horâ consuetâ. Alvo semper ferè astrictâ est, sed urinæ pallidæ & crudæ magnam copiam reddit. Circa 14. annum menses illi primùm eruperunt, ac debitis periodis semper repetebant, etiam cùm ægrotaret, nisi his tribus ultimis mensibus. Emaciata est ac debilis: sed à sex mensibus, licèt sit omnino ferè ἄσιτος, ac quotidiano sudore exhauriatur, vires tamen in eodem ferè statu persistunt. Tumorem habet duriusculum non omnino indolentem in Epigastrio, à regione Cartilaginis ensiformis ad umbilicum in latere potissimùm sinistro.

Hæc

Hæc morbi nobilem Puellam diu exercentis historia, ab ipsius & astantium ore fideliter excepta, conficere videtur dicta symptomata, licèt specie diversa, re tamen ab eadem pullulare radice, Psorâ scilicet contumace, quæ à teneris annis, vel nutrimenti, vel seminis aut materni sanguinis vitio, in corporis centro firmata, indéque identidem ad peripheriam delata, Medicorum operam diu elusit, donec improbo tandem labore circurata magìs quàm ablata, cutim (cujus major fortè quàm salutis cura fuit) inquinare desiit, & in visceribus, velut anguis in herba, innoxia aliquantisper satitavit, donec novo κακοχυμίας supplemento accedente fermentari, putrescere, majorémque locum occupare cœpit; unde tumor ventriculi, mesenterii, partiúmque à ramis venæ portæ irrigatarum, & Febris à putridis μιάσμασι per vasorum anastomoses ad Cor, venam cavam & vasa majora delatis. Erumpentibus vesiculis Febris deferbuit, & imminutus (non omnino, credo, ablatus) ventris tumor, parte videlicet tenuiore succorum peccantium exhaustâ, sed crassiore in ventriculo remanente, ibíque in abscessum degenerante, cujus merito sitis & intemperies calida Febri superstes fuit, exhalationibus calidis ad fauces jugiter eluctantibus; quorum causam dum Medicus catharsi eliminare studet, materiæ contumaciâ omnes machinas eludente, commotæ corporis universi impuritates, & in ventriculum debilem præcipites actæ, appetitum prorsus dejecerunt, & aucto per putrescentiam incendio si-

F tim

tim intenderunt; quod ulteriùs ab Emetico fuit præstitum, & visceribus ante malè affectis nova clades illata. Solenne enim est omnibus visceribus abscessu obsessis à catharticis malè affici, propter illorum tum acrimoniam, tum qualitatem malignam; quod in ventriculo maximè locum habet; eorum impetum intimè & sine medio patiente.

Abscessum hunc crudum & ad suppurationem ineptum existimo, putrem tamen singulari quodam putredinis modo, cujus ratione auram malignam jugiter exhalat tum per poros cutis, tum ad Cor & Cerebrum, diversa in singulis partibus pro singularum diversitate, próque malignitatis majore vel minore gradu, symptomata causantem. Igitur si in Cordis vasa feratur, lipothymiam; si in plexum choroïdem & Cerebrum, vertiginem; si ad Mentis sedem, delirium inducit; ídque cum risu, si benignior, si malignior, fletum elicit.

Porrò cùm perennis fiat succorum peccantium appulsus, ac propterea perennis sit putrescendi actio, fit ut jugiter fuligines undiquaque emittantur, quæ si expeditè per habitum corporis exeant, quædam fit symptomatum remissio; sin poris ab ambientis frigore occlusis ad centrum denuo remigrent, ventriculi tunicæ illarum acrimoniâ vellicatæ ad vomitum irritantur, ex qua commotione violentior sequitur fuliginum ad Cor & Cerebrum transmissio, unde lipothymia & vertigo, quod & à quocumque animi pathemate humores agitare nato contingere potest. Simili-

ter

ter cùm vapores ad Cerebrum spiritus animales agitantes continuò ferantur, delirii authores; si oculis conniventibus ab objectis extrinsecis se cohibeat, spiritus inquieti intrò conversi & imaginationem excitantes nolentem ad loquacitatem impellunt.

Vomiturit frequenter, quia ventriculus tumore molesto ac duro se expedire conatur; quo in conatu cùm fiat musculorum ventriculi contractio, fit ut Oesophagus, qui est ventriculi tamquam ἔκφυσις, deorsum trahatur; & in tractionis termino eluctantis ad gurgulionem, cui connectitur, molis speciem exhibeat.

Sudat quotidie, quia cùm quotidie accedat novus seri proventus, tum propter vitiatam ventriculi coctionem, tum quia solis humidis vescitur, & propter sitim inexplebilem largo potu se ingurgitat, natura oneris impatiens superflua & nutritioni inepta per sudores & urinas expellit, ídque statis periodis; nam cùm æquabilis sit & constans ferè assumptorũ mensura, consentaneum est in excernendi modo & tempore quandam analogiam reperiri: id autem manè potissimùm contingit, cùm per somnum à reliquis actionibus natura ferias agat, & alimentorum coctioni & recrementorũ ad excretionem præparationi accingatur. Illud admiratione non caret, quo pacto cum tantulo nutrimento ac tam profusa evacuatione tamdiu vires antè debiles in eodem ferè statu persistant. An quia propter caloris nativi penuriam ignaviámque, & melancholici succi, quo partes quomodocumque nutriuntur, resistentiam, exigua fiat solidæ partium substantiæ

dissipatio? quod tamen in subjecto quotidie sudoribus diffluente vix concipi potest.

Torpore ac somno corripitur, si se aëri ad minimam moram exponat, narcoticis halitibus ex abscessu ad Cerebrum sublatis,& exitu per Capitis suturas ab ambientis frigore prohibitis. Caput dolet in sinistro præsertim latere κατ' ἕξιν Lienis & Pancreatis fuligines capiti communicantium.

Perplexâ multiplicium symptomatum ætiologiâ ità utcunq;expeditâ,prognosis non multò est expeditior: Nam cùm ab abscessu non exactè schirroso ventriculi & partium vicinarum tota ferè mali moles pendere videatur,& ejusmodi schirrus Curam non omnino respuere censeatur; factum est ut Medicus quidam insignis hanc ægram curandi nonnihil spei conceperit:sed cùm tumor sit in parte nobili & diuturnus, ac saltem annuus, (ut ego quidem arbitror, & consentaneum existimo ex symptomatum consecutione) licèt à nullo quod sciam ante me, qui non nisi nuper accessi, animadversus, totúmq; corpus atrophiâ & virium exolutione laboret, & ventriculi orexis sit omnino abolita; probabilius existimo (quod tamen Deus avertat) dictum tumorem vel in schirrum exactum induratum iri, quem hydrops ultimæ necessitatis prodromus confestim sequatur, vel in suppurationem & ulcus pari ferè utrobiq; periculo transitutum.

Sed cùm in suppuratione aliqua salutis spes esse possit, post tentatam contumacis tumoris emollitionem; quod à me pro viribus tam per

per admota quàm assumpta malactica & resolventia hactenus præstitum est, habito respectu ad conservationem toni partium, si id non succedat, in suppuratione promovenda insudandum est: interim sitis omni negotio compescenda, & orexis excitanda, ac sudoris (post evacuationes per Fpicrasin) supprimendi aliqua ratio ineunda, quod balneo aquæ dulcis tepidissimo seu minimè calido fortè impetrari poterit, quod habitûs corporis siccitatem corrigere, humorum ebullitionem compescere, & poros nonnihil condensare natum est. Hoc autem aggredi sine ulteriore consultatione, Medicorúmq; in Artis operibus exercitorum approbatione, omnino Author esse nolo.

Strabismus. 4. *Calend.* Octob. 1653.

Vir Nobilis *D. Franciscus Cotton*, sexagenario minor, habitûs gracilis ac texturæ raræ, hepatis calidioris, cerebri verò & ventriculi impensè frigidi, à 5 vel 6 annis patitur distorsionem oculi sinistri versus Canthum majorem, adeò ut pupilla sinistra idem cum dextra planum non obtineat, proindéque objecta, quorum species recipit, gemina apparent: admotâ verò manu ad oppositum nasi latus in Cantho minore oculi dextri, sinister oculus ad naturalem situm recurrit, ubi si paulò diutiùs æger manum contineat, vertigine corripitur; cui etiam obnoxius est si inter equitandum concitatiore motu feratur, vel si frontis, sincipitis, aut temporum latus sinistrum paulò for-

tiùs comprimat; quinimo in eadem regione dolorem quendam distensivum ex compressione, ac totius sinistri lateris debilitatem percipit, non secùs ac si hemiplegiâ laboraret.

Distorsio illa sive Strabismus oritur à paralysi indignatorii seu abducentis musculi sinistri & musculi oppositi antitasi: nam cùm musculi omnes contractionem appetant, eam tamen assequi non possint, propter musculos oppositos in diversa trahentes, contingit musculum sanum ad originem suam retrahi cessante contratensione musculi antagonistæ. Hinc patet cur in hoc ægro oculus sinister debitam repetat positionem, manu adverso nasi lateri applicatâ: nempe quia istâ manûs applicatione musculi dextri abducētis recursus impeditur, ac proinde cùm non fiat violentior antitasis, musculus infirmior naturalem tonicum motum recuperat. Hinc etiam colligitur musculum hunc sinistrum non nisi imperfectâ paralysi corripi, ac saltem debiliorem reddi, quum si absolutè resolveretur, sponte suâ ad naturalem situm nullatenus reverteretur. Illud difficultate non caret, cur redeunte ad naturalem situm oculo sinistro, vertigo sequatur. An quia materia flatulenta in musculo vel illius nervo contenta, à musculi recurrentis motu agitata, in Cerebri ventriculos & plexum choroïdem irruat, & spiritus animales exagitet? Hinc etiam colligitur musculum abducentem sinistrum non verâ, sed spuriâ paralysi corripi, aut potiùs convulsione Epilepsiæ prænunciâ; nisi dicamus affectum esse mixtum ex paralysi & spasmo:

ſmo: nam ſi vera & perfecta eſſet paralyſis, nullus ſubeſſet dolor, nulla actio, nullus oculi ad proprium ſitum recurſus, occluſis à pituitoſo humore nervi meatibus, & ſpirituum animalium tranſitu impedito: ſi ſolus flatus adeſſet, nervum in latitudinem diſtenderet, & breviorem efficeret, ac potiùs à Cantho majore abduceret, quàm ad illum adduceret. Reliquum eſt igitur dolorem compreſſivum & vertiginem à flatu muſculi, reſolutionem ab humore nervum emolliente provenire.

Affectum hunc primò ſympathicum fuiſſe veriſimile eſt ex conſenſu ventriculi debilioris ac flatulenti, accedente Cerebri dyſcraſiâ frigidiore: progreſſu verò temporis idiopathicum factum evincunt perpetua in Cerebro querela & corporis medietas ſiniſtra debilior.

Quod attinet ad Prognoſin, cùm affectus ſit antiquior & æger debilis ac ætate provectus, Cura perdifficilis eſt futura; nè tamen in Epilepſiam aut Paralyſin abſolutam, vel etiam Apoplexiam degeneret, præcaveri poſſe ſpes eſt. Cætera ſunt Therapeutica, quæ hîc deſcribere operæ pretium non eſt.

Rarum Criticæ Evacuationis Exemplum.

JOannes *Knight*, Civis *Briſtolienſis*, circa menſem *Martii* anno 1663. correptus fuit Febre acutâ cum dolore lumborum lancinante, nec non totius corporis æſtu, jactatione & inquietudine. Secundo decubitûs die vocatus phlebotomiam liberalem ex utroque brachio,

ad vaſa majora exoneranda, & ex ſaphena, ad revulſionem à lumbis faciendam, impero; quibus Febris nonnihil imminuta fuit, dolórq;& anxietas quieverunt. Poſtea morbo cum pepaſmi indiciis defervefcente,nono die perfectè judicatus eſt magno ſanguinis fluxu per virgæ canalem, nec non excretione tubulorum quorundam tenuium ſanguine refertorum, quartam ulnæ ſeu virgæ menſurariæ partem longitudine ſuperantium,qui lumbricos teretes,quales pueruli ſolent per alvum excernere, exactè referebant; quos cùm aſtantes non ſine admiratione conſpicarentur,veróſq; lumbricos exiſtimarent; ego, inciſis illorum quibuſdam, comperi non fuiſſe lumbricos, ſed tubulos membraneos ſanguine refertos, ſanguine, inquam, ad venarum figuram, ut arbitror, in corpore conformato,cui lumborum calor membraneum illud involucrum obduxerat.

Cephalæa Veſicatorio, & Suffuſio erumpentibus Variolis curata.

VIrgo lectiſſima, *D. Maria Moore*, ex illuſtri *Thomæ Mori Angliæ* olim Cancellarii proſapia oriunda, cùm oculorum Suffuſione laboraret, & Cephalæâ quâ per multos annos detinebatur, *Aquis calidis* conſilium à me petiit: cui (poſtquam varia tentâſſet præſidia, atque etiam Thermis & ſtillicidio fruſtrà uſa eſſet) capillis raſis Veſicatorium amplum, quod tum ſinciput tum occiput comprehendebat,

debat, applicui: unde immensâ excitatâ vesicâ, dolor quidem Capitis evanuit, nec ampliùs redivit, sed absoluta cæcitas suborta est; quę tamen, magna serosi humoris copiâ per Vesicatorium excretâ, intra biduum ablata est, remanente tamen Suffusione pristinâ: cui curandæ cùm medicamenta parùm profutura crederem, donec in perfectam Cataractam condensaretur, tempus opportunum & idoneum Artificem cataractarium ut expectaret monui. Sed quum non ità multò pòst in Variolas incidisset, & in Capite præsertim quamplurimæ erupissent, etiam Suffusionis materia, ut verisimile puto, simul cum Variolis exclusa fuit, ut jam ab utroque morbo feliciter liberata sit.

Tibiæ utriusque Caries, Cute integrâ.

ANno 1655. Mulier illustris *Aquas calidas* consilii causâ ad me accessit. Querebatur de utriúsq; Tibię cruciatu intolerabili, quem à tribus annis fuerat perpessa. In partibus affectis nullus ad tactũ dolor, nullus tumor, nulla cutis discoloratio: tanta autem ac tam diuturna fuerat dolorum atrocia, ut in Febrim lentã & Marasmum illam deduxerit. Multos *Londini* & ruri Medicos & Chirurgos consuluerat, diætam sudorificam ex Guaiaco nec non Ptyalismum pluries percurrerat. Tandem ad *Thermas* relegata in pejus semper ruebat. Ad ultimum ego vocatus Cariem in ossibus subesse affirmo, non nisi Tibiarum per totam longitudinẽ incisione & ossis cariosi exemptione cu-

randam. Crudele remedium ejus amicis visum est; ipsa tamen ægra, cui magìs in votis fuit mori quàm in ejusmodi tortura vivere, obnixè rogare ut Curam aggrederer, quod per id tempus mihi à *Cromwellianis* Decimatoribus in exilium relegando aggredi non licuit. Quapropter Caustica potentialia Tibiis admoveri curavi, profunda quidem, sed ad os non penetratura, sperans putrilaginem eousque forsitan nondum pervenisse. Cauterii applicationem sequuta est insignis ichorum evacuatio, ac dolorum ad tres menses cessatio. Sub hyemem autem iterum recruduerunt, méque tum ab exilio revocatum ut Curam iterum susciperem ægra rogavit, reluctantémque & hyemis inclementiam causantem tum propriis, tum amicorum precibus expugnavit. Admotis igitur utrique Tibiæ Cauteriis secundùm earum longitudinem, à summitate quâ genubus committuntur usque ad metatarsum, & postea carne & periosteis scalpello divisis, ossa ad specilli contactum instar cribri pertusa comperta sunt, quibus per catagmatica præsidia à carie liberatis, ossium fragmentis quinque vel sex digitos transversos longis nonnunquam abscedentibus, Cura feliciter intra 5um mensem absoluta est. In hujus curationis progressu, cùm hyems esset asperrima; ægra autem vires haberet propemodum prostratas, partiúmque ulceratarum tonus ferè labefactatus esset, Chirurgum & Pharmacopœum seriò monui, nè unquam ulcera tractarent non præmisso fotu corroborante; quod cùm

cùm ill aliquot dies me abſente neglexiſſent, reverſus ægram exanimem, breviſpiram & ἀπνόητον deprehendi: quod cùm non ſine magna conſternatione conſpexiſſem, nec dum cauſam tantæ alterationis intellexiſſem, ulcera detegi curavi, ut quid rei eſſet diſcerem. Detectis tibiis, non jam ulcera, ſed carnem quaſi omnino ſanam comperi ſine purulentia, tumore aut quacumque inæqualitate; unde conjeci humores ad partes affectas fluere conſuetos, ad viſcera & reſpirationis organa anadromen feciſſe: cúmque Chirurgo ulcera tractante obſervâſſem illum omiſiſſe fotum, & interrogâſſem quamdiu illum intermiſiſſet, audio nullo fotu illùm fuiſſe uſum à 7 vel 8 diebus; cui neglectui præſens protinus aſcripſi incommodum, Chirurgóque & Pharmacopœo graviter increpitis, fotibus iterum ſedulò incumbi jubeo; unde brevi ulcerum labra molliter tumere, puris copiam excerni, dyſpnœam levari, appetitúmque reſtitui non ſine gaudio conſpexi. Hæc ideo notata volui, ut advertant ulcerum curatores, quanti interſit robur ac tonum partium affectarum conſervare, quod à pleriſque negligi video.

Raræ Metaſtaſeos Exemplum.

NObilis quidam *Camber* per 4 aut 5 annos Fluxu alvi, nunc cruento, nunc ſanguinis experte, cum gravibus Ventris torminibus laboraverat, qui ſi quando ſiſteretur, quantumvìs præparato corpore, identidem recurrebat. Huic, cùm *Aquas calidas* ad me acceſſiſſet, Thermarum & ſtillicidii uſum præ-

 ſcripſi,

scripsi, ratus humores acres & serosos tum in toto abundare, tum à Capite in hypochondria depluere, quos natura ejusmodi fluxu consueverat amandare. Postea ad integrum ferè annum satis commodè habuit; sed redeunte postea fluxu iterum *Aquas calidas* concessit, mihíque narravit meliùs quidem sibi fuisse, sed pediculorum gregem, dum bene haberet à Fluxu, in capite sensisse, redeunte autem Fluxu pediculos ampliùs non visos: quod priorem conjecturam confirmavit, affectum nempe à Cerebri intemperie humida originem sumpsisse. Quare Thermas iterum & stillicidium ad mensem imperavi, ac postea emissarium in brachio & crure, nec non Emplastrum cephalicum, aliáque cerebrum exiccantia; quorum usu jam à tribus annis ab utroque affectu liber remansit.

Puer Lumbricos per Canalem Virgæ excernens.

COgnovi *Bristoliæ* paupercula mulieris filium duodecennem, qui semel in mense, & aliquando sæpius, post duorum vel trium dierum dysuriam multos Lumbricos per Virgæ canalem solebat excernere. Præscripsi illi cathartica & specifica contra Vermes, & diuturnum aquarum fontis tepidi S. *Vincentii* usum; quo cùm aliquamdiu usus fuisset, rariùs illo affectu tenebatur. Postea ad Insulas *Americanas* in quibus conficitur Nicotiana concessit, nec ampliùs de eo quidquam audivi.

Hydrops

Hydrops Pectoris; déque communione partium Spirabilium cum Genitalibus.

HEnricus Appleton, Civis *Bristoliensis*, mense *Julio* anni 1664 conqueri cœpit de Orthopnœa, cujus occasione somnum capessere non poterat, sed semper erectus ambulare cogebatur, nisi fortè in cathedra sedens prono pectore paulisper aliquando quiesceret, ut præ nimiis vigiliis summam virium jacturam sit passus: pulsus interim satìs robustus, lentus & æqualis erat, appetitus mediocris & urina laudabilis, nec omnino sitiebat, unde viscerum tum naturalinm tum vitalium integritas significabatur. Postquam aliquamdiu laboràsset, ego vocatus, cùm intellexissem illum contenuâ quidem dyspnœâ detentum, eâ tamen præcipuè affligi cùm ad somnum se componeret, Hydropem pectoris adesse pronunciavi; cúmque pluribus negotiis distractus *Bristoliâ* frequenter abesse cogerer, ut alium Medicum vocaret suasi, meam illi operam non defuturam pollicitus, quoties per itinera liceret. Multa illi præscripta fuerunt alterantia & cathartica hydragoga, nec non topica pectori applicata; sed in Emeticis præcipuum experiebatur levamen, fugax tamen illud & parúm permanens, nam intra unum aut alterum diem relabebatur. Hidrotica, quia in lecto recumbere propter dyspnœam non poterat, non præscripsimus. Quum

autem quodam die illum visitarem, narravit mihi ejus Uxor, superiore hyeme illum gravi catarrho laborâsse, quo sponte evanescente scrotum illi tumuisse, quem tumorem topicis quibusdam applicatis citra catharsin aut aliam totius præparationem disparuisse. Hinc conjecturam feci, serosum humorem catarrhi materiam primò à pectore ad scrotum metastasi factâ, tandem à scroto ad pectus palindromen fecisse, ut fecilis est & frequens partium Spirabilium cum Genitalibus consensus, & è contrá: quapropter dum adhuc viscera essent incorrupta, apertionem lateris ad seri eductionem, ut in Empyemate fit, consului. Sed illo id remedii genus aversate, suasi ut saltem in utroque inguine permitteret excitari fontanellas, post cucurbitulas & vesicatoria frequenter ibidem applicata eâ spe ut serum à pectore ad scrotum eâdem quâ ascenderat viâ remearet. Et cucurbitulæ quidem semel fuerunt affixæ, non item vesicatoria, nec excitatæ fontanellæ, quia vel æger ipse, vel Medici fortè præsentes adversabantur. Interea dum in levioribus tempus teritur, sitis intendi, appetitus prosterni, pedes tumere, pulsus in crebrum, debilem & intermittentem mutari, morte non ità multò pòst secutâ. Cadaver, ut audivi, apertum (nec enim interfui, nec ægrum visitavi à quo tempore fontanellas admittere respuerat) capacitatem thoracis sero fœtente refertam, pulmones sphacelatos, ventriculum & hepar putria & livida conspectui exhibuit, sero propter diuturniorem in thora-

ce moram putreſcente, & putrilaginis contagium primò vicinioribus,ac tandem etiam remotioribus viſceribus communicāte. Ex ejuſmodi viſcerum putredine concluſerunt Medici aſtantes,in inguinum emiſſariis,ſi fuiſſent excitata, nihil fore præſidii; quod tamen in principio factum, quamdiu viſcera erant incorrupta, ut ex actionum integritate conſtitit, feliciorem fortè eventum ſortitum fuiſſet.

Obſervabilis eſt in hoc ægro ſeri à pectore ad teſtes deſcenſus, ejuſdémque à teſtibus ad pectus recurſus; qui manifeſtam facit *Hippocraticam* communionem ϛηθέων, μαζῶν. γονῆς, φωνῆς, 2. Epidem. ſectionione primâ, quo in loco aſſerit *Hippocrates* tuſſes diuturnas teſtium tumore ſolvi, & è contrá. Hæc autem communio, ut ait *Valeſius* fit per venæ mammariæ per rectos abdominis muſculos deſcendentis cum aſcendentibus ex utero anaſtomoſin in fœmellis, quibus analoga in viris vaſa reperiri no eſt quòd dubitemus.

An verò per eaſdem vias fiat expurgatio vomicæ Empyicorum quæ fit per urinam, conſiderationem meretur: nam ductus & brevior &expeditior eſt quàm qui celebratur per venam azygon ad emulgentes, & conſtantior quàm qui, *Riolano* referente, attribuitur *Nicolao Sammichaelio*, per ramum à cava in pulmones deductum, vel *Bauhino*, per ramum à vena arterioſa in emulgentes deſinentem; quum hi poſteriores vel incertis nitantur teſtimoniis, vel in omnibus non reperiantur.

Cepha-

Cephalæa cum totius Cranii Carie ex Lue Venerea.

UXor cujusdam *Hurdi*, in *Cromwelliana* Perduellione militum Tribuni, consilii causâ ex *Hibernia* venit ad me. Laboraverat Cephalæâ Venereâ octo aut circiter annos,& sæpius tum diætam sudorificam percurrerat, tum ad salivationem perducta fuerat. Ut primùm illam conspexi,judicavi Cranium Carie affectum fuisse, proindéque ad cauterium & exfoliationem ossis properandum dixi: Sed cùm cutis circumcirca Ichoribus scaturiret, & quodam quasi livore obsita esset, conjeci totum Cranii ambitum fuisse cariosum; nec satis potuit constare an Cerebrum vel meninges essent immunia, nec ubi potissimùm affigendum foret cauterium, cùm totum Caput æqualiter affectum appareret. Cauterio igitur omisso, ut aliquod saltem illi levamen adferrem, vesicatorium in toto Capitis ambitu applicui, quod magnam seri fœtentis colluviem extraxit, & præsentaneam dolorum cessationem attulit, adeò ut illa se sanatam prædicaret. Sed prædixi illi tum dolores redituros, tum nullam superesse spem Curam absolvendi. Illam itaque ad Maritum remisi; interim vesicatorium secum detulit, cùm recrudescerent dolores applicandum. Quid postea egerit,nescio: audivi tamen illam, ejúsque Maritum, intra annum obiisse.

Odor Cadaverosus.

VIR quidam Nobilis, quoties vino incalescit, odorem spirat cadaverosum, sibi ipsi & astantibus valde gravem; sed Uxori gravissimum, quoties in Venerem accenditur. Id ipse mihi confessus est *Aquis calidis* 18 *Junii*, anni 1658. quod sibi dixit accidisse ex osculo Conjugis quam in primis nuptiis duxerat: illi siquidem, mortuæ & quatriduanæ, paulò antequam efferretur, osculum dederat, à quo propter fœtorem sibi continuò moriendum existimavit. Quomodo autem ejusmodi osculum hujus effectûs tamdiu continuati causa esse potuerit, explicatu est arduum. An quia miasma sive effluvium quoddam crassum & viscidum, à cadavere putrescente expirans inter osculandum, in cavitatem aliquam seu porum ossis Ethmoïdis penetrans ibidem hæret, innoxium & inodorum, donec corpore incalescente agitatur & accenditur?

Ulcus Abdominis, Intestina tum crassa tum tenuia penetrans, sanatum.

UXor *Wassoni*, artificis horologiarii *Bristoliensis*, tumorem habuit ingentem in Abdomine è regione umbilici, qui suppuratus & apertus magnam puris satis laudabilis copiam effudit. Dum ægrotaret, à compluribus Medicis

dicis & Chirurgis, quia paupercula erat, gratis visitabatur. In Curationis progressu aliquando portio chyli, nonnunquam & fæces cum pure exibant; unde Medicis, quorum ego unus eram, innotuit ulcus Intestina tum crassa tum tenuia penetrâsse. Convaluit tamen præter omnium spem, & postea fœtus aliquot vivos & valentes peperit.

Hydrargyri noxæ Thermarum usu exasperatæ quo ingenio cicuratæ.

ILlustrissima *D. D. Fairefax*, quum ante aliquot annos ex metastasi doloris Colici in Paralysin incidisset, vel potiùs paralyseos ad colicam facta esset epigenesis, postea in manuum pedúmque ad motum impotentiam & contractionem incidit, ex intempestiva (ut accepi) sudorum provocatione in corpore cacochymo nec satis præparato; cui ad mali cumulum accesserunt dolores artuum & habitus corporis cum continua & pertinace agrypnia, aliisque graaissimis symptomatis; quod contigisse verisimile existimo propter succorum viscidorum & acrium partem non exiguam à centro ad peripheriam inter sudandum evocatam, Clarissimis igitur Medicis frustrà in consilium adhibitis, nullóque apparente dolorum exitu, medicastro quodam consulente Hydrargyri usum admisit. Persuasum enim habent juniores Medici, aliique non pauci, quamcumque humorum acrimoniam dolo-

dolorificam hydrargyro mitefcere, totámque fanguinis maffam dulcefcere: quod quàm erroneum fit, non levi fuo damno experta eft Illuftriffima Domina. Nampræterquam quòd dolores nullatenus remiferunt, etiamgraviffima dyfpnœa fupervenit, ut parùm ap fuerit nè fpiritum omnino intercluderet: quod contigit tum propter medicamenti, malè fortè præparati, cum partibus fpirabilibus inimicitiã, tum præfertim propter vim ejus ἀνάῤῥοπον fuccorum vehementem ad pectus anadromen facientis. Quare ablegato medicaftro, duos Medicos Regios, Viros excellentiffimos, D. D. *Georgium Bate* & *Alexandrum Fraifer* Equitem Auratum, confuluit; quorum, prudenti operâ à præfente periculo liberata, & ab Orci, ut dicitur, faucibus erepta fuit, fuperftite tamen confuetã dolorum atrociâ; quos ut aliquando confopire daretur, *Aquas calidas* ad Thermas tanquam ad facram Anchoram confugit, ubi Viri Clariffimi D. *Joannis Maplet*, Medici item Regii extraordinarii, operâ ufa eft. Verùm quamvis omnia ad Thermarum ufum prævia rectè adminiftrarentur, tamen quum primùm Thermis immerfa effet, non folùm dolores multò acriores redierunt, fed & falivatio de novo excitata fuit, non aliter quàm fi hydrargyrum iterum fumpfiffet, quod tertiò, quartò & fæpius contigit. Tandem ego etiam vocatus acceffi, initóq; cũ *D. Maplet* confilio, communibus fuffragiis è Thermis abftinendum cenfuimus: & quum nullus effet dolorũ aut falivationis finis, tum ad cruciatus fopien-

dos,

dos, tum ad humorum fermentationem à balnei calore excitatam compeſcendam, tum ad Mercurii malignitatem cicurandam, ad anodyna confugiendum eſſe putavimus. Nè tamen ex illorum uſu maligni humores aut vapores in ventriculo aut inteſtinis retinerentur, deoppilantia & cathartica nec non Mercurium ſpecificâ virtute educentia anodynis immiſcenda judicavimus: ita enim fore ut ſingula, licèt ſimul juncta, diverſo tamen debitóque tempore vires ſuas exererent, neutrúmque alteri eſſet impedimento, quum magiſterii opiati qualitas volatilis paucarum horarum quieti concedendarum ſpatio expiret, reliquorum virtute integrâ. Quæ intentiones ſucceſſu non caruerunt: nam & ptyaliſmus ceſſavit, & dolores mitigati ſunt, & appetitus redditus, & vires refocillatæ, ut Catharticorum uſum commodè ferre potuerit, quæ antea citra fructum ſumere, & cum moleſto vomitu rejicere conſueverat.

Ad Ornatiſsimum Virum, D. J. H. *Diſſertatio per Epiſtolam, in qua de Venæ ſectione in Extenuatis.*

Vir Ornatiſſime,

QUamprimùm à te diſceſſi, ut mandatis tuis obtemperarem, confeſtim *Sarisburiam* conceſſi; aditóque Viro Clariſſ. D. *H. G.* illi tum opinionem meam de Conjugis tuæ Lectiſſimæ valetudine, tum præſidia à me imperata

perata candidè aperui, enixéque rogavi, ut pari candore innotescere mihi pateretur quid ipse de utroque sentiret; quod (si bene memini) ad hunc modum præstitit. Totum mali fomitem statuit inveteratum & scorbuticum mesenterii infarctum, cujus occasione jugem fieri serosorum humorum proventum existimat, quorum eliminationem aggredi per Hidrotica (quæ tenuiores tantùm partes exhaurirent, crassioribus interea majorem tenacitatem acquisituris) nefas censet, non ablatâ priùs obstructione, quam expeditu impossibilem existimat. Alio etiam titulo displicent illi Sudorifica, quia, ut arbitratur, Lectissima Domina hæreditario jure in Hecticam proclivis est. Scrupulum etiam illi movet Venæ sectio in subjecto adeò non plethorico, ut nimis sit tenue & excarne: nec probat usum Pilularum quarumcumque in corpore sicco, quarum scil. ingenium sit impensè exiccare.

Ego equidem maximi semper feci ac porrò facturus sum clarissimi Domini doctrinam & solertiam, ab eoque non nisi illibenter dissentire possum: In hoc autem argumento non possum non profiteri diversam mihi ab illo mentem esse. Nec enim mesenterium magis peccare existimo, imò fortè minùs, quàm hepar reliquáq; sanguificationis organa, quorum intemperiem non calidam & siccam, sed calidam & humidam agnosco, cujus merito sanguinem conficiunt calidum & serosum, qui, cùm sit ad nutritionem ineptus, à partibus non attrahitur, sed in vasis stagnans fermentatur,

putre-

putrescit, malignamque atque Ichorosam naturam induit: in qua fermentatione fuliginosi vapores in cordis thalamos irruentes non levem illi molestiam creant, unde spirituum fit ab ambitu corporis ad centrum revocatio, ut parti tam nobili afflictæ eant auxiliatum, frigore interim partes externas spiritum vivifico calore destitutas occupante: sed incendium in penetralibus paulatim invalescens à centro tandem ad extremitates erumpit, inque illis calorem excitat eò usque affligentem, donec fomes partim absumptus, partim in vapores attenuatus, vel madore manifesto cutim humectet, vel insensibili transpiratione expiret: pabulum absumptum temperiei æqualitas & valetudinis serenitas excipit, donec novo Ichorum provētu collecto, fermentationi de novo occasio præbetur. Atque hinc oritur caloris & frigoris vicissitudo Febrium intermittentium paroxysmis non absimilis, sed brevioribus intervallis distincta. Eadem pleonexia serosa, vel ejus saltem vapores mordicantes, è venis & arteriis in nervos & musculos delata, motus convulsivos vagósque dolores excitat, quales in arthritide vaga nonnunquam observantur.

Cacochymiam hanc serosam, post debitam præparationem per alterantia & evacuantia manifesta & specifica, hidroticis ægræ viribus & tolerantiæ proportionatis commodè debellari posse ac debere existimo.

Mesenterium obstructum non diffiteor; id enim tumor à me paulò sub hepate in latere dextro nuper observatus ostendit. Humorem au-

autem illum recentem eſſe arbitror: ſi enim antiquus eſſet, proculdubio detectus fuiſſet à Clariſſimo Domino, qui tam multis annis ægram habuit cognitam. Si verò recens ſit, non capio quo argumento illum incurabilem eſſe poſſit oſtendere: imò ſi aliqua ejuſmodi obſtructio inexpugnabilis ſubeſſet, quæ adeò invaluerit ut Febrim propemodum continuam accerſiverit, quomodo fieri potuit ut viginti annorum ſpâtio nullibi tumorem ſcirrhoſum aut aſceſſum purulentum commiſerit, hydropemve aut cachexiam invexerit?

Similiter ſi Perilluſtris Domina à viginti annis intemperie hecticâ laboraſſet, credibile eſt morbum jam adeò deploratum eſſe debuiſe, ut nec de ſalute ſperandi, nec de diagnoſi diſputandi locum relinqueret. Sed nec habitûs tenuitas diſpoſitionem hecticam ſemper oſtendit, aut abſolutè phlebotomiam contraindicat: Nec plethoricâ vaſorum majorum diſtentio inconſiſtens eſt cum muſculoſę carnis & habitûs corporis atrophiâ. Videmus enim in Rheumatiſmis, & quibuſdam atrabiliariis diſpoſitionibus, nec non in arthriticis quibuſdã macilentis, venę ſectionem adeò non extenuare habitum corporis, ut brevi poſtea pingueſcant, & vegeti ac carnoſi evadant: quod confirmatur authoritate *Hippocratis*, affirmantis in *Oeniadis* virum quendam ſummè extenuatum & tabeſcentem ſanguine dum fieret exanguis extracto curatũ fuiſſe. Authoritati Ratio aſtipulatur, Quia in Rheumatiſmo (à quo caſus preſens non admodũ abludit) ſanguinis craſis uſq; 5. *Epid.*

adeò

adeò vitiatur, ut in partium nutrimentum facessere nequeat, quapropter in vasis stagnat & putrescit; si quid autem ad partes appellat, vix assimilatur, sed pro majore parte in sudorem aut halitus transit, unde partes tabescunt: ejusmodi autem putri Ichore per venæ sectionem depleto, tum ipsi sanguini reliquo, tum partibus debita temperies restituitar, ægríque subitò impinguantur. Cujus rei quamplurima exempla tum in hominibus tum in aliis animantibus obvia sunt, ut veterinariis medicis tam notum est quàm quod notissimum.

Illud autem considerationem mereri fateor, quòd aiat multos Perillustris Dominæ consanguineos Hecticâ obiisse: quamquam id ipsum in omnibus contingere debere necesse non sit, fieríque possit, ut isti ejus consanguinei non verâ Hecticâ, sed hujusmodi intemperie primùm laboraverint, quam quũ Medici non satis perspectam haberent, morbum in hecticam atrophiam desiisse. Sed quicquid sit de illis, in hac certè ægra nulla Febris hecticæ indicia hactenus apparuisse persuasum habeo.

Quod de Pilularum qualitate exiccante affirmat, ut in vera Hectica, imò & in constitutionis ariditate etiam citra Hecticam, locum habere possit; in intemperie certè humida (qualem hanc ego suppono) nec venæ sectio, nec sudores, nec pilulæ, me judice, meritò damnari possunt. Quum verò venæ sectionis aut sudorum mentionem facio, neminem ad eorum nomen expavefactum volo. Venæ sectionem enim, non illam *Hippocraticã* ad sanguinis sc.

ex-

exhauſtum & animi deliquium, intelligo, (eò ut procedam, tum hujus ætatis teneritudinem draſtica præſidia non ferre gnarus, tum *Hippocratis* authoritatem & judicium ſuprà hominem mihi deeſſe conſcius, abſtineo:) ſed parcam & per intervalla repetitam; ſudores item non continuos aut copioſos, ſed exiguos & lenes & raros, prout à me præſcriptos Dominatio tua jampridem novit.

Ornatiſſime Domine, explicatâ Viri Clariſſimi opinione, meíſque ad illius rationes enarratis reſponſis, adverto ulteriùs Clariſſimum Dominum mopere magis quid non ſit agendum, quàm quid agendum ſit ſuadere: ideo fortè quia de ſumma rei deſperandum exiſtimat: quod etiam ex dictis facilè colligi poteſt. Si enim omnia Nobiliſſimæ ægræ ſymptomata à meſenterii obſtructione pendere ſupponat, & ipſam obſtructionem incurabilem procunciet, divinatu obvium eſt quid indè concluſum velit. Quod ad me attinet, quamquam aliter ſentiam, tantum tamen mihi non tribuo, ut opinionem meam à te amplectendam expectem, niſi præ Clariſſimi Domini rationibus mearum apud te firmitas prævaluerit, &c.

Excellentissimo D. D. Francisco Prujean, *Medicinæ Doctori, Facultatis Medicorum* Londinensium *Ex-præsidi, & Equiti Aurato.*

Excellentissime Domine,

Quod jamdudum factum oportuit, ut ego tua in me beneficia recolerem, meámque gratitudinem verbis saltem, quum re non possim, testatum facerem, id demum quamvìs serò, præstitum boni, ut spero, consulet Dominatio tua, ignoscétque verecundiæ meæ ad aram tuam sine libamine accedere non audentis. Hostiam autem adfero tibi, ut auguror, non ingratam: fortuitam scil. detectionem Zetematis non ignobilis de causa Caloris Thermarum nostratium, cujus investigatio clarissimos diu exercuit. Illustrissimus D. D. *Farfaix*, qui jam *Aquis calidis* cum Conjuge valetudinaria hæret, cùm nudiustertiùs apricandi causâ non procul ab Urbe obequitaret, casu offendit cretam quandam nivei candoris, sparsim è terra in exiguis cumulis emergentem, ad instar terræ à talpis egestæ. Hujus portionem domum attulit, mihíque ac D. *Ioanni Maplet* Medicinæ Doctori ostendit. Friabilis est, & sponte ferè in scobem lævissimam abit: saporem exhibet manifestè acidum sine astrictione; sed paulatim mordicat, ac inflammatoriam strangulationem in faucibus parit,

ut non dubitem illam multo calcantho abundare, nec esse omnino arsenici expertem. In frigidam effusa confestim ebullitionem vehementem concitavit, non secùs ac si calx esset viva; & pedetentim aqua vehementer incaluit. Quum hæc creta in Thermarum vicinia reperiatur, verisimile existimo aquam thermalem hoc igne calescere. Non ignoro Authores passim Thermarum calorem sulphuri aut bitumini ascribere: Verùm quamvìs negari non possit magnam bituminis copiam in nostris scaturiginibus reperiri, iisque nostras Thermas abundè imprægnari convincat cura Scabiei, Lepræ, Ulcerum, Tremoris, Paralyseos, &c. dubito tamen an eorum alterutrum fermenti aquam calefacere nati rationem habere possit, quum utrumque aciditate fermentationis opifice destitutum sit, neutrum verò in aquam conjectum fermentationem aut calorem producere possit: & quum eorum consistentia tenax sit & viscida, bituminis præsertim, ut aqua in minimas eorum particulas expeditè se insinuare non possit, fit ut ad ejusmodi fermentationem sint inepta; cujus contrarium in consistentia friabili & minimè cohærente hujus cretæ contingit. Locus ubi hoc fossile fuit inventum, terra est spongiæ instar porosa, ut facilè apporeat illud florem esse sive ἀπόκρισιν mineralium fermentantium, unà cum ζυμοποιητικοῖς spiritibus eluctantem. Verùm quid in hac obscuritate potiùs statuendum sit, tuo judicio ego libenter subjicio, &c.

Captain *Cole*'s Caſſe.

Novemb. 15. 1662.

Foraſmuch as Captain William Cole's *Death hath given occaſion of diſcourſe unto many, and is variouſly reported, I thought good, for preventing of miſ-information, to publiſh a true Narrative of what particulars concerning him came to my knowledge, with my Obſervations thereupon; which I ſubmit to the cenſure of all knowing and unbiaſſed perſons.*

About ten years paſt Mr. Cole *had a Tumor about his Navell of the nature of a* Steatoma, *which was cured by Inciſion by Mr.* Henry Paul, *who took out of it a ſubſtance very like unto the Burre of a man or beaſt.*

After ſome years it grew again by degrees, and and came to be greater then at firſt. Herein Mr. Cole *took advice with his Father-in-Law, Doctor* Ieremy Martyn, *and with Mr.* Paul, *deſiring to be cured by Inciſion as before; which it ſeems the Doctor would have diſſuaded him from; but the Patient himſelf, and Mr.* Paul, *incouraged by their former ſucceſs, were forward to have it done: whereupon I was called to adviſe joyntly with the Doctor and Mr.* Paul. *Finding therefore that the Tumor was white of colour, ſoft of conſiſtence, without any veſſels appearing in it other then*

very

very ſmall ones, and almoſt capillary, and being aſſured by the Patient and Chirurgion that it had been ſucceſſfully cut before without pain or bloud-ſhed that was conſiderable, I gave my vote for inciſeing; whereunto Dr. Martyn *freely conſented, without whoſe aſſent it may well be thought it would not have been done, becauſe of his relation to the Patient.*

In purſuance of this reſolution, the Operation was begun on or about the ninth of Octo-ber *by* Mr. Paul, *in preſence of Doctor* Martyn, *my ſelf and others.* The Cutis *onely being divided croſſe-wiſe, which did lay open unto us a great deal of ſubſtance very like a Burre or* Pancreas, *and (as the Chirurgion aſſured) in all points ſuch as he had found it the firſt time; I preſently urged to have part of this ſubſtance extirpated, which was very eaſie to be done, it being altogether void of feeling, and of ſo little ſolidity, that an obtuſe inſtrument did paſs through it every where without almoſt any reſiſtence: but one Cutaneous Vein (for none at all appeared in the inſide, nor any drop of bloud) yielding a ſmall proportion of bloud, the operation was by Doctor* Martyn *put off untill the next day's dreſſing, and a courſe taken to ſtop the bloud. But that night the dreſſing falling off, it bled again ſomewhat more then a ſpoon-full; whereupon Doctor* Martyn *(who was near at hand) applied a potential Cauſtick to it.*

Next day it was more difficult to take out the Burre then at the firſt opening: for the

Vein that was cauterized happened to be in the middle angle of the cross Incision, so that without lacerating it anew, no considerable portion could be taken out the communication betwixt both sides being taken away by the interposition of the Caustick. To remedy which, I propounded that another short Incision should be made above the cauterized angle, that, without touching the Caustick, way might be made for communication between both ends: I further propounded, that, to prevent a further affluence of bloud, a vein might be opened in the Arme: Both which were assented unto, and accordingly done. Then the Chirurgion thrust in a Spatula *under the skin all about, to separate the skin from what was contained in it, which he performed without any difficulty: whereupon he and I renewed our instances to proceed in the extirpation, but could not pervail with Doctor* Martyn, *he much pressing, and at length prevailing with us, that a large Caustick should be applied to one side of the Incision, with intention (said he) to make use of an instrument on the other side, if the Caustick did prove ineffectual. After raising the Eschar, I would have hat it divided, and what was mortified taken out; but Doctor* Martyn *would needs expect the falling of the Eschar, which took up five or six days. In the interim the Patient had several fits of griping pains*

his Belly, and somewhat a greater swelling then before about his Navell, which made me suspicious of inflammation in the Guts.

During this time the other side, where no Caustick was applied, began to incarnate; nay new flesh was so far grown over the burry substance, that without a new Incision & deeper then the former little or nothing could be gotten out, and the Eschar being fallen off, we found the Caustick had done no effect as to wath it was designed. I moved to Doctor Martyn, *that without putting in more obstacles some more effectual course should be taken, or the Tumor permitted to heal up, and the Patient left as he was found. To this last the Doctor readily assented, being that it seems he had projected by putting so many rubs in the way.*

That day, being the seventeenth of October, *I left the Patient to Doctor* Martyn's *care, with intention to see him no more, who ordered him as he pleased untill the first of* November *at night, when in Doctor* Martyn's *absence I was called again, and found him fainty distemper'd and miserably griped in the belly, in which case he had been almost two days, as they told me. Before I went to him, Doctor* Martyn's *Apothecary had given him some Clysters, which fetcht away good quantity of bloud.*

The second of November *at night he voided a black stool, which being told me the next morning, I concluded a Gangrene in some of the Intestines. Upon the fourth he died,*

and being embowell'd, there was a small Rupture found in the Peritonæum , *and one of the Guts engaged therein, and discoloured.*

The matter of fact thus truly enarrated, it remaineth that it be discussed, First, whether the Tumor was curable or not? and if so, whether it ought to have been attempted or no in this particular subject? Secondly, whether by Incision or Causticks? Thirdly, whether the Rupture and Gangrene that succeeded ought to be attributed to the Incision? and Lastly, whether any, and what Errors were committed by the Physicians and Patient?

The First point is quickly cleared, first, by the universal suffrage of all Physicians and Chirurgions, who reckon a Steatoma *amongst Tumors easily curable, if it be prominent, as this was, and not immerst in the flesh, because such immersion may hinder the Incision. And to this opinion of Physicians and Chirurgions is consonant their constant and successfull practice in all Ages attested by thousands of histories of that nature. But, secondly, we needseek for no further proof hereof then Mr.* Cole *himself, who was happily cured of the same Tumor in the same place before; which also demonstrates that the Cure ought to be attempted in this particular person, and might have had the same successe as formerly, if unreasonable impediments had not been given.*

If

If it be ſaid, that the caſe of Mr. Cole *was not alike now, and at firſt, the Tumor being greater and himſelf more aged; to this I reply, That incomparably greater Tumors of this nature have been exſcinded, as we have ſeen, and an infinite number of hiſtories in good Anthors evince; and he being not 50 years old, and his body ſtrong and luſtie, his age could be no hinderance, if his body were prepared, which point I mean to diſcuſs.*

To the Second point I ſay, That potential Cauſticks are improper and ineffectual in caſes of that nature, becauſe the flaccidity and moiſture of ſuch Tumors dulls and enervates the activity of Cauſticks, ſo that they can have no conſiderable effect as to matter of extirpation, though their venemous quality might have penetrated further, and induced Inflammation and Gangrene, eſpecially in parts of a weak temper and ſmall natural heat, ſuch as are the Peritonæum *and the Inteſtines; which was the reaſon offered by me for exciſion againſt Cauſticks, and admitted by Doctor* Martyn: *neither doth any known Author mention the uſe of Cauſticks in order to the extirpation of Tumors of this nature, though many uſe them in cutaneous hard Tumors, and in Wenns and Cancers, which are ſolid renitent Tumors, and quite different from our caſe.*

It is true, that Cauſticks are uſed for opening of Impoſtumes, to mortifie the skin, that it may be pierced without pain, to let out the

quitter; but it is not expected that they can have any influence upon the quiiter it self.

As to the Third point, I say that I conceive it irrational to attribute the Rupture in the Peritonæum, *or Gangrene that succeeded in the Intestine, to the Incision, which onely divided the skin, and did penetrate no further; and yet it is evident that the said Rupture and Gangrene occasioned the Patient's death. If it be said that the part incised, or rather the Tumor within, might with ill ordering acquire a maligne quality; I acknowledge it, and desire the blame may light where it should; that is, on him that hindered the speedy extirpation of that substance before it could come to contract such malignity. But in this case the Tumor designed for extirpation was not at all gangrened, and therefore could not communicate it to the Intestine.*

As for Errors committed, which is the Last point, these may be of two sorts; the Physician's, and the Patient's.

On the Physician's part; first, I question whether he had sufficiently prepared his body for such an operation. It's true that Doctor Martyn *pretended to have done it carefully: but upon the* hæmorrhagia *that happened at the Incision, he being blouded and the bloud appearing corrupt, and much of distemper and plenitude appearing in his body, I made bold to enquire of the Doctor how he had prepared him, who replied, he had twice blouded him and*

and twice purged him. Now I leave to any Physician to judge, whether against such an operation, in a body so full, in one that had been so plentifull a feeder and drinker, a solemn alterative cathartick and diaphoretick course of many weeks, or months, should not have preceded, to prevent Gangrene, or other accidents that might survene. If it be demanded why I did not take order for preparing him farther; I answer, that I was called in onely to see the operation done, and the Doctor having pretended to have done it before, I might well imagine he would not omit so necessary a thing, since he had demurred upon the matter all the Summer and Harvest before.

A second Error I judge it to be, that the Incision being made, and nothing done in order to the evacuation of the contents, but time procrastinated, the adjoyning parts must have been weakened and made more susceptible of bad accidents, to which the venome of the Causticks must have contributed very much.

A third Error I esteem the want of Stupes in Winter-time in a corpulent person of a cold and phlegmatick constitution, and a flaccid and membranous part, which though at first extorted by me to be used, were after by Doctor Martyn's order discontinued.

Lastly, I hold it an unexcusable Error, to attempt the healing of that sore whereinto a Spatula was put between the skin and

what was contained within the skin, without dividing that skin, aud making way for medicines to come immediately to the part so separated, which otherwise might probably gangrene or fistulate: and I leave it to all persons that are knowing in things of this nature, to determine whether if a Grangrene had survened, this one oversight might not with reason be reputed the principal, if not the onely cause. Nor can this oversight be attributed to any but Doctor Martyn*: for since the resolution of healing the sore was taken up, I saw the Patient no more in a fortnight's time, that is, untill the first of* November*, when he was almost in the pangs of death.*

Notwithstanding all this, Doctor Martyn *doth magnifie himself for not readily condescending to the Incision, To this I say, first, That the Rupture and Gangrene of the Intestine either was before the Incision, or survened after. If it was before the Incision, Doctor* Martyn *deservcs no praise for not consenting the Incision upon that score; for he never suspected any such thing: and all the reason he offered in opposition to it was, his fear of bleeding, which we have seen how vain it was. If the Rupture succeeded the Incision, it must have happened through some other cause: for what-ever may be said of the Gangrene, sure the Rupture cannot be attributed to Incision or Caustick. Secondly, I say it is not probable there was any at first, but survened through the Patient's own fault; for if there*

were,

were, more ſymptoms of it would have appeared, as ſtopping of the Excrements, Vomiting, and the like, which happened not untill his laſt Fit. Laſtly, I ſay that if there were a Rupture at firſt, a very good courſe might have been taken to help it, if Doctor Martyn *had permitted the burry ſubſtance about it to be taken away, that ſo it might be diſcovered and found out: but as for the Gangrene in the Inteſtine, it is evident is was recent, ſince it did not ſpread above an inch or two, nor contained any ichorous moiſture, the colour being but onely changed; and it is probable that it was occaſioned by flatuouſneſs and cold contracted in the dreſsing for want of Stupes.*

To theſe Errours of the Phyſician may be added a principal Error of the Patient, who, finding gripes in his Belly, did with great violence with both hands thruſt in his Belly on both ſides, whereby the parts about his navell muſt have been violently thruſt out which violence alone might have occaſioned, and did, in all probability, occaſion the Rupture, as may appear by the bloudy ſtool he ſoon after voided.

If any doubt whether Mr. Cole *did doe any ſuch violence to his Belly: beſides that he confeſs'd it to me in the hearing of ſeveral perſons, the Chirurgion can teſtifie it, who finding him acting of it, reprehended him: nay the Patient acknowledged to Mr.* Paul, *that he had done himſelf a great deal of wrong.* To

To conclude; As I attribute the Rupture to the Patient's Errors, so I dare justify that the Errors here laid to Doctor Martyn's *charge may have much contributed to the Gangrene: whereof if he think good to clear himself, he may doe well to doe it in writing.*

Dated the 15 of November, 1662.

Edm. Meara.

Forasmuch as it is commonly bruited by Doctor Martyn *and his Emissaries, that the Tumor lately incised in Mr.*Cole *was gangren'd: I do hereby testifie, that I (having embowell'd Mr.*Cole*) found the said Tumor fresh, well-coloured, and without any Gangrene, but that I found one of the Intestines ingaged in the* Peritonæum *and discoloured.*

Witness my hand, this 15. *of* November, 1662.

Henry Paul.

Recidiva Hydropis lethalis.

B*Asmannus* ille, quem in Examinis Cap. 2 memoravi post profusam gingivarum hæmorrhagiam in Hydropem incidisse, tam prodigiosè intumuit, ut utrumque crus cum femore ingentis vesicæ aquâ limpidâ plenæ speciem exhiberet, corporis humani magnitudinem superantis: Abdomen autem adeò erat durum & distentum, ut musculorum

culorum tum thoracis tum abdominis motum omninò impediret, cum tanta dyſpnœa, ut ad ſingulas horas ſuffocandus videretur. Decreveram tibiis Veſicatorium admovere, ſed cunctabundus, nè Grangræna ſequeretur. Dum inter ſpem & metum hæſito, ecce tibiam ſiniſtram incredibilem ſeri copiam veſicâ ſponte ruptâ effundentem: quare braſſicæ folia cruri impono, quæ ſerum tam potenter eduxerunt, ut quatridui ſpatio totum corpus detumuerit, redeunte ſpiritûs libertate, appetitu, colore genarum florido, ac tantâ virium redintegratione, ut de integra convaleſcentia nullatenus dubitaremus. Interim exiguus tumor remanſerat circa malleolum dextrum, cui dum veſicatorium applicare differo, totum Corpus unius noctis ſpatio adeò iterum tumuit, ut priorem molem ſuperaret; ut miraculi inſtar ſit, unde tam repentè tanta ſeri copia in corpore emaciato ſuppeditari potuerit. Obiit intra biduum.

Boulimos.

ANno 1657, cum eſſem *Londini*, cognovi virum quendam Lienoſum, qui cum dimidiâ à liberali prandio horâ domum reverteretur, tanta derepentè correptus fuit fame, ut ad tabernam vicinam divertere, & cibis ſe iterum explere fuerit coactus. Domum reverſus gravi quatuor horarum ſomno corripitur; excitatus inſignem diarrhœam patitur, unde bidui ſpatio centies alvũ depoſuit citra

virium

virium jacturam. Hæc ſymptomata à bile acida ex Liene in Ventriculum ἀθρόως effuſa, cibóſque corrumpente & fundente, nec non univerſi corporis ſuccos concitante, proveniſſe exiſtimo: quod advertant qui negant ſuccum melancholicum ad appetitum excitandum per vas breve in ventriculum ferri, & aliud humoris acidi receptaculum oſtendant: nec enim in hujus ægri ventriculo præfuit, alioquin continuum boulimon excitâſſet.

Ab Auris Ulcere Guſtatus deperditus.

CIrca idem tempus *Briſtoliam* reverſus quandam mulierem ab Auriculæ ſiniſtræ Abſceſſu liberatam deprehendi, ſuperſtite tamen Guſtu omnino abolito, effuſis (ut conjeci) Ulceris ſordibus ad Aure in tertii Paris nervos (Guſtûs authores) per ramulum quintæ Conjugationis coaleſcentem cum tertio Pari prope maxillarum articulationem. Curata fuit fotibus diſcutientibus, fumigiis & injectionibus per ſyringam in auris penetralia factis. Linguæ nulla admota Topica, quam alienâ tantum culpâ affectam exiſtimavi.

Hi-

Hiſtoria Morbi quo obiit Illuſtriſſimi D. D. *Poulet*, Baronis de *Himton*, Filius natu minimus ; à Clariſſimo D. D. *Ioanne Bidgood* delineata.

F*iliolus ſeptennis Illuſtriſſimi Baronis de* Hinton *; ob varios in victu errores, doloribus inteſtinorum jampridem obnoxius*, Novembri *elapſo, vomitionibus porraceis, alvi fluxu putrido, æruginoſo interdum & variegato tentabatur ; Febre inſuper ex-acerbationibus, ſub nocte, cum anxietate, morſu ventris, nauſeâ, ſtridore dentium, frigore extremorum, ſitique inexplebili ſtipatâ. Per totum morbi curſum intractabilis, peſſimè ſe habuit ad oblata, medicamenta pariter & alimenta ex gratiſſimis quibuſcumque conflata incredibili faſtidio rejiciens; ſolis Gelatinis ex Cornu Cervi & raſurâ Eboris in Cerevîſia tenui ſolutis refocillatus; quas etiam ſæpiſſime, præmiſſis ructibus aliquot acidioribus, anxius exſtomachavit. Fauces interem aphthis & albicante mucilagine uſq; ad linguæ radicem conſpurcabantur.*

Theoria Morbi.

D. D. Meara *memorata Symptomata, & una cum materia membranoſa (ut ſequitur) rejecta,*

rejecta, de Phlegmone & Sphacelo Ventriculi hæsitantem tenuerunt: Eam tamen non esse, ex nobilitate partis affectæ morbum tam lethalem in tot dies productum ferendo imparis, ex partium necessariò consentientium incolumitate, ex Euphoria denique ad ejectionem consequente, passus est sibi persuaderi. Ob similitudinem potiùs substantiæ, materiam jam proximè Lumbricorum formæ dispositam, vel forsan particulas esse Lumbricorum putredine fractas, majori cum verisimilitudine conjecimus.

Observata & Instituta.

Circa octavum morbi diem accersitus sum, consentiente autem D.D. Meara Bristoliense, *ad expurgandam morbi mineram in primis viis malignitate vermiformi putrescentem. Infusum Rhabarbari crastino manè exhibendum decernebatur, præsertim coctione quâdam in urinis apparente.*

IX. Quo septies ferebatur alvus, excretionibus summum incendium redolentibus, sub nocte tamen ingravescebat Febris consuetis comitata symptomatis.

X. Summo manè substantiam quamdam nigricantem, viscidam & quasi cutiformem, summa cum inquietudine evomuit, ex quo sedatior aliquantulùm ad somnum se composuit. Nox eadem.

Xi. De-

Xi. Delirus in lecto contineri noluit; Laudano verò opiato sub nocte consopitus sibi restitutus est.

Xij. Consimilis materiæ semel ac iterum cum priori molestia portio ejiciebatur.

Xiij. Xiv. Nausea, vomitus & diarrhæa aliquantulùm sedabantur, ità ut appetitu quodam ad juscula incitari videbatur. Exacerbationes (quas habuit) nocturnæ omnino cessabant, nisi quòd pro stridore dentium, narium pruritus continuo scalpendi impetu urgebat.

Xv. Sedatis igitur, vel in totum sublatis, quæ maximè urgebant symptomatis, veniâ datâ, discessimus; Pharmacopœo interim junctis consiliis, Infusum Rhabarbari repetendum, nec non Cardiaca selectiora, quæ magìs (intractabili adhuc Infanti) accepta speravimus, decernentes: aquam deinde Caponis cum Scolecobroticis destillandam ad fercula ordinaria curavimus.

XX. Decies dato pharmaco ferebatur, noctéque sequenti refocillatus muliercularum curæ à Pharmacopœo tradebatur. At! at! quod per diem unam vel alteram delituit venenum, jam tandem majori cum ferocia excanduit, ità ut perseverante fluxu, rebelli certè & colliquativo, emaciatus, ad senium quod Philippi *vocant & marasmum ducebatur.*

XXviij. Denuo vocatus, in tam stupenda

penda macie summâ quâ potui fide & diligentia Indicationi vitali totus incumbo. Cæterùm de felici eventu omnino despondens, in morbo pariter ac ægro intractabili, & ad oblata qualiacumque immorigero, modis tamen & viis omnibus quibus licuit contendimus. Cataplasmatis præsertim, anodynis & roborantibus, τὰ περὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἦτρον *munimus. Analepticis exanguem resumimus, præcipuè Laudano opiato tamquam sacrâ anchorâ hæremus, sine quo continuo egerendi conatu fatigato, vel minimas parare inducias impossibile duximus. Hisce tentatis, alvus suprà quàm sperari potuit denuo sistitur, regio abdominis mollior & plenior assurgit; excrementa, quæ bis tantùm vel ter in die dejecit, coqui parumper & ad mediocritatem quandam reduci videbantur; perseverante tamen nauseâ & rerum omnium fastidio; seséque per intervalla prodit pestis cum fluxu bilioso, sincero, pingui, spumoso, fœtido conspicua, & ipsissimis visceribus radicitus impacta.*

XXXvii°, Materiam jam quartò vermiformem rejecit; unde continuò rebus in pessum euntibus, novo opus esse consilio, si quidquam adhuc superesse remedii speraverint, illustrissimis Avunculis propono.

XXXviii°. Clariss. D. D. Dikes *per nuncium accersitus, vixdum auditâ Historiâ, conceptæ opinioni de morbi Causa calculum*

suum

sium adjecit; de Prognosi autem paulò confidentior, fluxum istum perniciosum nec frænari posse nec deberi pronunciavit, nec exangue sceleton renutriri, nisi veneno in ipsa culina & organis nutricatui inservientibus hærente per cathartica profligato. Vicit viri sententia authoritate suâ & longo artis usu comprobatior, feliciori forsan omine obeunda in principio morbi & constantibus viribus, ubi nec macies, nec facultatis lapsus cæteris ombus intentiouibus urgentiùs præpolluere. Eâdem nocte Mer. D. cum res. jalap. in syr. Garyoph. propinabatur. Frequenter dejecit fœtida & pinguia, sine evidenti virium jactura. De vermibus autem sollicitus, eósque medicamento parere nullus dubitans, repetitionem hortatur pulveris, & infusionem Hydrag. vice Julipii.

Xli, summo manè sub priori regimine administratur sedes ut antè, sed in minori (ut par fuit) quantitate & majori molestia. Sub nocte levi deliquio, tremore manuum & motûs impotentiâ affligebatur. Hinc vino albo Valeriolæ concesso, & Laud. opiat. gr. 1. ad ulteriorem spirituum dissipationem præcavendam, somno se commisit.

Xlivo, sub manè, sudor diaphoreticus tempora & frontem occupavit, qui post horam unam vel alteram laxatis spiraculis per totum corpus calidiusculus erupit. Sub vesperi, recreato parùm & ad motum habiliori,

Car-

Carnes vitellinæ (poscenti sanè) offerebantur: quas tandem succo spoliatas expuit, noctémque sentiit insperatò prægressis auspicatiorem, cessante forsan naturâ, & indomitæ pesti succumbente.

XLV. Hæc interim tamquam læta auguria, D. D. Dikes, *unà cum Illustrissimo Patre (hactenus rebus publicis vacante) in ulteriora erigunt tentamina. Sub nocte repetitur pulvis compari regimine, minori tamen evacuatione, ità ut naturâ penitus deficiente, nihil ultrà periclitari placuit, præsertim Doctore se subducente, & ad alia negotia, veniâ tamen concessâ, transferente.*

XLIX. Manè sanguis tenuis & ichorosus tamquam ex liquamine pulmonis reciprocatione spiritûs per asperam arteriam in os ferebatur, linteis intromissis emulgendus. Horâ tertiâ pomeridianâ frigidum & exangue simulachrum tamquàm exuvias deposuit Nobilis Infans, spes & dolor Parentum, ævo, si per Fata licuit, dignissimus.

Anatome Defuncti.

In aperto Cadavere, rudi & inexercitatâ manu aperto, quæ observari poterant, hæc sunt.

I. *Ecchymata circa musculos transversos.*

2. Pe-

2. Peritonæum nigricans & putridum.

3. Omentum sicut & Mesenterium extenuatum & omni pinguedine spoliatum.

4. Ventriculus laxus & inanis.

5. Intestina flatibus distenta, pellucida, excrementis vacua, internis quinetiam tunicis & fibrarum omni genere exuta.

6. Ileon colore flavo variegatum.

7. Hepar in parte concava lividum, Vesicula fellis quintuplo quàm par est tumidior.

8. Pulmones exusti, aridi & mucilagine albâ obducti.

9. Cordis ventriculus sinister sanguine grumoso repletus.

10. Venæ majores vice sanguinis sero refertæ.

Hactenus D. *Bidgood.*

Ego sanè cùm conspexissem dejectiones fœtidas, pingues cum obscuro virore nigricantes, nec non materiam vomitu rejectam carnis putridæ ac nigricantis frustulis simillimam, fateor me non tam hæsitanter quàm confidenter pronunciâsse Nobilissimum Puerum correptum fuisse Phlegmone & Sphacelo vel ventriculi, vel alterius cujuspiam visceris ventriculo vicini, eúmque in consensum trahentis; unde frequens nausea & pertinax anorexia: sed quum aliis aliud videretur, & considerâssem signa abscessuum in visceribus latitantium non semper esse ostensiva, ac promptum non esse partium substantiam putrilagine lique-

liquescentem à mucco verminoso, vel materiâ in vermes abiturâ, distinguere, nonnulláque in hoc ægro symptomata conspicerentur non minùs affectibus verminosis quem viscerum abscessibus communia; statui nec meis votis, nec aliorum placitis pertinaciter obniti, sed quamcumque rationem quantumvìs ambiguam, unde aliqua spes salutis (quæ in viscerum Sphacelo nulla est) affulgeret, amplecti; præsertim quum ægri vires nondum penitus concidissent, ideóque omnino deserendus non videretur. Quapropter ut morti, alioquin inevitabili, Elminthagogis occurretur, consensi.

Quàm rectè autem conjecerim viscus aliquod putrilaginem concepisse, satìs (ni fallor) ostendunt multa à D. *Bidgood* in defuncti Cadavere observata. Quid enim aliud arguunt Epiploï & Mesenterii absumptio, cavorum hepatis livor, peritonæi nigrities & putredo, musculorum abdominis sugillatio, nisi Omenti & Mesenterii corruptelam hinc ad cava hepatis, indè ad mesenterium & abdominis musculos serpentem? Hæc autem à Vermibus non processisse abunde testatur ipsum Interaneornm stabulum à putredine immune, & nulla in eo Vermium aut verminosæ materiæ inventa vestigia. Quare non possum non mirari, D. *Bidgood*, harum observatiouum testem ocularem, adeò adhuc de morbi causa ambigere, ut videatut dolere Elminthagoga à D. *Dike* administrata tempestiviùs, hoc est, in morbi principio, non fuisse

fuiſſe exhibita: In Omenti enim aut Meſenterii Sphacelo, quid obſecro præſtitiſſet Mercurius dulcis cum reſina Gialappæ etiam conſtantibus viribus exhibita, niſi ut mortem properantem accelerârent?

25 Ianuarii, 1661.

Edm. Meara.

Martii 5. 1661.

Quàm confidenter D. D. Meara *de Sphacelo ventriculi pronunciaverit, diſcedentis auguria de læto eventu ſatìs abunde teſtantur: liberum autem ſibi ſit ſuâ frui conjecturâ: optaverim tamen ſtabiliora in ſui gratiam fundamenta, quàm quæ ex Anatome Defuncti ducebantur. Novit ſanè Vir in praxi exercitatiſſimus, morbi Epigeneſin ab eſſentia ſuis propriis diacriticis dirimere: quid aliud ex immunitate Interaneorum, quibus nulla Vermium aut verminoſæ materiæ veſtigia, colligi voluit? quibus datis propagatâ putredine partes vicinas corruptelam ſubire, nobis quidem (nec rogatus) aſſentire videtur. Itáne verò ipſiſſimum Interaneorum ſtabulum à putredine immune? quomodo tàndem fibris & tunicis exuta, maculíſque inſuper variegata ſe videnda obtulerunt, minerâ ſcilicet morbi unà cum partibus excluſâ, tabe priùs venenoſâ per plures ſeptimanas liquatis? Non eſt igitur ubi ulteriùs Clariſſimus D. miretur,*

vie in tam obscura & recondita morbi natura hæsitare; quin sibi potiùs suæque sagacitati plaudat, qui tam infallibiliter de morbo determinat, cujus nulla dari signa ostensiva lubens profitetur.

Bristoliâ, 5 Aprilis 1662. Joannes Bidgood.

Clarissime Domine,

Confidentiam meam de Sphacelo non ventriculi magis quàm Mesenterii, aut alterius partis ventriculum in consensum trahentis, (quam utinam rationi nimis consentaneam non comprobâsset luctuosus Nobilissimi Pueri obitus) & tu probè nôsti, & abunde testantur tum Literæ meæ ad Nobilissimum D. D. *Amos Poulett* paulò post discessum meum exaratæ, tum prognosticum de eventu morbi minùs prospero, cujus occasione tu me (ut accepi) clàm fugillare solebas. Si autem tecum feliciora pollicente aliquando consentire visus sum, id ideo factum antea significavi, & jam profiteor, tum quia non ignorabam latentium abscessuum signa non semper esse ostensiva; ideóque non oportere Medicum prognostici nimis esse securum; tum nè cuicunque rationi à te proponendæ, unde aliqua salutis spes vel imperitis affulgeret, obniti viderer, quum ipse nihil quod sperarem haberem. Hîc tu mihi inconstantiam objicis; optásque stabiliora in mei

mei gratiam fundamenta, quàm quæ ex Defuncti Anatome petita ſunt. Ego Dominationi tuæ maximas habeo gratias: Cæterùm illam veram eſſe conſtantiam exiſtimo, quæ, calumniæ ſecura, ſententiam vel mutat vel retinet pro emergente ulterioris ratiocinii pondere: nec me in re dubia errorem (ſi quem me errâſſe comperiſſem) fateri puderet, quum omnes ſimus erroribus obnoxii, ídque habeamus cum Medicinæ Parentibus, *Hippocrate* & *Galeno*, commune, qui propter ſimilitudinem in ſymptomatis non infrequentem aliquando errârunt, errorémque non ſolùm agnoſcere, ſed & ſcripto æternitati commendare maluerunt, quàm in eo cum pertinacia defendendo, veritati vim, poſteris fucum facere; quorum tam illuſtre ingenuitatis exemplum, ut humanitati tuæ vicem referam, imitandum tibi hîc proponere libuit. Equidem in principio abſceſſum non ſine cauſa mihi viſus ſum ſuſpicari, de quo tamen propter nonnulla ſymptomata aliis etiam morbis communia, ambigi poſſe non dubitabam: Jam verò ex obſervatis à Dominatione tua in Defuncti Cadavere, colligo abſceſſum non ampliùs probabilem, ſed planè demonſtrabilem eſſe: nec ſtabiliora quæro fundamenta, quàm quæ ex diſſectione Anatomica oculatis manibus eruta ſunt. Abſceſſum ſiquidem Omenti & Meſenterii inveſtigatio viventibus ægris, Medicos exercitatiſſimos diu tenet ſuſpenſos: in diſſectis obvia eſt & perfacilis. Enimvero imponit

mihi Dominatio tua, dum ait me infallibiliter de morbo determinare, cujus nulla dari signa ostensiva profiteor. At ubi id professus sum? Dixi, fateor, abscessuum in visceribus latentium signa non semper esse ostensiva: atqui hinc rectiùs collexisset Dominus me insinuare voluisse, ejusmodi abscessuum signa, licèt non semper sint, esse tamen aliquando ostensiva; prout reverâ, accedente dissectionis anatomicæ face, innumeri viscerum abscessus, quorum in vivis nulla fuit suspicio, ad oculum non rarò monstrantur. Hinc ego me rectè collexisse arbitror, Mesenterii & Omenti Sphacelum, non autem Vermes, morti Nobilissimi Pueri occasionem præbuisse, quum in intestinis & ventrìculo nulla putrilaginis aut Vermium, in mesenterio & omento luculenta apparuerint vestigia corruptelæ & Sphaceli, hinc ad peritonæum & abdominis musculos, indè ad hepatis cava serpentis. At tu ais me, nec rogatum, concedere corruptelam alicujus organi partes vicinas propagatâ putredine subire posse. Fateor; sed nec fassus sum, nec fatebor, Membrum incorruptum & putredinis expers, qualia fuerunt hujus ægri ventriculus & intestina, partes vicinas propagatâ, quam non habuerunt, putredine corrumpere potuisse. Tu quidem in morbi historia ad Illustrissimum D. *Poulett* transmissa, Intestina fibris ac tunicis exuta fuisse dixisti; quæ facilè in diuturno fluxu à transitu materiæ purulentæ ex mesenterio & omento putrilagine

gine

gine liquescentibus, salvâ & integrâ Intestinorum substantiâ, abradi & absumi potuisse ego non diffiteor: at quomodo eâdem substantiâ integrâ & incorruptâ, materia verminosa illic contenta Mesenterium, Omentum, Peritonæum, Abdominis musculos & cava Hepatis ità corrumpere potuerit, ut Necrosim & Sphacelum illis induxerit, explicatu arduum est. Hunc nodum tua prævidit sagacitas, proptereáque in chartula 5 *Martii* data addidit, Intestina inter dissecandum maculis variegata apparuisse. Clarissime Domine, Ego, nè quid dicam gravius, candorem hîc in te desidero. In citata morbi historia dixisti Intestina pellucida visa; de maculis altum silentium: cur jam maculis variegata prodeant, facile est citra virgulam divinare. Sed de hoc satis. Superest moneam Dominationem tuam, ut propriæ existimationi velit consultum, quam ne his artibus prostitui patiatur, enxvè rogat

Clarissimæ Dominationis tuæ
Famulus ad obsequia paratissimus,

Edm. Meara.

Bristoliâ 2 Aprilis 1662.

Candide Lector,

HIstoriam præcedentem à Clarissimo D. D. *Bidgood*, Medico *Exoniensi*, delineatam accepi ab Illustmo D.D. *Poulett*, Barone de *Hinton*, Pueruli defuncti Patre, qui se historiam à D. *Bidgood* accepisse asseruit, nominísque sui subscriptione munivit, quam subscriptionem penes me servo: quod ideo dico, quia in dicta Historia nonnulli sunt Solœcismi, vel potiùs, ut existimo, Sphalmata graphica per amanuensem Domini *Bidgood* admissa, quæ mutata nolui, ne Authoris sensum alicubi mutari contingeret.

FINIS.

Elenchus Capitum

EXAMINIS.

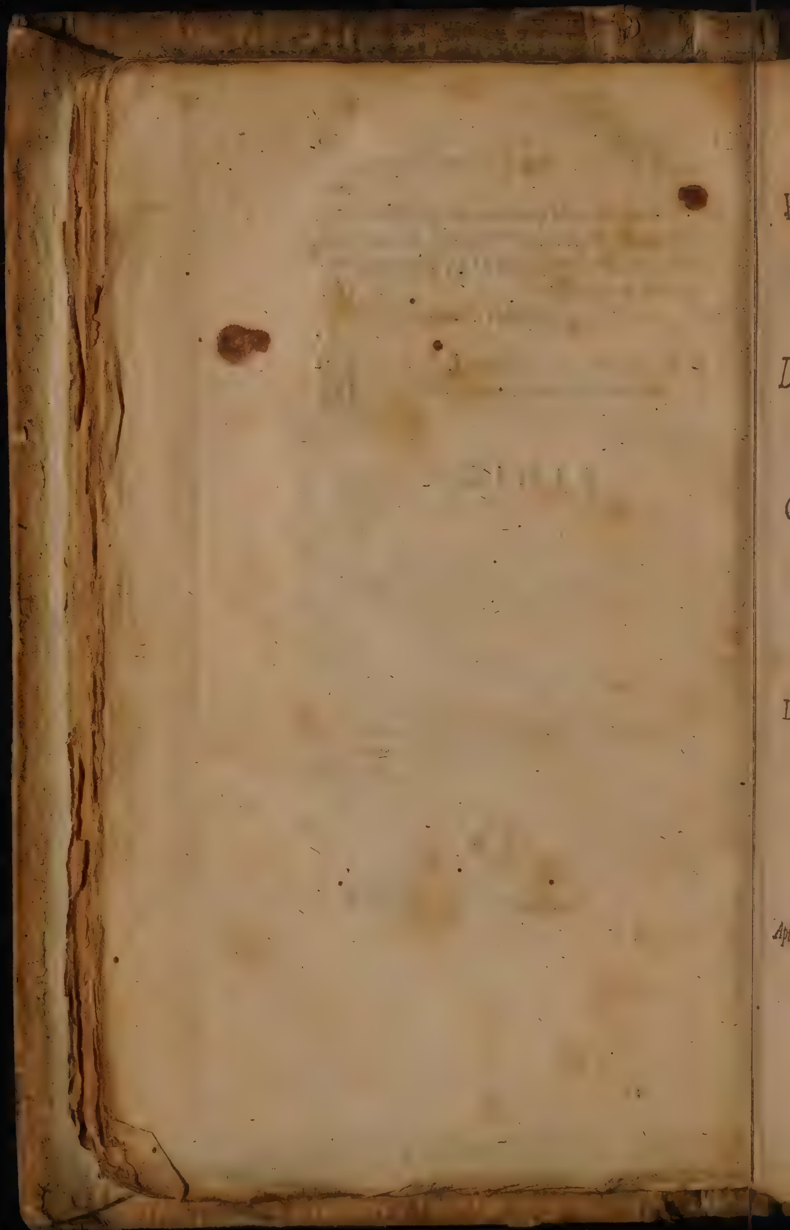
PRÆFATIO.

Elenchus

HISTORIARUM.

17. *Bou-*

FINIS.

Pathologia HÆREDITARIA Generalis;

SIVE

De Morbis Hæreditariis

Tractatus Spagyrico-dogmaticus;

In quo

Generalis eorundem Morborum Radix, Naturæ, & Therapeutica Indicatio ex utriusque Medicinæ fontibus investigatur.

Authore

DERMUTIO *de* MEARA,

Ormoniensi Hiberno, Medicinæ Doctore.

AMSTELODAMI,

Apud GERBRANDUM SCHAGEN

Anno M. DC. LXVI.

Ad Lectorem.

T*Ractatulum hunc à p. m. Parente meo ante quadraginta quinque annos publico datum, & Typis* Franctonianis Dubliniæ *excusum, ut denuo recudendum curarem suaserunt tum amicorum preces, tum exemplarium in plerasque* Europæ *regiones distractarum raritas, tum maximè Argumenti dignitas, cùm sit Dissertatio non minùs jucunda quàm utilis, nec magìs ardua quàm curiosa, cujus explicationem duo* Galliarum *Lumina*, Fernelius & Laurentius, *ità attigerunt, ut uterque in aliquibus sit lapsus, neuter omnes ejus difficultates penetraverit aut latebras aperuerit: in quibus elucidandis ità se hic Author gessit, ut Ingenii*

genii

genii perſpicaciam cum Iudicii ſoliditate conjunctam expreſſerit. Ejuſdem Hippocraticam *Febrium Ætiologiam & Prognoſin propediem, cum Deo, exhibebimus. Tu interim hoc fruere, Lector, & vale.*

Edmundus de Meara, *M. D.*

Authoris Filius.

CAPUT I.

Quid sit, & an sit Morbus Hæreditarius.

MOrbus is dicitur *Hæreditarius*, qui cùm Parentem afflixerit, ejúsque radix solidæ cuipam Parentis parti firmiter inhæserit, Hæreditario quodam jure in Posteros descendit. Per *Parentem* autem intelligo non modò proximum, sed & remotum: multi enim morbis infestantur hæreditariis, quorum nec alteruter Parens, nec Avus aut Avia ejusmodi morbis fuerint divexati. Si autem in nullo Majorum apparuerint, Hæreditarii non appellantur. Addidi (*Hæreditario jure*,) quia tum Parentes tum Posteri eodem specie morbo nonnunquam corripiuntur, qui tamen ex accidenti illis contingit, ac proinde *accidentarius*, non *hæreditarius*, dici meretur. *Accidentarium* appello morbum omnem cujus semen, principia & causæ ægrotanti non sunt ingenita, sed aliunde quàm ex vitæ principiis advenerunt: ídque vel ipso generationis aut conformationis tempore, occultâ Planetarum fixorúmque Astrorum influentiâ, (cui non levem morborum generandorum vim attribuendam existimo;) vel reliquo gestationis tempore, ex alimenti quod fœtus in utero carpit vitio; vel postquam fœtus in lucem est editus; qualis & quæcunque sit causa:

Solius

Solius namque morbi Hæreditarii radix ante fœtûs generationem, vel ſaltem ante abſolutam ejus conformationem, alicui alterutrius Parentis parti fixæ inhæret, unáque cum alterutro vitæ principio, Semine ſcilicet vel Sanguine, in prolē transfunditur, unde propriè loquendo, proprii prolis morbi, non accidentarii, infauſtæ hæreditatis jure conſurgũt.

Dari morbificam ejuſmodi Hæreditatem, Medicorum nemo eſt qui non affirmat, ídque quotidiana docet experientia: Elephantiacum cum Elephantiacos, Arthriticum Arthriticos, Nephriticúmque Nephriticos procreaturum vulgò expectatur, &, plerumque experimur. Quinimo quamplures cernere licet Familias, quarum ſingulæ peculiares quoſdam Morbos ità ſibi vendicant, ut omnes de eadem ſtirpe ſati eoſdem ferè Morbos patiantur, eorúmque multi eodem ætatis annorúmq; circuitu & curriculo, cúmque iiſdem ſymptomatis, aut parùm diverſis, vitæ terminum claudant. Quòd ſi quis, ut aliquando contingit, iis non ſit morbis obnoxius qui Familiæ unde ortus dicitur peculiares ſunt & indigetes, non levem indè conjecturam vulgus capit, hominem illum in alienum omninò genus tranſiiſſe, ſpurióque de ſemine natum eſſe. Neque ſanè vulgaris hæc opinio omni prorſùs ratione deſtituitur. Experimur enim unum aliquod morbi genus in peculiarem hanc vel illam terræ plagam ità ſævire, ut ab ejus furore nullus ferè incola liber evadat, quem idcirco *Endemium* vocant;
cum

cùm tamen in reliquis Orbis regionibus terrifica illa lues neque visa fuerit, neque audita. Ante Annum Salutis 1494. Venerea contagio, quam nostrates *Gallicum* morbum, *Galli Hispanicum* & *Italicum* nuncupant, *Europæis Medicis* incognita & inaudita fuit, licèt multis antea seculis apud *Americanos Indos* ità debacchata fuerit, ut nulli pepercerit. Sic olim *Galliæ Narbonensis Carbo*, *Lepra Alexandriæ*, *Bronchocele* montium *Sabaudiæ*, *Scorbutus* etiam uunc Incolarum maris *Baltici*, *Pædarthrocace Angliæ* endemii fuerunt morbi, ut vix alibi conspicerentur; quemadmodum & cæteræ Regiones suas habent Pestes, quas alumnis suis liberaliùs quàm quascunque alias divitias impertiuntur. Singulæ item Anni Tempestates, variæ hominum Ætates, diversæ Temporum mutationes, varias, pro cujusque ingenio, Ægritudines, easque epidemicas, hoc est, infinitæ multitudini communes, pariunt, ut docet *Hippocrates*, 3. Aphorism. De anni temporibus ità, Aphorism. 19. *Morborum genus omne omnibus anni temporibus existit; sed tamen eorum alii certis anni temporibus faciliùs existunt & ingravescunt.* Specialiùs loquitur in sequentibus. *Vere*, inquit, Aphorism. 20. *Insaniæ, Epilepsiæ & Melancholiæ summa sunt omina, Sanguinis profluvia, Anginæ, Gravedines, Raucitates & Tusses & Lepræ, Impetigines, Alphi, plurimæque Pustulæ ulcerosæ prurientésque, & Tubercula, & Articulorum dolores. Æstatis* pariter morbos

bos Aphorif. 21. recenfet, & qui *Autumno* contingere folent Aphorifm. 22. & qui *Hyemi* familiares funt Aphorifm. 23. *Æftatum* morbos profequitur in fubfequentibus omnibus ufq, ad finē libri. Si quis fcire velit quales morbos quæque temporum mutationes defectionéfque producant, legat Aphor. 11, 12. 13, 14, & 18. ejufdem Libri.

Jam fi loci, temporum, ætatis & auræ tantum eft in multitudine inquinanda robur ob cœli folíque communionem, eandémne vim negare decet Semini, quod intrinfecum & effentiale eft multorum principium?

Quum denique Parentum Virtutes & Vitia (quæ Animi potiùs quàm Corporis cenfentur diathefes) vi quâdam hæreditariâ à femine in Sobolem propagari agnofcimus; quid fuadet ut Morbos, materiales corporeófque affectus, à Parentibus feminali virtute (admirandâ quidem, fed fœcundâ non minùs in bonis quàm in malis) Soboli communicari non credamus? Imò verò cùm femen in fe fingularum partium Corporis, unde dimanat, ideam, formam & proprietates potentiâ contineat, (unde fexûs, temperiei, effigieíque præcipua petenda ratio,) quis meritò mirari poffet morborum genere ullo Parentes affligi, quod occulta, fed fertilis, illa in femine qualitas in Liberos non derivet? Conftat igitur Morbos dari Hæreditarios: & cùm quid fint abundè declaraverimus, ad alias magìs difficiles, quæque fubtiliori indigent ingenii acumine, difcutiendas Quæftiones accedamus.

CAP.

CAPUT II.

Quæ sit Morbi Hæreditarii *Causa: & an omnes Morbi sint Hæreditarii.*

Fernelii Opinio.

VAstissimum mihi proponitur disputandi transfretandum æquor, contrariis Doctissimorum totius ferè *Europæ* Medicorum flatibus ità exasperatum, ut nostræ rati æstuantibus ab undis non mediocriter metuendum sit: sed quantò laboriosior futura est hæc nostra navigatio, tantò majore, ut spero, cum voluptate in tranquillum Veritatis portum nos secundum Philosophiæ flamina deducent. Philosopho jucundum est speculatu, & Medico cognitu utils, unde promanat infelix illa fœcunditas quæ quibusdam morbis inest; unde felix aliorum morborum sterilitas, quâ inepti redduntur, ut à majoribus in posteros transfundi nequeant.

Fernelius, Vir optimè de re Medica meritus, utpote qui absolutam Jatrices Cyclopædiam contexuit, quíque abstrusiores Artis latebras admirandis ingenii radiis collustravit, duplicem assignat morbosæ hæreditatis causam, Seman scilicet & maternum Sanguinem; vúltque vi Seminis, ut videtur, morbos omnes Hæreditarios esse posse, vi Sanguinis multos, non omnes. Primi Patholo-

giæ

giæ Capite undecimo, Morborum causas investigans, per Semen ait natos recipere morbos omnes quibus Pater generationis tempore possidebatur, per Sanguinem eas ægritudines quæ Matrem utero gestantem corripuerunt. At nullus ferè excogitari potest morbus, quo non sit possibile aut generantem patrem, aut prægnantem matrem laborare. Generantem patrem omnes suos morbos in prolem unà cum semine transmittere judicat, duobus (ut ex ejus verbis colligere possum) persuasus argumentis. Primò, Cùm Semen, quod vel ab universo corpore, ut loco jam citato asserit *Fernelius*, vel à cerebro, corde & hepate, ac præcipuè à cerebro demittitur, ut 7. Physiologiæ apertis asserit verbis, singularum in se partiũ Ideam, formam, temperiémque potentiâ contineat, ut Medici omnes unanimiter attestantur; credibile est & valde probabile, singularum partium morbos, earúmque causas, in eodem Semine potentiâ contineri, & in liberis processu temporis in actum pullulare. Aliud argumentum ab Experientia elicitur. Mutilus mutilos, Epilepticus epilepiticos, & Leprosus leprosos gignit: at nulla videtur assignari posse ratio, cur ejusmodi morbi fœcundiores essent in suo genere multiplicando vi seminis, quàm alii omnes in suo. *Fernelii* igitur Opinio est, Morbos omnes Seminali virtute in Sobolem transferri posse.

De Sanguine materno idem sentire videtur Pathologiæ antè citato Capite, his verbis: *Quin-*

Quinetiam maternus Sanguis, primum fœtûs alimentum, altera est temperamenti & constitutionis causa; atque is sua etiam vitia, at leviùs quàm Semen, in Corpus inserit. Quod & quibusdam observationibus confirmat. *Animadvertimus*, inquit, *si gravidam medio gestationis tempore Quartana Febris adoriatur, partum edi qui diu postea Quartanâ Febre conflictabitur; atque si nono ea mense Pleuritide prematur, prolem quoque gigni in Pleuritidem proclivem; quemadmodum & ejus, cui Abscessus ex aure octavo mense proruperat, filium in omnem vitam purulentas aures habuisse.*

At Septimo Physiologiæ Cap. 6. Morborum quorundam, eorúmque *Hæreditariorum*, Sanguinem causam esse posse negat, *Id*, inquit, de fœmineo Semine verba faciens, *vim habere procreantem atque fingentem indè colligitur, quòd non alium in his quàm in maribus ortum & à testibus & à vasis acceperit; quòd etiam mulier quæ morbo Comitiali, Calculo aut Podagrâ affligitur, prolem generat horum malorum hæredem; quòd demum partus sit plerumque matri similis: Quæ omnia non maternus Sanguis, sed quòd ab illa profusum est Semen efficere potest.* Hic locus cum priori collatus, aut *Fernelium* omninò inconstantem & obliviosum indicat; aut, quod verisimilius est, eum tenuisse, Sanguinem morborum quidem Hæreditariorum causam esse posse, non tamen omnium, quanquam discriminis rationem nullam ostendat.

CAPUT III.

Fernelianæ *Opinionis Confutatio.*

F*Ernelium* ingenio fuisse felicissimum & eruditione celeberrimum fatendum est; utriusque enim perennia supersunt monumenta, quorum merito inter clarissimos Artis *Asclepiadææ* principes nullo unquam ævo non commemorabitur: attamen usu plerumque evenire videmus, acutiora ingenia gravioribus obnoxia erroribus: perspicaces siquidem animi, cùm novis semper inhient inventis, trito & pluribus communi tramite incedere nolunt, imò per devia & scopulos inaccessos cursum plerumque tenent, ex majori operis difficultate uberiorem laudem & gloriam cumulatiorem captantes. Haud tamen perinde facile est quempiam per insuetas & cæcas semitas solum sine duce vagantem à proposito itinere nunquam non deflectere. Hujus rei si quispiam alius qui de re Medica scripsit testis esse potest, omnium sanè maximè luculentus *Fernelius*. Ut enim Artem quamplurimis ditavit ornamentis, ità & multas in eam introduxit Hæreses. Contra omnium Medicorum non modò opinionem, sed & rationem & experientiam, 6 Pathol. Cap. 18. asserere non veretur, omnem Arthritidem frigidam esse, nullam calidam, eámque ex frigido humore, utpote

utpote ſeroſo vel pituitoſo, nunquam ex ſanguineo, vel bilioſo, vel melancholico generari: humorem præterea qui Arthritidis cauſa eſt, in articulos à viſceribus nunquam demitti, ſed ſemper ab externis capitis partibus & extra calvariam poſitis per ſumma corporis ſub cute, non per vaſa, deſcendere. Eodem 6. Pathol. Cap. 12. Calculum nullum in veſica generari contendit. Formæ & materiæ morborum unicus eſt author, de Morb. differ. Cap. 7. Nec minùs ſanè rationi abſona ſunt quæ de Morbis *Hæreditariis* protulit.

Duo ſunt præcipua Opinionis *Fernelianæ* Capita. Alterum, Seminali virtute morbos omnes *Hæreditarios* reddi poſſe. Alterum, Morbos quoſdam Hæreditarios, non omnes, aliquando à Sanguine originem ducere. Utrumque ſucceſſivè impugnabo. Et ut à priori incipiam; Quis non experitur quotidie generantes Parentes multis infeſtari Tumoribus contra naturam, multis Ulceribus, multis Vulneribus, quæ neque ſeminali virtute neque aliter Liberis communicant? Mirum igitur quid *Fernelium* in hæc verba impulerit? *Quocunque morbo Pater cùm generat tenetur, eum cum Semine transfert in Prolem.* Ipſis profectò non credit ſenſibus, atque Extaſi aliâque Vigilantis ſomnium appellatur, eâque per totam durante vitam, laborat; aut Tumores, Ulcera & Vulnera Morbos eſſe negat, contrà, quàm tum omnes Medici uno ore ſtatuunt, tum ipſe Septimo Pathologiæ, ubi de Externis corporis Affectibus agit, paſ-
ſim

ſim teſtatum reliquit. Non negabit præterea Morbos eſſe Catarrhos, Ophthalmias, Aſthmata, Cephalæas, Febres, omnéſque alios affectus à fluxilibus humoribus dependentes: At plerumque horum nullus, quamvìs generantem Parentem infeſtet, ad Prolem vi ſeminis transfertur, propterea quòd eorum radix & cauſa nequaquam fixa eſt aut fixæ alicui parti inhæret, ac proinde eorum tinctura Semini omninò non imprimitur. Ad id verò cui tamquam fundamento maximè innititur *Fernelius*, Semen à qualibet corporis parte, vel à cerebro, corde & hepate demitti, & conſequenter partium omnium vires defectúſque in fœtum tranſportare; reſpondeo, Semen formam ſuam à Teſtibus vaſiſque ſpermaticis accipere: nullæ enim aliæ partes vim habent ſpermatopoieticen præter Teſtes & prædicta vaſa, quæ ad id muneris à Natura ſunt conſtituta. Quòd ſi etiam concederetur, ut concedendum non arbitror, ab omnibus partibus Semen defluere, non indè tamen ſequeretur, illud cujuſque partis affectiones omnes earúmque cauſas fœtui imprimere poſſe: non enim neceſſe eſt, imò nec probabile, Semen impreſſiones ullas ſecum tranſportare, quarum non ſint tenaces & fixæ radices, corpori à quo demittitur Semen inhærentes. Cæterùm multi ſunt morbi facilè diſſipabiles, nec ulla eſt pars corporis quæ ejuſmodi morbis non ſit obnoxia. Non omnes igitur morbi Hæreditariam fœcunditatem aſſequuntur; neque quoniam quam-

quamplurimis morbis ejusmodi fertilitas inest, eandem in omnibus admittere debemus, ob rationem jam dictam: quod secundo *Fernelii* Argumento plenè satisfacit.

Hæc de priori parte sufficiant. Jam de posteriori pauca dicamus, plura in duobus sequentibus Capitibus dicturi. Negandum profectò non est fœtûs temperamentum & constitutionem ab alimento quo in utero utebatur non parùm dependere, ejúsq; alimenti infelici beneficio fœtum in varios præcipitari morbos, eósque interdum Hæreditarios: Si enim postquam in lucem est editus, jámque robustior factus, alterius mulieris, utpote Nutricis, vitia & infirmitates contrahit, propterea quòd ejus lacte nutriatur, ac propterea Medici non Infanti, sed Nutrici medicamenta præscribunt, ut lacte expurgato puris & salubribus infans vescatur esculentis; impossibile, si qui fuerint defectus effatu digni in nutrimento quo toto gestationis tempore frueretur, dum adhuc tenellus esset, & veluti malliuscula cera quamlibet impressionem facillimè recipiens, quin in eos delabatur, eísque per aliquod vitæ tempus, si non per totam, infestetur, donec vel alterius alimenti, vel ætatis, vel aeris, vel medicamentorũ virtute prava illa dispositio prorsus abigatur, & nova constitutio introducatur. Est autem animadvertendum, Sanguinis vitium quod morbos causat hæreditarios sanguini inesse oportere ante viscerum, parenchymatum, solidarúmque partium conformationem; nam si post quartum

à conceptione mensem, quo tempore ultima partium conformatio absolvitur, fœtúsque moveri incipit, impuritas morbosa sanguini accesserit, non adeò fixa fœtui semina infigere valet, ut tenax morbus dici mereatur qui indè consurgere potest, quamvìs quædam in morbos proclivitas indè enascatur, quæ non nisi magno labore amovetur, modò impuritas magna sit, & fæculentæ ac tenacis naturæ, quæ non sit facilè dissipabilis. Quòd si verò vel ante conceptionem, vel primis conceptionis mensibus, fixâ aliquâ morbositate sanguis maternus inquinatus sit, eandem certè morbositatem mater fœtui communicabit, morbúsque consurget Hæreditarius.

Hæc omnia *Fernelius* concedit; Calculum tamen, Atthritidem & Epilepsiam Sanguinis vitio à Matre in Sobolem transferri negat. Sed quæ ratio diversitatis? nulla certé. Nam si fluxiles minúsque permanentes Sanguinis impuritates in Liberos Mater transfert, multò magis stabiles & fixas. Sed hæc fusiùs tractabimus in refutatione eorum qui nullos morbos arbitrantur fieri Hæreditarios, nisi beneficio Seminis.

CA-

CAPUT IV.

Laurentii *Opinio.*

ALter Medicorum Coryphæus, *Andreas Laurentius*, *Henrici* Quarti *Gallorum* Regis Consiliarius & Medicus ordinarius, & quondam in *Monspeliensi* Academia celeberrimus Professor, Lib. 8. Anatomiæ, Quæst. quintâ; nullos morbos vitio Sanguinis Hæreditarios fieri asserit: ubi Peripateticorum Opinionem improbans, qui muliebre semen infœcundum esse volunt, sic urget. *Sed quid de Hæreditariis morbis respondere queant non video: Arthritica arthriticum, Epileptica epilecticum, & Calculosa calculosum gignit, non Sanguinis vitio, quis enim Sanguinem menstruum singularum partium Ideã in se continere unquam dixit? Impurus quidem Sanguis debilem & morbosum fœtum reddet: sed renibus calculosam, arthriticis arthriticam dipositionem imprimere soli hoc Semini, quod fatalem in se moriendi & vivendi necessitatem continet, est concessum.* Idem etiam asserit Quæstione nonâ ejusdem libri, in confutatione Opinionis *Mercurialis* de causa Variolarum. *Hæreditarii*, inquit, *omnes morbi non nisi per Semina liberis communicantur.* Addit ibidem; diathesin illam quæ in posteris multiplicatur, debere inhærere solidis Parentum partibus, alioquin ad poste-

posteros non perventuram: per solidas autem partes solas spermaticas intelligit, ut videre est apud ipsum 1, Anatom. q. 10. Cùm igitur innumeri sint morbi qui in humoribus & carnosis partibus sedem habent, non omnes morbos Hæreditarios esse posse existimat. Porrò, cum duplex sit Morborũ genus, quorum alii dicuntur fientes, alii facti; in his, non in illis Hæreditariam fœcunditatem admittit. Facti appellantur illi morbi, qui post causæ (quâ in subjectũ introducuntur) ablationem in subjecto radicaliter manent, ut Arthritis Etsi enim humor in articulo contentus, arthriticúmque dolorem causans, Catharticis aut aliter auferatur; nisi tamen recipientes partes, utpote articuli, ab intemperie relicta liberentur, illíque atque etiam mandantia viscera roborentur, Arthritis omninò curari nequit. Fiens verò morbus is est, qui ablatâ causâ efficiente permanere non potest, neque actu neque potentiâ, ut Morbilli & Variolæ. Postquam enim materni Sanguinis impuritas, quæ Morbillorum & Variolarum in prole causa est, per exanthematum eruptionem criticámque excretionem penitus semel ablata est, nulla superest ad ejusmodi morbos dispositio, neque in eos periculum est relapsûs. Summa *Laurentianæ* Opinionis est, non omnes Morbos esse Hæreditarios, & ex Hæreditariis nullum vitio Sanguinis fieri. Idem videtur sensisse *Iulius Palmarius*, Medicus *Parisiensis*, de morbi Hæreditarii causa: in Opere enim de Morbis contagiosis, Tra-

tactu

tactu de Elephantiasi, Cap. 3. inter alias Elephantiæ causas jus enumerat hæreditarium, ídque à solo Semine promanare statuit tum ibi, tum ejusdem Tractatûs Cap. 7.

CAPUT V.

Confutatio prædictæ Opinionis.

LUbens *Laurentio* concedo, morbos omnes Hæreditarios esse non posse: ídque, ni fallor, in *Fernelianæ* Opinionis Confutatione ostensum est. Cùm verò à morbi Hæreditarii Causis maternum Sanguinem omninò excludat, neque illi, neque ejus sectatoribus assentiri possum. Quamquam Medicus celeberrimus sit & multijugâ eruditione insignis; aliquando tamen bonus dormitat *Homerus*, ac nemo hominum in omnibus sapit Nullam ejus video rationem quâ quod dicit demonstrari possit; in contrarium autem multas, è quibus unam hanc validissimam & irrefutabilem reputo.

Humanæ generationis, quemadmodum & cujuscunque alterius actionis, duo sunt Principia, activum scil. & passivum. Semen activum esse & efficiens tum Medica tum Peripatetica docet Schola: Addunt Medici, Semen non solùm efficiens esse ratione spirituũ animalium & virtutis plasticæ in eo residentis, sed & materiam, ex qua partes omnes spermaticæ constant. Contrà Peripate-

tici ex ſolo Sanguine partes omnes, tum ſpermaticas tum carnoſas, ut materiali principio; conſtare contendunt, & Semen ſolius efficientis munere fungi. Et ſanè quamquam cum Medicis dicendum ſit, Semen, quod duplici conſtat ſubſtantiâ, ſpiritibus ſcilicet & Craſſamento, ratione ſpirituum opificem eſſe, ratione Craſſamenti materiam ſpermaticarum partium, ut fusè docet *Laurentius*, Controverſ. Medic. q. 7. vix tamen concipi poteſt quî fieri poſſit, ut ex tantillo ſolius Seminis injecto tota omniū ſpermaticarum partium, oſſium viz cartilaginum, vinculorum, nervorum, arteriarum, venarum & membranarum moles conſurgat. Nec ſatisfacit quod *Laurentius* reſpondet, ex ſolo ſcil. Semine ſpermaticarum omnium partium prima filamenta & ſtamina confingi ortúmque ducere, incrementum verò & perfectionem à Sanguine recipere: hæc, inquam, reſponſio argumentum non ſolvit: Nam præterquam quòd eadem ipſa filamenta ex ſolo Semine configurari incertum ſit, (veriſimilius fortaſſe, ſtatim poſt Seminis ab utero amplexum, ſpiritibus in Semine antea ſopitis, jam ab uterino calore excitatis, munus ſuum, conformationem ſcilicet, inchoantibus, Sanguinis portionem illuc confluere, providæ Naturæ imperio, ut ex utroque principio ipſa eadem filamenta à divina Seminis facultate procreatrice fabricarentur; quod nullam involvit impoſſibilitatem, quicquid *Laurentius* in contrarium dicat) conceſſo etiam ſolius Seminis craſſa-

crassamentum staminibus illis delineandis materiam præbere; fateri tamen oportet *Laurentium*, Sanguinem in spermaticarum partium substantiam converti, quandoquidem ex eo incrementum & perfectionē accipiunt. Non parùm igitur errat dum solum Semen partium spermaticarum materiam arbitratur: ex iisdem namque constamus quibus & nutrimur. Quum igitur fixiorum magísque permanentium corporis partiū, quæ spermaticæ appellantur, (non quòd ex solo fiant Spermate, sed ad differentiam carnosarū, in quarum compositionem sperma non ingreditur) Sanguis materiale sit principium, si fixa aliqua impuritas, quæ morbositatis causa esse possit, Sanguini insit, (quod multoties contingit) fieri non potest quin & illæ eandem impuritatem, ex eâque consurgentem morbositatem, participent, (nisi causa aliqua fortior impediat;) & consequenter ex Sanguinis quemadmodum & Seminis culpa morbos consurgere Hæreditarios necesse est.

Sed dicet aliquis Semen fortius esse Principium, fortiorémque Causam: sanum ergò existens, Sanguinis impuri vitia abolere & à fœtu excludere. Ad hoc respondeo, Leviora quidem Sanguinis vitia à Semine sano & forti aboleri; graviora corrigi, non aboleri, neque à fœtu secludi: hinc tamen bene inferri posse, morbos Hæreditarios è Sanguinis pernicie ortos non usque adeò stabiles & radicatos esse, ac illos quorum causa Semen simul & Sanguis fuerunt: imò & solius Seminis vi-

tia longè graviora esse quàm Sanguinis; meliorum enim & fortiorum Corruptio major est & fortior, ut patet in uteri strangulatu, qui si à Seminis retentione oriatur, terribilioribus premet symptomatis quàm si à mensium suppressione dependeat.

At ultrà urgeri potest ex verbis *Laurentii* antè citatis, Annotat. 8. q. 5. Menstruum nullâ est agendi facultate præditum, neque partium in se Ideam aut actu aut potentiâ continet. Non potest ergò Infantis Renibus calculosam Parentis dispositionem, aut articulis arthriticam imprimere; alioquin duo sequentur absurda: Aget siquidem quod agere nequit Sanguis, quum solùm Semen principium sit activum; & dabitur quod in dantis potestate non est, partium nimirum morbosarum Idea, quæ in Seminis, non Sanguinis potentia latet. Subtile sanè argumentum, cujus tamen robur exiguum, & solutio est facillima. Admitto spiritus in Semine latentes auctores esse & opifices actionum omnium conformationis: affirmo autem partium Ideam sive similitudinem, & morbosam ac sanam dispositionem, non in spiritibus, sed in altera Seminis parte, quæ Crassamentum dicitur secundùm aptitudinem residere: est enim materia, non efficiens, in cujus potentia subsequentes omnes formæ continentur, & ex qua educuntur. Spiritus igitur partes omnes efformant & figurant, nullam verò novam introducunt dispositionem, cujus radix & causa in materia non præextiterant.

Quem-

Quemadmodum Statuarius varias Statuas ex variis materiis, imò & ex ejusdem materiæ variis, sed hæterogeneis, partibus condit, argenteam tamen non nisi ex argento, neque auream nisi ex auro: sic Spiritus Naturæ opifex in Semine simul & Sanguine, ut suprà ostendimus, os, nervum, cartilagines, reliquásque fœtus partes fabricat, sanum quidem os aut nervum non nisi ex semine & sanguine sanis, morbosum verò vel ex semine vel ex sanguine morboso. Quamquam igitur Semen ratione spiritûs efficiens sit, qui Parentum morbósam dispositionem de potentia in actum in prole elicit; ejus tamen dispositionis causa & seminarium interdum in Sanguine, non in Semine consistit. Hoc idem asserit *Magirus*, egregius Medicus & Philosophus insignis, Pathologiæ l. 1. c. 11. & *Milius*, in operis Chymico-medici Tractatu primo, quem *Basilicam medicam* appellat, Lib. 2. Cap. 2. & *Duncanus* in Artis Medicæ Lib. 3. Cap. 1.

CAPUT VI.

Quercetani *Opinio.*

TErtia superest Opinio *Iosephi Quercetani Henrici* itidem Quarti *Gallorum* Regis Consiliarii & Medici ordinarii, Viri in utraque Medicina, Dogmatica & Hermetica sive Spagyrica, Clarissimi. Hic in

Tractatu quem de Arthritide & Calculo ad *Riverium* ejuſdem Regis Archiatrum ſcripſit, in morborum Hæreditariorum origine expiſcanda novâ incedit viâ, noviſque inſiſtit fulcris in Dogmaticorum Schola non niſi nuper cognitis. Tria ponit ſumma morborum genera, Sulphurea, Salina & Mercurialia, tribus rerum omnium, ut Spagyricis placet, principiis hypoſtaticis, Sali, Sulphuri & Mercurio correſpondentia. Spagyricorum autem Sal, Sulphur & Mercurius Mineralia illa non ſunt quæ à mercatoribus vulgò venundantur, ſed tres ſenſu perceptibiles ſubſtantiæ, quæ Chymicæ analyſeos beneficio ex qualibet ſubſtantia corporea elementata erui poſſunt. Mineralium autem iſtorum nomina illis impoſita ſunt, tum quòd illis analoga ſint; tum quòd inter ſe eſſentiâ, proprietatibus & actionibus tantum differant quantum Mineralia in ſuo genere inter ſe. Mercurius primum eſt quod in Chymica corporum reſolutione apparet, liquor aqueus, aëreus, acidus, permeabilis, & penetrabilis; à quo, ſecundùm *Beguinum*, Tyrocin. Chym. Cap. 2. nutricatio omnis, ſenſus, motus, colores, vires & præproperæ ſenectutis retardatio. Aëri aſſimilatur, quòd caloris vi in auras facillimè abeat. Aquæ etiam elemento confertur, quòd fluidus ſit, nec proprio, ſed alieno termino, dum in ſua eſt natura, facilè continetur, quæ humidi eſt apud *Ariſtotelem* definitio, 2. de Generatione, textu 23. Sulphur oleaginoſum quid eſt, viſcidum, pingue:

gue & resinosum, proximúmque post Mercurii liquorem à corporibus destillatoriâ Spagyricorum arte extrahitur; & Igni comparatur, quod facilè flammam concipiat & ardeat, quemadmodum & quæ de ejus natura participant, ut resinosa & pinguia omnia. Sal ultimum est, quod post Mercurii & Sulphuris extractionem in destillatorii vasis fundo residet, siccum & salsum corpus, mixta à putredine defendens, rebúsque omnibus determinationem, soliditatem, sapores, nec non varias dissolvendi, coagulandi, detergendi & evacuandi facultates impertiens. Analogiâ respondet Terræ; non quod frigidum & siccum sit, uti Terra esse dicitur, sed quod firmum atque fixum sit principium & calida agendi facultate præditum: Cunctarum quippe rerum generationi inservire creditur. Tria hæc in unoquoque mixto reperiri variis exemplis seu experimentis probat idem *Beguinus*, loco jam citato. Unum hic recensere non pigebit. *Ligna*, inquit, *viridia crementur; egredictur primò Aquosum quiddam, quod ignis flammæ concipiendæ est planè inidoneum, & in fumum conversum, si colligatur, in Aquam resolvitur, dicitúrque Mercurius. Deinde exibit Oleaginosum quiddam facilè inflammabile, quod in vapores resolutum, si cohibeatur, in Oleum abit, vocatúrque Sulphur. Tandem remanet siccum & Terrestre, quod ex cineribus aquæ beneficio extrahitur, ínque humido & frigore solvitur, calore autem concrescit, Salísque nomen obtinuit.* Modum

præterea quo tres hæ naturæ simul consistere, & mixtum atque perfectum corpus constituere possunt, & quid altera alteri præstat, *Quercetanus* in Tractatu de Internis Signaturis in hunc modum explicat. *Cùm humiditas, inquit, Mercurialis, volatilis ac spiritualis cum parte terrena corporea atque fixa, Sale scilicet, propter ingentem discrepantiam & contrarietatem utriusque consociari facilè non possit, opus fuit medio seu quodam sequestro, qui utriusque, hoc est, tam spiritualis quàm fixi, participatione utrumque conjungeret: atque hic est Sulphur seu Oleum, quod inter fixum & volatile medium quiddam tenet; nunquam enim tam facilè nec tam citò distillatur oleum ac aqua. Accedit quòd Sulphuris sive oleaginosi corporis substantia sit, ideóque aptissima ad combinationem reliquorum duorum, ad efficiendam bonam, æquabilem & perfectam mixtionem.* Quod & exemplo confirmat. *Nunquam,* inquit, *tenax atque laudatum cæmentum fit ex sola aqua atque arena; sed calce insuper opus est, quæ utraque illa tamquam oleum ac gluten quoddam connectit. Sine Sale reliqui duo humores, fluxiles & suâ natura mobiles, fixum firmum & solidum corpus constituere nequeunt. Humor denique Mercurialis reliquorum est tamquam vehiculum, ad penetrationem & mixtionem facilitandem inserviens.*

His pro fundamento positis, cùm Sanitas nihil aliud sit Medicorum omnium confessione, quàm debita Principiorum ex quibus unum-

unumquodque Vivens componitur, eorumque actionum proportio & symmetria, atque Morbus eorundem Principiorum actionumve ametria, inferunt Hermetici morbos omnes vel Mercuriales esse, vel Salinos, vel Sulphureos. Si tres hæ substantiæ debitè pro ratione Viventis permixtæ sint, singulæque debitis suas operationes proportionaliter exerceant, hinc Sanitas Longævitásque. Si verò illarum aliquá vel omnes proprios excedant cancellos & limites, ac suo quæque non fungatur officio pro cujusque subjecti exigentia, infinita emergunt Morborū genera, alia Sulphuris, alia Salis, alia Mercurii vitio. Singulorum proprios morbos defectusque *Quercetanus*, Libro de Recondita rerum natura, & Tractatu de Internis rerum Signaturis recenset; ad quæ loca qui accuratè illos scire cupit ablegamus, nobis hîc sat esse existimantes, ejus de Morborum Hæreditariorum Causis opinionem dilucidè explicare. Posito igitur Morbos omnes vel Salis, vel Sulphuris, vel Mercurii naturam participare, concludit *Quercetanus* in Consilio antè citato, morbos eos qui Salis fiunt vitio, ut Lepra, Arthritis, Calculus, fixas habere radices, proindéque Hæreditarios plerumque esse; reliquos autem morbos, quia principiorum fluxibilium & volatilium, ut Mercurii & Sulphuris, culpâ procedunt, quales sunt Catarrhi omnes & Febres, haud ità facile ad posteros pertingere; nam nec semina suâ firmiter figunt, nec tam altas agunt radices, quòd tenaciùs impressas

non

non habeant tincturas. Salis atque etiam Sulphuris fixi energiam in morborum transplantatione, similitudine à Plantarum radicibus & seminibus ductâ, sic probat. *Si*, inquit, *Plantarum radices vel semina transplantes, facillimè novas agunt radices & regerminant, adeóque novos edunt fructus; quod neutiquam fiet de floribus aut foliis, in quibus aut Mercurius volatilis, aut Sulphur & Oleum volatile semen habent. Sal autem fixus perpetuò in radice continetur, & in quibusdam caulibus & surculis medullosis, & Sulphur fixum in semine: quapropter ex his transplantantur omnia vegetabilia; at à Mercurialibus, quæ facilè evanescunt, non item; quemadmodum nec à Sulphure volatili præditis, cujusmodi sunt flores, & nonnullorum folia.*

CAPUT VII.

De Principiis Chymicis Sententia Authoris.

HÆc quæ ex *Quercetano* de rerum Principiis Morborúmque Causis retulimus, quòd ex *Hippocratis*, *Aristotelis* aut *Galeni* monumentis non sint deprompta, tanquam inania & absurda doctissimi quamplures, & vulgares plerique omnes tam Medici quàm Philosophi, rejiciunt, necnon eorum nonnulli scriptis aculeatâ virulentiâ refertis in eundem *Quercetanum* alióſque *Spagyricos*

gyricos immaniter sæviunt. At ego, ut liberè quid sentiam fatear, quamquam Veterum, præcipuè *Hippocratis* & *Galeni* in Medicina, *Aristotelis* in Philosophia decretis semper ferè insistendum, ab eorúmque doctrina rarissimè recedendum firmiter teneam; negare tamen non audeo, ejusmodi substantias seu principia hypostatica, quæ analogiâ quadam Sal, Sulphur & Mercurium repræsentant, in omni corpore mixto reperiri. Et miror profectò quâ fronte quisquam experientiæ (scientiæ omnis & cognitionis inventrici) repugnare præsumat, nisi pro ratione sufficiat, multos & pudere & pigere quidquam de novo admittere, quod confirmatæ eorum opinioni adversetur, à qua nè latum quidem unguem recedere sustinent, nè priùs non rectè sapuisse videantur: multos tanta cum fatuitate, nè dicam Idololatria, *Hippocratem*, *Aristotelem* & *Galenum* venerari videas, ut quicquid ab illis non dictum, non dicendum, quicquid ab illis incognitum, non cognoscendum putent. Sed quàm longè decipiantur ex eo constat, quod ipse *Galenus*, *Hippocratem* & *Aristotelem* multis in locis redarguat: quòdque Artium singularum (Medicinæ maximè) ambitus ità sit infinitus, ut nemo à mundi orgine ad hunc usque diem omnia quæ in Arte ulla cognitu sunt necessaria perfectè & usquequaque cognoverit. Nulla præteriit post *Hippocratem* mundi ætas, nullum lustrum, nullus ferè annus, qui nova experimenta Therapeuticæ

in

inservientia non protulit, quorũ quãplurima à Mulierculis & Idiotis casu & fortuitò fuerunt inventa. Quid igitur mirum ingeniosus Medicos & Philosophos, ratione, diligentiâ & quotidianâ experientiâ ducibus, antiquorum monumenta multis ditâsse documentis, multis adauxisse incrementis? Equidem si *Hippocratis*, *Galeni*, & *Aristotelis* manes corporibus quæ olim induti erant reunirentur, & in terras revocarentur, animo obstupescerent & magnopere gestirent artem Medicam tot hodie ornamentis illustratam conspicere, tot novis inventis ditatam, tot mirificis operationibus locupletatam, quæ eorum temporibus & multis pòst seculis in *Cimmeriis* erant tenebris sepulta. *Galenus*, 1. de Simplicium medicamentorum facultatibus, c. 18. diversas in aceto substantias agnoscit, partes scilicet alias calidas, alias frigidas, quarum separandi artem ita deperibat, ut pro ea comparanda omnes subire labores, omnibus objici periculis se promptum & paratum dixerit. Quod verò *Galenus* tanti æstimabat, & tantopere callere exoptabat, nullus jam vel trimestris Chymicus ignorat. Asserit *Aristoteles* myrrham, thus & cætera quæ lacrymæ appellantur, terrea esse, & quæ ejusmodi sunt, negat exhalare, cùm non liquentur: quare in ejus opinione illorum destillatio frustra tentabitur; quod falsum esse experimur, cùm ex omni mixto aquã destillari posse videamus, licèt in majore copia ex uno, in minore ex altero, pro diversa cujusque natura. Non sunt igitur

igitur Veteres usque adeo suspiciendi, ut nihil illis adjici, nihil adimi posse videatur; neque Neotericorum Inventa ideo rejicienda, quòd Veteribus fuerint incognita.

Sed hîc duo Misochymicorum argumenta removere decet. Clamant primò, Spagyricos, Sal, Sulphur & Mercurium rerum Principia astruentes, negare oportere tum prima omnium Principia, *Materiam*, *Formam* & *Privationem*, tum quatuor Elementa, *Ignem*, *Aërem*, *Aquam* & *Terram*, ex quibus unumquodque mixtum componitur, & in quæ ultimò resolvitur. Omnia ergo; inquiunt, & Peripateticæ Philosophiæ & Dogmaticæ Medicinæ fundamenta destruunt, convellunt & evertunt. Huic quidem calumniæ non levem occasionem præbuit Chymistarum quorundam ignorantia & protervitas, qui Chymicorum Principiorum cum *Aristotelicis* consensum & conformitatem vel nesciebant, vel dissimulabant. Doctiores verò & prudentiores Spagyrici admittunt *Aristotelica* Principia, *Materiam*, *Formam* & *Privationem*, quæ verè prima sunt generationis corporum principia, sed noëtica potiùs quàm hypostatica. Admittunt & quatuor Elementa, cum quatuor primarum Qualitatum conjugationibus, (in quæ, ut in priora, Sal, Sulphur & Mercurius resolvuntur:) hæc, inquam, ut Principia agnoscunt, sed non proxima, & in quæ si fiat resolutio, omnes mixti virtutes & proprietates intereunt, ipsaque tamquam in nihilum eva-

evanescentia ampliùs non apparent. Præter autem duo hæc Principiorum genera tertium agnoscunt, proximum & sensibile, tria nimirum illa, Sal, Sulphur & Mercurium, ex quibus proximè mixtum unumquodque componitur, quæque ab invicem chymicè separata manifestè sensibus apparent, & mixti virtutes omnes integras conservant.

Vociferantur præterea unumquodque mixtum absque ullius artis ope in constituentia Principia resolvi posse; Chymicorum verò Principia non nisi Chymicâ analysi & Vulcani ministerio è mixto extrahi, ac proinde in mixto non contineri, sed ignis potiùs effectus quàm rerum Principia dici debere. Vociferari sanè hoc, non ratiocinari: falsum planè supponunt: separantur sine Artis auxilio Principia Chymica, quamquam id vix appareat, tum propter resolutionis illius tarditatem, tum propter Sulphuris & Mercurii volatilitatem, quæ ideo in naturali resolutione unà plerumque à Sale sub fumi vaporosi specie secernuntur. At dubium non est quin in principio resolutionis solus fumus seu Mercurius, vel cum minimo saltem Sulphuris admixto, egrediatur; deinde Sulphur, Salem inter crassas fæces relinquens. Cujus rei non aliâ opus est demonstratione quàm ipsâ Chymicâ resolutione: cùm enim Ars nihil aliud sit quàm Naturæ simia & imitatrix, quî posset illa Principia ex mixto separatim extrahere, nisi in mixto continerentur, & naturâ suâ ab invicem separabilia forent? Continentur

tur profectò in mixto, & non caloris aut ignis vi de novo producuntur, alioquin sequeretur ex mixtis omnibus æqualis magnitudinis æqualem Salis copiam Chymico igne extrahi; quod est contra experientiam: Quædam enim corpora plurimum prebent Salis, parùm Sulphuris, alia plus Mercurii.

CAPUT VIII.

De Chymica Pathologia Sententia Authoris.

QUi Chymica rerum Principia negant, Spagyricam etiam Pathologiam & Therapeiam cane pejus & angue, ut dicitur, abhorrent, non secùs ac si Dogmaticam de Affectuum causis, natura & cura Doctrinam funditus everterent. At sanè qui rem penitiùs perpendere volet, utriusque Sectæ Dogmata non usque adeo inter se discrepantia comperiet: imò ex elegantibus & artificiosis Spagyricorum topiariis multos salutiferos flores depromptos ingentem incultioribus Dogmaticorum hortis splendorem addidisse intelliget, ità ut Hermeticam Scholam Dogmaticæ augmentatricem potius quàm evertricem judicet. Eadem enim medicamenta tum Dogmatici tum Chymici ministrant; sed ab his magìs pura, minus cruda & crassa, & ad operandum efficaciora effecta exhibentur: quod cum Dogmatico-

rum

rum nonnulli ſuo parùm felici in multis per vulgaria remedia medendis ſucceſſu animadverterent, in Spagyricorum Gazophylacium excurrere, indéque varia furtim delata Medicamenta ſuis ægris propinare, ſuíſque Scriptis inſerere coacti ſunt. *Fontanus*, quamvis acerrimus *Paracelſiſtarum* hoſtis, (ut patet ex iis quæ 3. Method. gener. Cap. 1. aliiſque in locis ſcribit) in praxi tamen ad Chymica Medicamenta multoties recurrit, Ad Pulmonũ infarctum tabellas præſcribit ex floribus Sulphuris & Saccharo in aqua Tuſſilaginis ſoluto. Contra eundem affectum aquis & eclegmatis pectoralibus oleũ Sulphuris admiſcet. In Hepatis & Lienis obſtructionibus Crocum Martis & Cremorem Tartari exhibet. Ad Epilepſiam tollendam aquas chymicè diſtillatas ex Cranio humano & radice Pæoniæ; Salem item Pæoniæ & oleum Vitrioli laudat. *Rinodæus* pariter Medicus *Pariſienſis*, licèt in Inſtitutionum pharmaceuticarum Lib. 2. cap. 2. præparationes Chymicas ſæpe ſatius ſcire quàm experiri dicat; eodem ipſo Capite Chymicorum remedia à Pharmacopolio non ablegenda cenſet, eorúmque multa ad contumaces ſolvendos affectus eximię eſſe virtutis ait. Et ejuſdem libri Cap. 23. de Extractis in hunc modum ſcribit. *Ejuſmodi Extractum parvâ mole vires habet eximias; illiúſque drachma non minoris eſt efficaciæ quàm uncia medicamenti totâ ſuâ ſubſtantiâ craßiore exhibitâ: ſolent verò his Extracta dari quorum nauſeat Ventriculus ſuper Pharmacopæorum*
Medi-

Medicinis. Quibus ex verbis colligere licet, vel ipsorum Dogmaticorum confessione Chymica medicamenta communibus Pharmacopœorum præparationibus gratiora, tutiora & efficaciora esse. *Weckerus* denique, celeberrimus Scholæ Dogmaticæ alumnus, innumeras habet in suo Antidotario descriptiones, & Spagyricos extrahendi modos diversorum Salium aperientium, detergentium & purgantium, diversorumque Liquorum, tam Sulphureorum quàm Mercurialium, herbarum, florum, seminum, radicum, aromatum, aliarumque rerum vegetabilium, quæ omnia & singula olea, sales & aqueos spiritus, plurimorum morborum propria esse & specifica remedia testatur. Hanc autem efficacitatem Chymica medicamenta non aliunde quàm ex laboriosiore, magisque artificiosa præparatione acquirunt. Sunt enim eadem (ut antè dictum) quæ Dogmatici exhibent.

Quod ad Therapeiam ergò attinet, in solis medicamentorum præparationibus Chymici, saltem prudentiores, à Dogmaticis differunt. Neque sanè majus est eorum in Pathologia discrimen. Non inficiantur Hermetici quatuor dari in humano corpore Humores, Sanguinem, scilicet, Pituitam, Bilem & Melancholiam, eosque variis cum suis, tum insitis tum acquisitis, qualitatibus infinitorum morborum causas esse: morborum autem productionem non ipsis Humoribus quatenus Humores sunt, sed quatenus in se Sal, Sulphur & Mercurium continent, attribuendam

buendam ajunt: morbificas ſiquidem qualitates & qualeſcunque alias non ab Humoribus, ſed à tribus illis Principiis procedere volunt. Nec aſſertio ratione deſtitui videtur: quandoquidem humiditate omni vi caloris evaporatâ, Sal remanens priſtinas ſervat virtutes & qualitates, quas ſi ab humiditate accepiſſet, unà cum humiditate perdidiſſet. Aſſerere ergò hypoſtatica illa principia ex quibus conſtamus eſſe morborum cauſas, non eſt abſurdum, neque Dogmaticorum doctrinæ Pathologicæ multùm repugnat.

CAPUT IX.

De morboſæ Hæreditatis Cauſa Sententia Authoris.

IN Hæreditario Jure quod in Morbis reperitur deſcribendo, ejúſque Cauſâ enodandâ, ſolum *Quercetanum*, ex omnibus quorum Scripta vidiſſe mihi contigit, laudem promeruiſſe arbitror. Cùm enim Medicina Practica ſit Scientia, non Speculativa, ejúſque Finis ſit Opus, non Contemplatio; ità Medicum de Morbis diſſerere decet, ut omnis ejus diſcurſus ad Curationem tendat, eáſque oportet rimari morborum Cauſas, è quibus Therapeutica aliqua Indicatio deſumi queat. At ſive Sanguinis, ſive Seminis, ſive utriuſque vitio morbos fieri Hæreditarios dicamus,

mus, nulla indè Indicatio elicietur, nisi quid sit vitium illud, quo mediante & Semen & Sanguis hæreditariam fœcunditatem morbis imprimunt, detegamus. Solus *Quercetanus*, quòd sciam, generale ejusmodi vitium assignavit; Sal scil. fixum, de cujus natura quicunque participant morbi ad Posteros pervenire solent. Nihil tale nobis à Dogmaticis patefactum; víxque ex eorum Doctrina tale quidquam elici potest: quandoquidem enim morbos ferè omnes morbificásque qualitates ab Humoribus dimanare contendunt, & morbi cujusque Hæreditarii causa fixum quid sit & terrenæ naturæ, non quoad qualitates primas, Siccitatem & Frigus, sed quoad soliditatem fixámque substantiam, Humorem verò nullum præter Melancholicum terrenum illi agnoscunt; ex eorum sententia inferri posset, morbi omnis Hæreditarii causam esse melancholicum humorem. Cæterùm ipsi concedunt unum morbum Hæreditarium, verbi gratiâ, Arthritidem, aliquando sanguineum esse, aliquando biliosum, aliquando pituitosum, aliquando, sed omnium rarissimè, melancholicum. Quæ igitur vera sit radix morbosæ Hæreditatis ex Dogmatica Pathologia vix intelligitur.

Nos ergò, ut duabus primo propositis Quæstionibus tandem respondeamus, cum *Quercetano* dicimus, Sal morbosum morbosæ Hæreditatis causam esse, nullúmq; morbum fieri Hæreditarium qui de natura Salis non participat, ac proinde morbos in specie hæredi-

reditarios non esse, quandoquidem non omnes de Salis natura participant. Dicere etjam possumus, (ut ambas inter se Sectas conciliemus) impuritatem illam Seminis & Sanguinis quæ Juris hæreditarii in morbis est origo, nunc sanguineam, nunc biliosam, nunc pituitosam, nunc melancholicam esse, aliquid tamen in se substantiæ salinæ & tartareæ continere. Varia enim & diversa Salium genera in corpore humano gignuntur, quæ in variis efflorescunt humoribus. Sal gemmæ & commune in Pituita salsa apparet; Sal armoniacum acetosum in Pituita acida, & in quadam specie Melancholiæ acidæ; Sal vitriolatum æruginosum in Bile æruginosa; Sal aluminosum pungens & stypticum in Pituita vitrea; Sal nitrosum amarum in Bile amara; Sal dulce saccharinum in Pituita dulci; Sal arsenicale & septicum in humoribus malignis & pestilentibus: ex quorum omnium coagulationibus innumeri oriuntur morbi, ut Arthritides, Calculi, Scirrhi, & variæ Obstructionum species, pro variis Salium & Tartarorum naturis; quemadmodum & ex iisdem resolutis complures nascuntur morbi; ex corrosivis, verbi gratiâ, distincta Dysenteriarum genera; ex acribus & salsis ardores Urinæ; ex acetatis orexes Ventriculi, ex arsenicatis Anthraces, Ulcera cancrosa, Phagedænica, Dysepulota, & similia; & ex stypticis quædam Colicæ species quæ tandem in Contracturas degenerat.

C A-

CAPUT X.

An possint Parentum Morbi in Nepotes transferri intactâ intermediâ Prole.

INter alia quæ de Morbis quæri possunt Hæreditariis, speculatu non est indignum, An possibile sit Parentes transmittere morbos suos ad Nepotes aliosve Posteros, absque eo quod proxima & immediata Proles ejusmodi morbis corripiatur. Negativæ parti sequentes duæ Rationes favere videntur. Cum Agens omne per contactum agat, ut ab *Aristotele* docetur 7. Physic. Cap. 2. impossibile est Agens aliquod in Patiens agere remotum, quin priùs agat in propinquum; eâdemque actione eundem producat effectum in propinquo quem produxit in remoto: Imò ut in propinquum quàm remotum fortiùs agat necesse est, modo propinquum & remotum ejusdem sint naturæ: quodlibet enim agens certam & determinatam habet suæ activitatis sphærā, in cujus omnes partes non agit æqualiter, sed in propinquiores fortiùs, in remotiores debiliùs, si propinquiores partes illius effectûs sint æquè capaces ac remotiores. Aliter verò contingit cùm diversa sunt patientia, & propinquius eandem cum remota alterationem subire non potest; ut videre est in Lumine Solari, quod calorem in sublunaribus corporibus procreat, non autē in

inferioribus Planetis, quamvìs longè propinquioribus, propterea quod Cœlestia corpora alterationi non sint obnoxia. Sic Magnes occultâ virtute Ferrum distans cum quadam violentia attrahit, interjectas verò paleas, ligna, lapides, aliáque non minus quàm ferrum mobilia, nullatenus movet; ideo quia sympatheticam Ferri cum Magnete qualitatem non habent, quâ mediante vim à Magnete moventem acciperent. At Nepotum reliquorumque posterorum nulla est ejusmodi disparitas cum proxima prole respectu morbosarum Parentis impressionum; omnes siquidem in Parentum morbos incidere possunt. Cum igitur Parentum nihil nisi mediante Prole proximâ ad Nepotes transire possit, necesse est, ut parentale vitium & prius & fortius proximos Natos quam Nepotes inficiat.

Alterum Argumentum sumitur ex *Aristotele*, primi de Demonstrat. Cap. 2. Quod efficit tale id ipsum est magis tale: At proximi filii Parentum morbis subsequentes posteros inficiunt: Ergo ipsi eosdem habent morbos.

His tamen Rationibus non obstantibus, contrariam partem vel ipsa probat Experientia. Complures enim morbis cruciantur Hæreditariis quorum proximi Parentes nihil unquam tale sunt perpessi. Sed Empirici est nudis insistere Experimentis; Philosophi verò & Medici, certam & evidentem cujusque rei cognitionem ex Causis expiscari ac demonstrare. Placet ergò modum explicare

quo

quo in multos multi Avorum & Proavorum cadant morbi, quos intermedii Parentes nunquam ſenſerunt. Id tribus præſtabimus Theorematis.

Primò, Aſſerimus morboſam Hæreditatem non à ſolo Patre, ſed etiam & à Matre procedere: licèt enim maternum Semen paterno debilius plerumque ſit, activum tamen eſt, quicquid contra Peripatetici clament: Quòd ſi etiam nulla activitas ineſſet materno Semini, ipſius Uteri & Sanguinis menſtrui impuritas ad infauſtam hanc Hæreditatem Soboli communicandam ſufficeret: ſicut enim Tritici ſemen, quamvìs alioqui bonum & laudabile, ſi in ſolo non bono ſeminetur, in zizanias abit, aut certè in frumentum illaudatum; ſic ſanum, vegetum & laudabile Patris ſemen malignam concipit indolem morborum Matrem affligentium, unde morbida Proles morbíſque Hæreditariis obnoxia procreatur. Secundò, Affirmamus è contra, fieri poſſe ut à Patre morbido vitioſumque conferènte Semen ſana, integra & vegeta Proles naſcatur; materno nimirum ſalubri, valido & laudabili Semine, Sanguine & conſtitutione paterni Seminis vitia prorſus abolente, ita ut paternæ morboſitatis vitiorúmque veſtigia nulla in prole appareant, nullæque ſuperſint reliquiæ. Unde prudenter agere cenſendi ſunt, qui Conjuges corpore rectè valentes, virtutibúſque tum ſuis tum majorum inſignes, potiùs quam divitiis abundantes, Liberis ſuis providere ſatagunt

Tertium Theorema eſt, Unius Seminis impuritatem rariſſimè ab alterius, quantumvis ſani, commiſtione tolli penitus, ſæpe autem ita corrigi, ut in fœtu qui ex illa commiſtione conſurgit nullus illius impuritatis fructus appareat; mali tamen radix viva fortaſſe quoad vivit lateat, unáque cum Semine (quòd hominis eſt quaſi extractum) in ejus Liberos transferatur, in quibus alterius Seminis, quamvis non morboſi, imbecilli tamen, nullâ aut exiguâ reſiſtentiâ cohibita, infauſta producit germina infelicéſque ſtolones, Hæreditarios nimirum morbos, quorum nec vim nec ſymptomata Pater unquá fuerit perpeſſus, licèt eorum in ſeipſo cauſam fixam, ſed ſopitam, & quaſi *Prometheum* vinculis conſtrictum, per totam habuerit vitam: non ſecùs ac fertiles Vites in glacialibus plantatæ plagis aut nullos, aut acerbos edunt fructus; ſed in benignius ſolum tranſplantatæ ad priſtinam redeunt fertilitatem, dulcéſque ac vinoſas præbent uvas: aut quemadmodum Aqua, quæ naturâ gelida eſt, igni ſuperpoſita calorem concipit, ac infrigidare nequit; igne verò remoto nativum frigus refrigerandíque poteſtatem recuperat.

Ex his facile eſt contraria ſolvere Argumenta. Ad Primum reſpondetur, Agens omne per contactum agere ſive mediatum ſive immediatum; & per conſequens Parentis morbos priùs imprimi Natis quàm Nepotibus quoad Cauſam: cui tamen cauſæ aliquid in Natis (alterius nimirum Parentis validâ

lida & ſana conſtitutio) reſiſtit, quod fortaſſe non fit in Nepotibus; unde aliquando contingit ut Cauſa illa Effectum quem non potuit in Natis, in Nepotibus ſortiatur.

Secundo item Argumento idem ſatisfacit reſponſum: Conceditur enim Filios in ſe continere Cauſas morborum quibus Nepotes inficiunt, non ſemper autem ipſos morbos. Diſpar ſiquidem eſt aliquando morbificarum cauſarum actio in Natis & Nepotibus: in his libera interdum & fortis ſine ulla reſiſtentia, in illis à reſiſtente contrario debilitata. Majorum morbi in remotis Poſteris jure Hæreditario elucescere, licèt propinquos aut intermedios non moleſtent. *Morbus hic*, inquit Valeſcus de Taranta, in Philonio, Cap. de Elephantiaſi, *inter Hæreditarios reponitur, & aliquando ad poſteros tranſit, mediis ſalvis.*

CAPUT XI.

An Morbi Hæreditarii ſint curabiles.

DIfficultatem omnium quæ in Morbis medendis occurrunt nulla, quæ pluribus ſit communis, medentiũ magìs terret animos, magíſq; de incepto deſperare facit opere quàm ſi quos curandos ſuſceperunt Morbos ægris Hæreditario jure advenifſe intelligant: quamplurium enim Medicorum opinio eſt, imò omnium ferè, Morbos

nullos Hæreditarios radicitus extirpari. *Cùm*, inquit *Iulius Palmarius*, Medicus *Parisiensis*, in opere de Morbis contagiosis, Tractatu de Elephantiasi, Cap. 4. *ex Elephantico semine vitium est contractum, de ægri salute spes omnis abjicienda.* Idem confirmat in ejusdem Tractatûs Cap. 7. rationémque addit. *Elephantiasis*, inquit, *quæ Hæreditario jure successit, vel inveterata est, nullo unquam remedio penitus exscinditur. Hæreditaria naturæ & Seminis fit vitio, quod Ars nulla emendare potest.* Eadem est *Frambeßarii* opinio de Hæreditaria Arthritide, in Appendice ad libros Canonum medicinalium, distinctione secundâ, Canone 5. *Quibus*, inquit, *Hæreditaria est Arthritis, vix unquam planè liberantur, quemadmodum nec quibus nodosa evasit: illis enim connatum est, & vitæ principiis insitum infixúmque malum*, &c. Cum *Frambeßario* conveniunt *Fontanus*, *Paræus*, & *Avicenna* in Hæreditariæ Arthritidis prognosi. *Quando*, inquit, *Gordonius*, in Lilio, Capite de Epilepsia, *aliquis est generatus tempore menstruorum, aut ex immundis spermatibus, aut Parentes sunt Epileptici, deinde genitus incurrit Epilepsiam, talis non videtur curabilis. Epilepsia*, inquit *Bruellus*, *inveterata incurabilis, uti ea quæ ab ortu comitatur.* Sed quid pluribus authoritatibus opus? Quicunque de morbis Hæreditariis scripserunt eandem de illis prognosin omnes tradiderunt, eorúmque una omnium ratio & idem fundamentum, Naturæ

turæ scil. vitia Arte non tolli : morbos Hæreditarios Seminis & Naturæ vitio fieri; nullis ergò remediis curari.

Tot ego tantísque Philosophis & Medicis ut prorsus dissentire nolim, sic nec in hac re usquequaque consentire possum In hoc autem cum illis consentio, morbos Hæreditarios aliquando incurabiles & plerumque curatu difficiliores aliis omnibus qui Hæreditarii nunquam fuerint: In hoc dissentio, quod illi curandi difficultatem Hæreditario juri, seu parentali in natis sympathiæ, tribuant, non vero illius Hæreditatis radici & causæ, substantiæ scilicet salinæ & tartareæ, difficulter mobili & difficulter dissipabili. At meâ opinione fixitas & terrestreitas tum seminalis impuritatis, tum materni Sanguinis vitii, radix est morbosæ Hæreditatis, & causa cur hi morbi incurabiliores sint morbis Sulphureis. In eo præterea quod dicunt Naturæ & Seminis vitia Arte tolli non posse, partim assentior, partim discrepo. Assentior, si Artem nudam, omníque Naturæ auxilio destitutam, intelligant: adeo verum est illud *Hippocratis*, *Naturæ morborum medicatrices*; & irrefutabile illud *Galeni*, *Æqualis intemperiei nulla cura*. Discrepo, si de Natura loquantur nondum victa, nec adhuc malis penitus succumbente. Ejusmodi enim Naturæ vitia quæ ab ipsa sola Natura expelli nequeunt, ab eadem Natura ab Arte adjuta tolluntur. Nullus est morbus sua specie lethalis, nullus incurabilis: neque jus Hære-

ditarium ex illis est epigenomenis aut supervenientibus symptomatis, quæ morbos alioqui curabiles incurabiles reddunt. Imò verò è contrà, videmus morbos qui in Parentibus incurabiles aut saltem curatu difficiles sunt, facili negotio in Natis aliquando curari, licèt Hæreditarii sint in utrisque. Morbi namque Hæreditarii radix aliquando firmior est & fortior in Patre quàm in Filio; ac proinde medicamentorum actioni magis resistit in Patre quàm in Filio, nisi Filius aliunde quàm à Patre nova morbi germina acceperit. Si quæras unde illa virium morbosæ radicis disparitas in Patre & Prole; Dico primò, Morbosam radicem nihil aliud esse quàm seminis & sanguinis impuritatem, & prolem ex utriusque Parentis Semine & materno Sanguine constare, ac ortum trahere, ideóque cùm unius Seminis impuritas ab alterius Seminis vel Sanguinis salubritate corrigitur & debilitatur, (ut quandoque contingere potest) necessarium esse ut morbus qui ex debilitata illa impuritate consurgit, in Nato facilius eradicari possit, quàm Parentis morbus ex impuritate non debilitata emanans.

Dico secundò, Morbo omni Hæreditario certum & præscriptum esse suæ durationis terminum, ita ut vel ipso quasi senio confectus absque ullius artis ope tandem desinat: quemadmodum enim morbi acuti certa habent initii, augmenti, status & declinationis tempora, certo dierum vel mensium numero distincta; sic morbi Hæreditarii suum

habent

habent initium, augmentum, ſtatum & declinationem, quæ non diebus neque menſibus, ſed potius annis, luſtris, & aliquando ſeculis inter ſe diſtinguuntur. Morbus ergò qui Parentem in augmento vel ſtatu affligebat, ſi Natum in declinatione corripiat, debilior erit in hoc quàm in illo, & per conſequentiam curatu facilior. Jus ergò Hæreditarium nihil Morbis addit quod eos incurabiles reddat, & conſequenter Morbi Hæreditarii non ſunt incurabiles.

CAPUT XII.

Generalis Morboſæ Hæreditatis Therapeia.

Morborum in quos Jus cadit Hæreditarium magnus eſt numerus, diverſæ naturæ, & varia ac repugnantia ſymptomata; quare multæ & diſſimiles ſunt ſpeciales eorum Therapeuticæ indicationes; una autem omnium communis & generalis, abolitio ſcil. radicis & cauſæ à qua morboſa Hæreditas dependet. De hac ſola hîc nobis erit ſermo.

Diximus antè, Hæreditariam morborum radicem nihil aliud eſſe quàm craſſam quandam impuritatem, quam Chymici Salem aut Tartarum morbidum appellant, ſolidæ alicui Parentis parti infixam, & vel Seminis vel materni Sanguinis vi Liberis communicatam. Hæc ut amoveatur, duo ſunt à Medico obſervanda. Primò, ſpecifica oportet invenire

remedia Tartarum dissolventia & evacuantia. Secundò, debita in remediis administrandis observanda methodus. Specificorum defectu & ignoratione contumaces affectus, quales sunt ex Tartaro oriundi, à Medicis ignaris incurabiles plerumque redduntur: ut videre est in vulgari Arthritidis cura, quæ si à frigidis crassísque humoribus orta judicatur; materiam morbificam calidis potentérque siccantibus medicamentis attenuare & discutere plerique Medicorum aggrediuntur. Sed quo successu? Non modò humorem non attenuant, neque discutiunt; sed in gypseam potiùs duritiem, in tophos & nodos convertunt: partibus enim tenuioribus vi caloris evaporatis, reliqua materia in lapideam quandam soliditatem cogitur. In dolorosa pariter & pungente Arthritide, in qua rubor, tumor & calor apparent, refrigerantium medicamentorum (quorum alia ἀποκρουστικὰ sive repellentia, alia narcotica sive stupefacientia appellantur) usu dolorem quidem aliquantisper sedant, morbum autem incuratum, si non incurabilem, relinquunt, Tartaro nimirum, Arthritidis omnis causâ, indissoluto; cujus certè dissolutio non in vi caloris attenuante, multo minus in frigoris facultate condensante, sed potiùs in specifici remedii virtute specificè dissolvente consistit. Tot autem sunt specifica dissolventia quot Salium & Tartarorum genera: & quæ unius generis Salem aut Tartarum dissolvunt, alia alterius generis & naturæ dissolve-

re

re nequeunt. Ut videmus, quod Aurum solvit non solvere Argentum, & vicissim quod Argentum dissolvit, Aurum non dissolvere; &, quod magìs mirandum est, Chrysulcam illam Aquam quæ & Fortis appellatur, & durissimorum metallorũ dissolvendi vim habet, dissolvere non posse Sulphuris exiguũ, quod tamen in pauco Oleo facillimè dissolvitur.

Magna est lis inter Dogmaticos & Spagyricos, quomodo se habeant dissolventia specifica ad sua dissolubilia, an contraria sint, an similia: Hoc Spagyricis placet, illud Dogmaticis. Dogmatici nullam actionem nisi inter contraria concedunt: Spagyrici contra nihil nisi in simile agere ajunt, ídque probant quibusdam Experimentis. Gummi quæ aquea sunt & Mercurialia, ut gummi Arabicum, Tragagantinum, gummi Prunorum & Cerasorum, in aqua, non in oleo dissolvuntur: at Mastix, Thus, Lacca, Sulphur, quoniam oleosa sunt & de natura Sulphuris, in oleo solvuntur, nunquã in aqua: quę autem gummi partim sulphurea sunt, partim aquosa, & de natura Sulphuris plurimum participant, ut Ammoniacum, Sagapenum, Galbanum, neq; in oleo neque in aqua solvuntur, sed in aceto, quod vitriolici Salis spiritũ, partim etiam sulphureũ, partim mercurialem, in se continet.

Lis hæc magna quidem in verbis, in re nulla est. Dissolvens & dissolubile, morbifica causa & specificum remedium, oportet similia sint & contraria; similia in substantia & genere, contraria in qualitate & actione Arthritis

thritis à Salibus generatur tartareis, acribus & corrosivis; à Salibus etiam curatur, sed lenitivis & consolidativis. Calculus fit à Tartaro seu Sale coagulato; curatur à Sale resolvente & penetrante. Febris excitatur à Sulphure inflammatorio; extinguitur à Sulphure acido & vitriolatô, quod summè refrigerat, sulphureósque spiritus commotos coagulat & compescit. Contraria igitur necesse est esse remedia; ut sint autem specifica, debent esse similia; quorum inquisitioni Medicos omni ingenio incumbere decet: illa enim sunt quæ morbos averruncant, si dexterè & cum methodo administrentur; sine methodo verò parùm prodesse possunt. Hinc fit quòd Empirici & Mulierculæ, quamvis optima & specifica morborum remedia nôrint & habeant, morbis tamen vel rarissimè medeantur, propterea quòd methodum ignorent quâ in remediis administrandis uti decet. Neque Empirici soli, sed & Medici complures, aut ignorantes aut negligentes, mortem & perniciem ægris, dedecus & ignominiam sibi persæpe pariunt.

Methodus hæc, pro varia morborum diversitate varia, est multiplex: imò idem specie morbus in variis ægris, ætate, aut temperamento, aut regione, aut consuetudine, aut anni tempore non convenientibus, variam postulat curandi methodum. Generalia autem ejus Capita, & quæ in omni morbo ferè observanda, sequentes comprehendunt Canones Duodecim.

Duo-

Duodecim principes generalis methodi Canones.

Canon Primus. In omni Morbo toti corpori per univerſalia priùs remedia quàm parti affectæ per particularia & topica proſpiciendum: aut ſaltem particularia nunquam exhibenda, quin univerſalia vel præceſſerint, vel ſimul adminiſtrentur. Secùs facientes Empirici & indocti Medici, in frigidis v. g. Hepatis affectibus, dum calida imprimis topica parti applicant, omnes pravos corporis humores illuc attrahunt, & morbum augent.

Secundus Canon ſumitur ex *Galeno*, Com. 5. Sect. 1. lib. 6. Epidem. Quandocunque catharſi & Phlebotomiâ utendum, à Phlebotomia tutius eſt incipere: ſanguine namque detracto, obſtructiones auferuntur, unde facilior medicamenti per venas meatus, & natura parte oneris levata ad medicamento cooperandum in corruptis humoribus excludendis alacrior & robuſtior redditur. Eſt tamen advertendum, quòd quando ventriculus peculiari humorum pravitate laborat, vel Emetica vel Cathartica Phlebotomiæ præmittenda ſunt, nè venæ poſt ſanguinis detractionem vitioſos è ventriculo humores ſugant. Conveniens etiam eſt, ſi morbus inducias concedat, ante venæ ſectionem emolliens injicere Enema, nè fæculenti humores in inteſtinis ſtabulantes ab exhauſtis venis attrahantur.

Ter-

Tertius Canon. Morbifica materia primò præparanda, deinde evacuanda. Aphor. 22. l. 1. Qui secùs faciunt duo invehunt incommoda. Primò, calorem præparantem & coquentem resolvunt: secundò, movent & non purgant, variáque mala symptomata excitant. Si tamen nimia adsit plethora, primò omnium portiuncula leniter adimenda per phlebotomiam, si sanguinea, per vomitum aut secessum, si sit cacochymica: Alioquin periculum est nè medicamenta præparantia materiæ morbificæ corruptionem & contagium contrahant, naturámque potiùs oppimant quàm levent.

Quartus Canon. A Causæ morbificæ remotione post præparationem Curatio auspicanda, nisi id symptomatum violentia impediat: aliquando enim ob periculum à symptomate imminens Causam aliquantisper deserere cogimur, & mitigationi symptomatis incumbere.

Quintus Canon. Cùm morbus à pluribus Causis sibi invicem subordinatis dependet, à remotiori initium ducendum: ut si Epilepsia procedat ab Uteri strangulatu, strangulatus à retentione menstruorum, menstrua autem supprimantur ab humorum crassitie quæ fluxui est inepta; ante omnina humores sunt attenuandi, tum menses movendi, & uterus purgandus, postremò Cor & Cerebrum corroboranda.

Sextus Canon. Cùm diversorum graduum medicamenta sunt exhibenda, ut in contumaci-

macibus & Chronicis affectibus fieri ſolet, benigniora primò adminiſtranda: Natura enim non eſt nimiùm commovenda, antequam materia peccans ità correcta & minorata fuerit, ut uno quaſi impetu expelli poſſit.

Septimus Canon. In Chronicis & contumacibus morbis plus prodeſt optima victûs ratio, quàm crebra medicamentorum exhibitio: neque iiſdem remediis ſemper utendum, ſed ad ſimilia interdum debet fieri mutatio; faſtidioſi namque ægrotantes è nova remediorum forma plus auxilii expectant, eámque alacriùs amplectuntur.

Octavus Canon. Complicatos & implicitos morbos, qui naturâ & curâ conveniunt, aut non niſi parùm diſſentiunt, & ſimul & ſeorſim ſanare licet: cúmque id ſeorſim fit, ab utrovis incipere conceditur: ſed ſi unus alterum ſuperet, magíſve urgeat, illi cautius proſpiciendum, altero non neglecto, ex conſilio *Galeni*, Cap. 9. l. 1. de Sanitate tuenda.

Nonus Canon. Implicitarum affectionum, quæ aut omnino diſſentiunt, aut partim conſentiunt, partim diſſentiunt, ab ea auſpicandum cujus curatio alteri non officit, & quæ alterâ præcedente compleri nequit: ut ſi Ophthalmiæ jungatur Albugo, illa primum tollenda; deinde hæc detergenda. Ophthalmiæ curatio Albuginem non lædit; Albuginis verò deterſio, quæ acribus fit medicamentis, novam fluxionem accerſeret, unde Ophthalmica phlegmone exaſperaretur.

Decimus Canon. Biliosa corpora vomitu tutiùs

tutiùs evacuantur, teste *Hippocrate*, Aphorismis 4, 6, 17, & 18. lib. 4. nisi quid impediat, ut si Tabes adsit: nam tabidos per superiora purgare prohibet *Hippoc.* Aphorism. 8. sect. 4. Prohibent & moderni plèrique practicantes vomitionem in omnibus ferè pectoris affectibus. Ego tamen *Rulandum* imitari malim, qui felici cum successu vomitoria ministrat in Tussi, Asthmate, utraque Pleuresi & Angina, ut ex ejus Curat. Empir. Cent. patet.

Undecimus Canon. Humores crassi per alvum purgari volunt. Aphor. 4. lib. 4. Cavendum tamen ab hac evacuatione in dysentericis doloribus: humor enim noxius per affectam partem nunquam derivandus. Cavendûm præterea nè hypochondria sint extenuata, ex Aphorism. 35 lib. 2.

Duodecimus Canon. Materiæ fluenti & fluxuræ revulsio & diversio debetur per vacuationem ex parte opposita ejusdem lateris; materiæ quæ fluxit & non impacta est, derivatio ex parte propinqua secundùm communicationem vasorum; materiæ quæ fluxit & jam impacta est, evacuatio ex ipsa parte affecta.

Epilogus *ad Lectorem.*

Aliæ quamplurimæ sunt in Morbis medendis observandæ Regulæ generales, de forma nimirum, quantitate & tempore exhibendorum medicamentorum, sed quarum una-

unaquæque quamplurimas patitur exceptiones, quæque in ſpecialibus morborum curativis hiſtoriis cautius tradi poſſunt. Eas igitur nos hîc ſilentes, & alibi, modò Deus vitam & opportunitatem concesserit, latius tradituri, has paucas totúmque Opuſculum benevolo Lectori grato animo offerimus, quæ ſi boni conſuluerit, nobis ad majora animos addet.

FINIS.

Elen-

Elenchus Capitum.

